

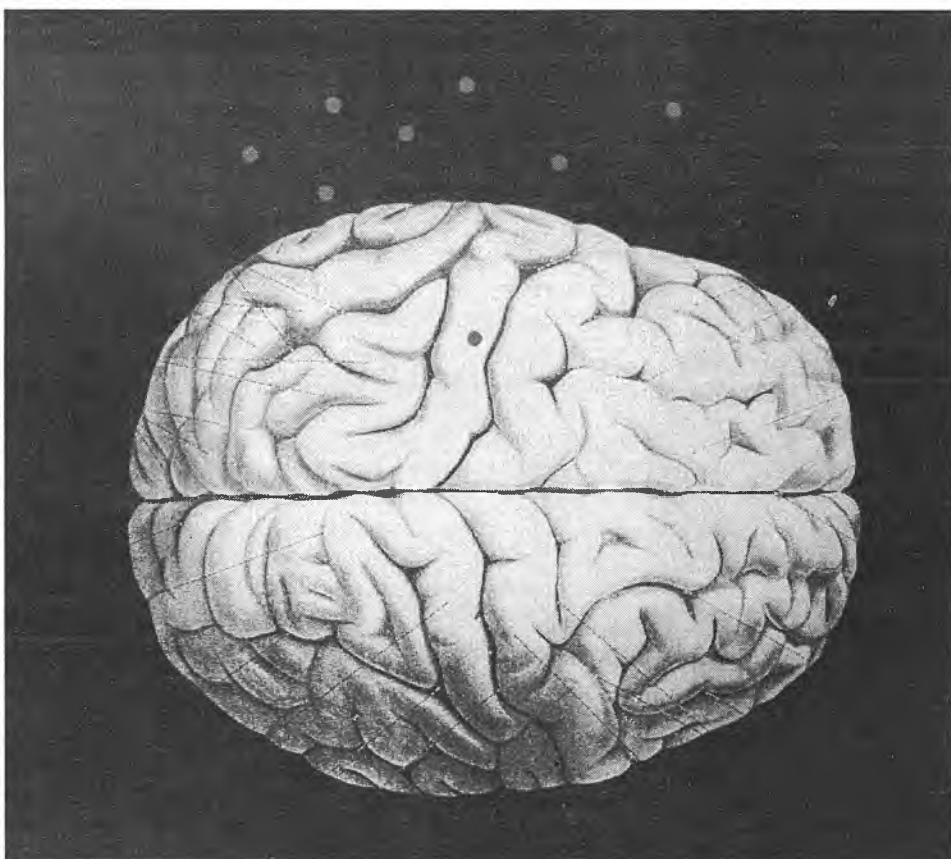
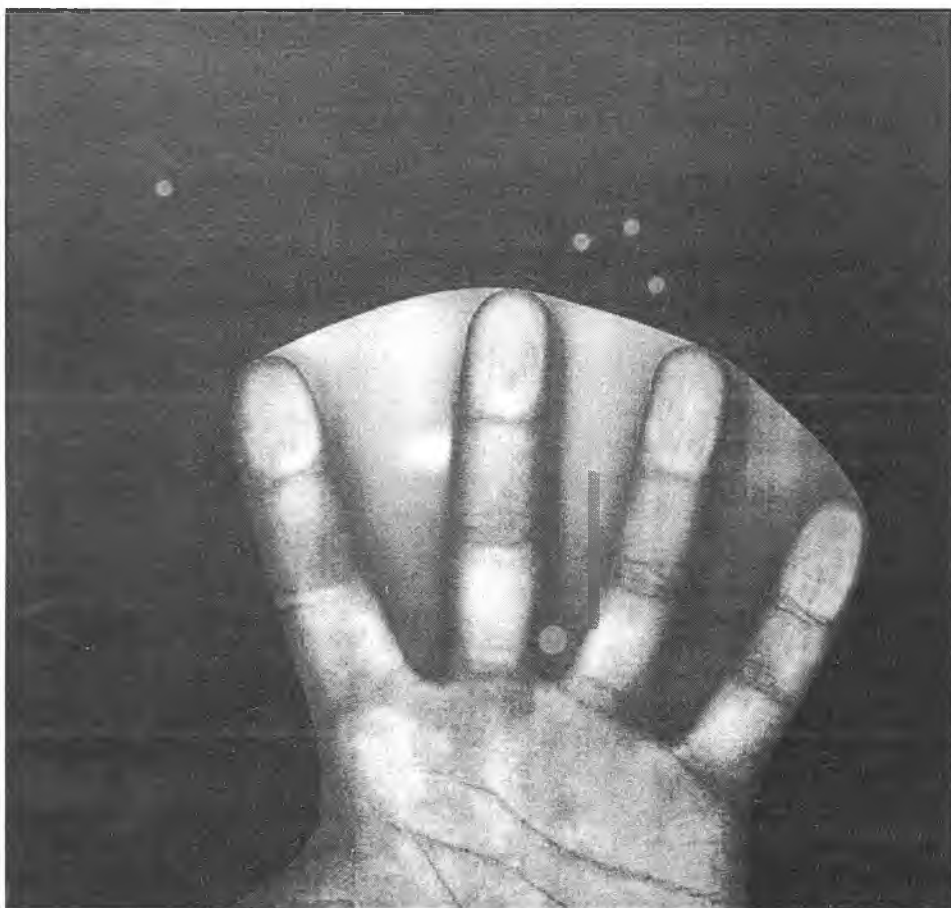
SIRP

EESTI KULTUURILEHT

hind 8 krooni

reede, 8. jaanuar 1999

number 1 (2754)

Evar Riitsaare tööd Stúdio 22 näituselt

22 – kadunud kõne

Ringjoon, mille läbimõõduks on püha number seitse, on pikkuselt peaaegu kakskümmend kaks. Keldi preestrite pühades saludes oli 22 puud, mis tõenäoliselt esindasid päikeseratast.

Heebrea tähestikus on 22 tähte, mistõttu keskajal peeti seda arvu seaduse ning vaimude maailma võrdkujuks. Piibli õpetussõnades on tubli naise ülistuses 22 lõiku, nagu ka apokriivade Siiraki tarkuseraamatu lõpupalves. Aastal 532 surnud Sabas loetles Jumala 22 loomistööd ning ütles Vanas Testamendis olevat 22 raamatut. Uue Testamendi Johannes ilmutusraamatus on 22 jagu ning evangeeliumis niisama palju Kristuse heategusid, nii kirikuisa Augustinuse "Jumala riigis" kui varajase keskaja õpetlase Hrabanus Mauruse teos "De rerum naturis" koosnevad kahekümne kahest raamatust.

Okultses maailmas esindab kakskümmend kaks ehitusmeistrit, kes teostab kõrgema taseme ideid ja kujutlusi praktilisel tasandil.

Astroloogias vastab 22 Pluutole, mis kehastab kosmist tarkust, Tarot's on ta Suure Arkaani viimane, valge kaart – või siis Narr. See on lõppematu algus, valgus, mis ühendab endas kõik spektri värvid, maailmaeetri vaim, *shunyata*, tühjus, mis sisaldab endas Kõiksust; lõuend, mida pintsil pole veel puudutanud. 22 ongi läbimurde, täieliku transformatsiooni märk, ruun Dagaz – hüpe tühjusse, *leap of faith*.

Olgu eelnev viulivõtmeks tühjal noodipaberil, koolipõlvest meelde jäänud valemiks.

(Vt. lk. 8.)

Täna lehes

Sirbi aastapreemiad. Lk. 2/ Herkel globaliseerumisest. Lk. 3/ Intervjuu Veijo Meriga. Lk. 6/ Luule: Piir, Pappel, Sommer. Lk. 7/ Roman Tavasti suur ettevõte. Lk. 8/ Updike Pollockist. Lk. 9/ Naine teatris. Lk. 10/ Kultuurkapitali 1998. aasta toetuse IV jaotus. Lk. 11 – 15/ Jaani kirikule uus orel! Lk. 16/ Jaan Ruus Leni Riefenstahlist. Lk. 17.

Sirbi aastapreemiad

Andres Herkel,
"Inimese positsioon" (nr. 31) ja muu esseistika.

Ants Juske,
"Kas nüüd ka sinu pisarad, Moskva?" (nr. 28) jt. kunstikirjutised ning "Valgus tunnelis" (nr. 47) jt. meediakirjutised.

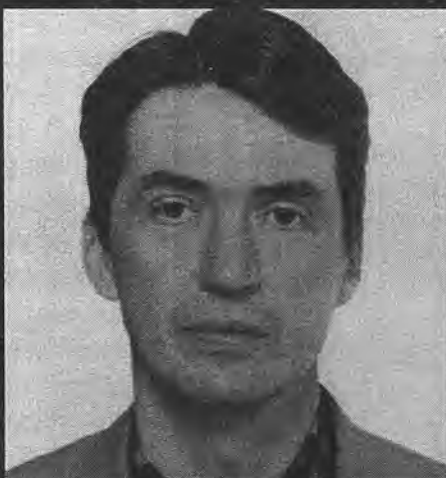
Anne Lange,
"Hazlitt, Hamlet ja kadunud kanglane" (nr. 32), "Kurbade naer" (nr. 34), jt. ülevaated angloameerika kirjandusest.

Enn Lillemets,
"Hermeetiliselt suletud ruumi mõistatus" (nr. 1) jt. kunstikirjutised.

Andres Maimik,
"Vaprad ja ilusad debiilikud" (nr. 35), "Sõjaline kasvatus" (nr. 44) jt. filmiarvustused ja -esseid.

Ülar Ploom,
esseed "Kuidas näha asju: coitus interruptus ja igavene juuni" (nr. 39) ja "Tappa vanaema(sid)" (nr. 47).

Vaike Sarv,
"Muusika määratleb kultuuripiire" (nr. 29) jt. muusikakirjutised.

Lilian Vellerand,
"Valguses ja varjus" (nr. 15), "Majake metsas" (nr. 19) jt. teatrikirjutised.

Vastuvoolukultuur

Pole kahtlust, et keskeltläbi on kodumaal elav eestlane läinud viimase seitsme aasta jooksul rumalamaks, lihtsamaks ja labasemaks. Me oleme järjest rohkem säärased, nagu oli see lääne inimene, kelle üle meil oli kombeks veneajal muiata. Nagu näiteks ameeriklane, kelle tarvis ei eksisteerinud ajalugu ega geograafiat ning kes oli ülepea ühedimensiooniline. Või soomlane, ikka see "pöder", kellele tehti omakeelselt suupäraseks autode ja teiste toodete raskesti hääldatavad nimetused ning muudeti isegi Hollywoodi filmide pealkirju, nii et "kohe mõikaks".

Nüüd oleme samas seisus ja võime muuta veel hullemaks. Meie olukorra piinlikkust suurendab asjaolu, et meie oleme lisaks labasusele ka vaesed. Viimane ise ei tähendaks veel midagi. Vaestel ja tõrjututel on ajaloos mõnikord olnud oma kõrgetasemeline vaimne iseolemine. Nagu kreeka orjadel Rooma riigis. Keskajal seevastu pidasid rikkad alandavaks oma lastele kirjatarkust õpetada, kuna selle jaoks olid teenrid.

Me degradeerume kiiresti. Siin pole midagi imestada. Inimene on nii tehtud, et ta peab rahuldama esmalt oma esmased vajadused. Kui midagi vahele ei tule, siis jäävad esmased ka viimasteks. Kui inimene alla käib, siis ei lange ta mõne aastatuhande võrra, ei sopsata Akademeiasse või Lyceionisse, vaid bioloogiliste eellaste juurde. Me ei lange tagasi jumalasarnasteks.

Lääne eeskujul on eesti ühiskonnas ideaaliks saanud inimene, kes on mõnel alal proff, sest oskab teatava agregaadiga sooritada päevast päeva operatsioone, mille resultaadina saadud tootel on turgu, nii et ta saab raha, millega maksta oma esmaste vajaduste rahuldamise eest. Tema vaimuilm ning silmaring ei huvita kedagi, ei teda ennastki. Ta on selles ise süüdi, ja ei ole ka.

Sest mis teeb ta ajal, mil paneb agregaadid kõrvale? Ta loeb labasusi, sest ta on väsinud, vaatab labasusi, sest ta pole enam harjunud muu jaoks end kokku võtma, kuulab labasusi, sest enamikult programmidele lihtsalt ei tule muud. Vaimutoidu pakkujad kasutavad seda häbitult ära. Piirid kaovad. Ei või iial olla kindel, mis kaanepilt on ühel hommikul ajakirjal, mida oled harjunud kätte võtma, ning mis jutt tuleb seni kultuurseks peetud saatejaamast.

Näib, et uusi stiimuleid, mis võiksid praegu ergutada eestlase vaimset iseolemist ning mehhanisme, mille kaudu see võiks realiseeruda, ei ole olemas. Kas see tähendab, et kõik on lootusetu, tendents on ühesuunaline, ei paista mingit valguskiirt?

Õnneks mitte. Eksisteerib ka vastupidine tendents. See pole suur ega silmatorkav, ent see on olemas. Labasuse pealetung pole midagi uut. Me ei ela esimestena siin ilma peal. Vaimuiniimesed on põrganud labasusega vastamisi kõikidel ajastutel, eriti muidugi uuemal ajal, alates massproduktioonist. Ja see, et nad on täheldanud tendentsi, mis praegu Eestiski näkku kargavad, ühtlasi aga näinud viise, kuidas sellest üle saada, annab meilegi lootust. Pöördume ühe autori poole, kelle kujutatud pilt Eesti olukorda väga sobib.

Hermann Hesse "Klaaspärlimängu" tegevus toimub kujuteldavas riigis "Euroopa taladel" paarisaja aasta pärast. Tagasivaates kirjeldatakse olukorda meie päevil, enne kui on rajatud vaimutegevuse spetsiifilised struktuurid. Mäletatavasti nimetas Hesse seda ajastut följetonistlikuks. Säärase nime sai see populaarse igapäevaste ajakirjanduslike materjalide tõttu, mis lobisesid mitmesugustel mõeldavatel teemadel. Need olid igasugused laiemale publikule mõeldud meelelahutuslikud kolumnid, "huvitavad" ülevaated ja kirevad killud.

"Osa nende autoreist kuulus ajalehtoime-

tustesse, osa olid "vabakutselised" kirjanikud, keda koguni luuletajaiks nimetati, paljud näivad kodanlaste seisusse kuuluvat ja isegi tuntud ülikooli õppejõud olevat. Seesuguste kirjutiste meelisteemaks olid anekdoodid kuulsate meeste ja naiste elust ning kirjavahetusest, näiteks pealkirja all "Friedrich Nietzsche ja naistemood aastal 1870" või "Helilooja Rossini lemmiktoidud" või "Sülekoera osa suurte kurtisaanide elus" ja muud sarnast. Edasi armastati ajaloomaigulisi arutlusi teemadel, mis jõukate inimeste keskel parajasti aktuaalsed olid, nagu "Unistus kulla kunstlikust tootmisest aastatuhandete vältel" või "Ilmastiku keemilis-füüsikalise mõjutamise katsed" ja sadakond samasugust sulesepitsust. /---/ Aegajalt läksid eriti moodi päevaprobleemidega seotud küsitlused. /---/ Sel puhul lasti näiteks nimekail keemikuil või klaverivirtuosidel avaldada oma arvamisi poliitika, armastatud näitlejail, tantsijail, võimlejail, lendureil või ka luuletajail jälle poissmehepõlve eeliste ja puuduste, finantskriiside arvatavate põhjuste ja nii edasi kohta. Kogu asja mõte seisis ainult selles, et siduda tuntud nimed mingi päevakajalise teemaga. /---/

Nende vestete pealkirju lugedes ei tekita meis õudust mitte niivõrd asjaolu, et leidis inimesi, kes neid igapäevase lektüürina neelasid, kuivõrd fakt, et tuntud ja tunnus- tud hea ettevalmistusega autoreid selle tohutu kõmulugude tarbimise teenistuses seisis."

Laiad hulgad, kes tollal silmatorkavalt lugemishimulised näisid olevat, võtsid kõiki neid groteskseid lugusid kahtlemata puhta kullana. Targemad följetonistid nähtavasti naersid ise oma töö välja, aga igal juhul oli vaim muutunud müüdavaks ja enimestele tavalavaks.

"Lühidalt, oli jõutud ju otse selle kohutava sõnaväärtuse languseni, mis algul täiesti salajas ning kõige väiksemis ringides tolle heroilis-askeetliku vastuliikumise esile kut- sus, mis peagi nähtavaks ja võimsaks muu- tus ning uue enesedistsipliini ja vaimuväär- tuse lähteks kujunes."

Selleni tahtsingi jõuda!

"Nende ülemineku aastakümnete jooksul polnud aga see kultuur uinunud, vaid just sel ajal, kui ta mandus ning kunstinike, professorite ja följetonistide tõttu iseenast näiliselt hävitas, jõudis ta üksikisiku süda- metunnistuses teravaima ärksuse ning enese- kontrollini. Juba följetoni õitseaial leidis kõikjal üksikisikuid ja väikesi rühmitusi, kes olid otsustanud vaimule truuks jääda ja kogu jõuga kaasa aidata, et hea traditsioon, distsipliini, meetodi ja intellektuaalse süda- metunnistuse tuum selle ajajärgu üle elaks."

Need vastupanukolded võtavad igas ühiskonnas ise kuju. Nad ei puudu ka Eestis. Neid pole palju, aga nad on olemas. Peamine on tendents. Niisugused on näi- teks Võru Instituut, Viljandi Pärimusmuusi- ka Selts, Ilmamaa ja Vagabundi kirjastus, UTKK nar@reti rühm, Theatrum, Von Krahli, Humanitaarinstituut, meie kultuuriajakirjad, Kursi koolkond, linnaplased, paar raadiojaa- ma, kus ei kisendata debiilset "rohkem muusikat", vaid kust kuuleb arukat sõna. Seda rida võiks loomulikult pikendada.

Ja mis peamine: gruppide, vennaskon- dade, seltside jne. kõrval on meil alati lei- dunud üksikisikuid, tõsiseid, tarku ja ausaid kultuuriinimesi, kes on säilitanud selge pea ja arusaama, mis on mis. Kelle otsus- tusvõime ei väärata, millal on tegu tõeliste väärtustega, millal kassikullaga. Kes muiga- vad päevakajaliste virvatulede üle ja töö- tavad vastu sellele labasuse lainele, mida eespool mainisin. Tänu nendele me võibolla elame üle. Need, keda Sirp täna esile tõstab, kuuluvad nende hulka. Suur tänu.

MIHKEL MUTT

Globaliseerumise kultuur

Globaliseerumine on moesõna. Sellisena kajab ta kõigis kaasaegsetes debattides, mis puudutavad majandust, poliitikat või infotehnoloogiat arengut. Globaliseeruv maailmas, kus arvutivõrgust saab ülemaailmne turuplats, opereeritakse "digitaalse kapitaliga". Kiire ja mobiilne suhtlus kõige kaugemate mandrite vahel on nüüdismaailma pöördumatu reaalsus. XXI sajand ja kolmas aastatuhat algavad globaliseerumise märgi all ning kes sellest rongist maha jäävad, need kuuluvad "teise", seiskunud ja mahajäänud maailma, kus ei tunta krediitkaarte, interneti ja küberkohvikuid. Sealjuures ei jookse piir arenenud ja manduva maailma vahel mitte mööda riigipiire või geograafiliselt defineeritud regioone, vaid üha enam individuaalselt: ühed lähevad globaliseerumisega kaasa, teised jäävad oma suletud kastidesse.

Selliste mõttearenduste kvintessentsiks on **kohatu ühiskonna** mõiste, mis osutab ruumilise piiratuse ületamisele. Ei ingliskeelne *Placeless Society* ega saksaakeelne *ortlose Gesellschaft* viita kahemõttelisusele, mida sisaldab endas meie "kohatus" – miski, millel pole kohta, ehk miski, mis pole sobiv.

Kohatu ühiskond.

Kohatu ühiskond (*Placeless Society*) pöörab pea peale senise ettekujutuse riikidest, nende rikkusest ja territoriaalsest kontrollist. Maailma suurimad riigid – Venemaa, Hiina, India – on ühtaegu pea kõige vaesemad riigid. Rahvaarv ja territoorium, samuti tooraine ja elavjõu hulk on globaliseeruv maailmas hoopis nõrgemad argumentid, kui need olid seda varem. Uute territooriumide alistamine, mis ajaloos on olnud nii ihaldusväärt, ei too endaga tänapäeval kaasa mitte rikkust, vaid lahendamatu probleeme. Ja lausa roosamannana eestlase kõrvadele kõlab kohatu ühiskonna ideoloogide lubadus, et globaalne ajastu toob eredamalt kui kunagi varem esile väikeriikide võimalused virtuaalses maailmamajanduses edu saavutada.

William Knoke, üks globaalsuse apostleid, ütleb: kohatus maailmas pole enam põhjust territooriumide pärast võidelda. Tehnoloogiliselt arenenud superriikide konflikt on üha ebatõenäolisem. Ent see ei tähenda vägivalla kadumist. Maailma kõige armetumates osades – nn. kolmandas maailmas, Aafrikas, endise Jugoslaavia aladel jm. mängib võitlus territooriumi pärast ikka veel suurt rolli.

Külma sõja järgset maailma ähvardab sõda terrorismiga ehk "kohatu sõda", millel puudub ruumis selgelt fikseeritud rindejoon. Kõik need, kes on alla surutud, kes ei leia oma rolli globaliseeruv maailmas ning kelle traditsioonijärgset identisust marginaliseeritakse, on potentsiaalsed terroristid. Sellise arengu vältimiseks peaks globaliseeruv maailm mahajäävat, niiõelda teist maailma võimalikult tugevalt abistama ja kaasa tõmbama, et konflikte ennetada.

Mõistagi on julgeolekuskeemide muutumine kohatu ühiskonna tagajärg, mitte selle põhjus. Kui Nõukogude Liit poleks lagunenu ja kui Berliini müüri poleks lammutatud kümne aasta eest, siis oleksid kaasaegsed infotehnoloogiad ja paratamatult globaliseeruv maailm teinud seda varem või hiljem. Kuid jätame siinkohal julgeolekuküsimused – need nõuavad eraldi lähenemist – ning keskendume globaalsuse ja globaliseerumise kultuuriloolistele aspektidele.

Uus muutuv maailm nõuab inimestelt põhimõttelist ümberorienteerumist senistelt päritolu ja grupikuuluvuse vormidelt hoopis teistlaadi identisusele. Lokaalsed ja päritoluga seatud piirid, mis siiani kehtisid, ületatakse. Meie naabrid teavad meist järjest vähem, eemalolevad inimesed seevastu järjest rohkem. Lokaalsed juured asenduvad globaalsetega ning selletõttu tõusevad esile niisugused kokkukuuluvuse vormid, mis ei eelda ühist päritolumaad, ühistest lapsepõlvemälestustest rääkimata. Knoke'i järgi on sellisteks kooslusteks feminism, keskkonnakaitse liikumine, homoseksuaalsus, islami fundamentalism ja rahvusvaheline juutlus.

Niisiis ütleb kohatu ühiskond lahti paiksusest. Ta ütleb lahti kategooriatest nagu oma kodu, oma puu, oma maa, oma tänav; ja võib-olla ütleb ta lahti ka sellistest kategooriatest nagu oma keel või oma kultuur. Millega on õieti tegu: vana kosmopoliitse utopiaga või uue muutuva maailma reaalsusega? On's kohatu ühiskonna näol tegemist utreeritud skeemi või paratamatu sotsiaalse murranguga?

Neile küsimustele ei saa üheselt vastata. Juba kohatuse mõiste ise sisaldab endas groteski, sest täielik kohatus tähendaks ühtaegu kohatust ehk füüsilise eksistentsi

lakkamist. Kui me ei suuda määratleda keha asukohta ruumis ega isegi tema liikumise trajektoori, siis on see keha ju haihtunud, teda pole enam meie jaoks olemas – selles seisnebki kohatuse ja kehatuse seos.

Samas on ka meie senisest hõlpsam üleolek koha- ja kehapiiridest tõsiasi. Tehnilised vahendid nende piiride ületamiseks – lennukid, faksid, mobiiltelefonid, arvutivõrgud, *mail*id, satelliitlevi jms. – eksisteerivad ju reaalselt. Need on küll viimase aja leiutised, kuid märkimisväärne osa inimkonnast on jõudnud nendega harjuda. Vahendid hõlbustavad meie tegevust ning avardavad suhtlemisvälja, võimendavad meie ruumilise füüsisega piiratud võimeid.

Samal ajal on inimese keha ning miski, mida mõnikord hingeaks kutsutakse, olnud suhteliselt stabiilses olekus juba mitu tuhat aastat järjest. Nüüd minetab inimese keha oma traditsioonilise kohaseotuse, hingest kõnelemata. Kuid vähe sellest: mitte ainult inimesed ei muutu kohatus maailmas kehatuiks, vaid terved rahvad ja riigid võivad minetada oma senise territoriaalse ja kultuurilise seotuse.

Globaalsusejanu

Antud teemaarenduses huvitab mind kõige rohkem globaalsusetung – mingi iha, kirg või tarve, mis sunnib inimesi sirutama end kauge ja kättesaamatu järele. Kindlasti on säärasel globaalsusejanul nii kultuuriloolised juured kui ka varasemad paralleelid, ehkki kõik globaliseerumisega seotu tundub olevat kohutavalt uus. Ometi on globaalsusejanu oma erinevates avaldustes saanud inimest kogu ajaloo vältel. Tung kehatusse ja kohatusse pole alati selgelt teadvustatud, vaid üpris ähmane, nagu pimedad tujud ikka.

Selgemini teadvustatakse globaliseerumist kui puht praktilist tarvet, et nüüdisühiskonnas paremini toime tulla. Vedruks, mis sunnib inimesed kohatu ühiskonnaga kohanema, on saavutusvajadus. Arvuti kasutamise oskus on saanud elementaarseks eelduseks, et tööjõuturul läbi lüüa. Teiseks annab ligipääs arvutivõrgule võimaluse olla informeeritud ning kohatu ühiskonna infoväljal kaasa rääkida. Globaliseerumist ei saa küll saavutusmotiiviga samastada, kuid samas muutub ta meie edukuse kõige elementaarsemaks eelduseks.

Erinevalt suhteliselt asisest ja selgesti piiritletavast saavutusmotiivist on globaalsusejanu märksa hajusam ning riskantsem termin. Kui tõlkida see varasemate ajastute ja uskumuste keelde, võiksime öelda "kõiksusejanu".

Inimene tahab ulatuda kaugemale kehast ja kohast – tahab tunda osadust kogu ulatuvusega, mida meel haarata suudab. Sellele osutavad kõige iidsemad müüdid kosmilisest kehast. Vanaislandi mütoloogias saab ürghiu Üümiri lihast maa, kintsudest künkad, kolbast taevas ning higist jaotuvad järved. Kolumbuse-eelse mesoameerika pärimuse järgi saab jumalanna Tlatekutli ihust maa, juustest tekivad rohi, lilled ja puud, silmist allikad, suust jõed ja koopad, ninast orud ja õlgadest mäed. Sarnane roll on Tiamatil sumeri-akkadi ja Gayomartil vanairaani mütoloogias, samuti Aadamal nii islami, juudi kui ka keskaja euroopa rahvamütoloogias.

Toome viimase näitena vanaindia ürgmehe Puruša. Siin on müüdi struktuur mitmekordne: inimese psüühilised funktsioonid ehk mikrotasand seotakse makrokosmiliste loodusjõududega. Suust tuleb kõne ja kõnest tuli, sõrmetest tuleb eluhõngus ja eluhõngusest tuul, silmadest tuleb nägemine ja nägemisest päike, kõrvadest tuleb kuulmine ja kuulmisest ilmakaared jne.

Niisiis ei ole need kirjeldused ühtlased. Müüdi piirjooned on küll sarnased, kuid üksikasjades on erinevusi. Siiski on tegemist kultuuriuniversaalse motiiviga eeskätt selles mõttes, et antropomorfne ihu seotakse maailmakõiksusega, st. keha tehakse globaalseks.

Usundiloo võib tuua ka teise motiivi, mis velmab globaalset haaratavust. See on kõikenägeva silma või kõikekuulva kõrva motiiv. See võib olla Jumala kõikenägev silm: "Ja ükski loodu ei ole Tema nähtamatu, vaid kõik on alasti ja paljastatud Tema silma ees, kellele meil tuleb anda aru" (Hb. 4, 13).

Teisalt on olemas ka selliseid usulis-filosoofilisi või psühholoogilisi õpetusi – näiteks jooga –, mis seavad inimesele sihiks kõikenägemise, kõikekuulmise või mõne muu ülitaju saavutamise.

Jaan Undusk oma tähelepanuväärses artiklis "Stalinismi müstilised ja maagilised märgid" (Akadeemia, 1994, nr. 9) osutab jumaliku silma motiivi kordumisele totalitaarse kroonikirjanduse retoorikas. Tabavaks näiteks on

Juhan Smuuli poem Stalinile: *Sa võid tõusta ka pilvede peale, / tervet merd näha laotumas ees, / kuid nii kaugele ei näe sa eales / kui inimsoo tüürimees*. Niisiis loob globaalsusejanu illusiooni globaalsest kõikenägevusest. Kõige suletumates, kõige totalitaarsemates ühiskondades võib see moonduda globaalseks jälitamiseks või ka niisama globaalseks jälitusmaaniaks.

Priimäe tulukesed

Võrrelda globaliseerumist selle sõna kõige kaasaegsemas tähenduses mütoloogiliste kujutluste ja usuliste elamustega, on julge, kui mitte öelda riskantne ettevõtmine. Võib-olla polekski mul julgust jätkunud, kui puuduksid julgustavad eeskujud. Selliseks eeskujuks võib pidada Linnar Priimäe esseed "Vaimu väljumine" (Luup, 1998, nr. 13), mis kõrvutab Püha Vaimu pealelangemist arhailises usutraditsioonis nüüdisaegsete elektrooniliste infokandjatega. Priimägi kuulutab raamatuajastu lõppemist. "Kirjasõna jääb, aga ta lahkub raamatu vormist. Raamat on ju materiaalne ese, praegu näib aga teadmine aina ulatuslikumalt võtvat voolava kuju, muutudes impulssideks arvutivõrgus," leiab ta. Raamatuajastu lõppemine tähendab Priimäe jaoks teadmise spiritualiseerumist. Püha Vaim tuli apostlitele pähe tulukestena, mitte paksude raamatuköidetena. Need tulukesed on omakorda võrreldavad elektrooniliste impulssidega, mis samuti on vabad raamatu vormist.

Mingis mõttes haakub Priimäe jutt tulukestest arusaamaga kohatust ühiskonnast. Arvutivõrgus vabaneb teadmine ruumilisest lokaliseeritusest, mis on nii iseloomulik raamatule. Raamatu ruumipaiksuse kõige eredamateks näideteks on Priimäe järgi keskaegse kloostri biblioteek, kus köited olid ketiga pultide küljes, ning Eesti rahvusraamatukogu oma kohapeal lugemise korraldusega.

Siiski kutsub raamatu ruumipaiksuse argument teravalt vastu vaidlema – raamatut kaasas kanda võib olla palju mugavam kui tarida suurt arvutiekraani. Mis aga kõige tähtsam: põhjapanevaks ja globaalseks murranguks inimõtte arengus tuleb pidada kirjakultuuri teket, mis ei mõjunud vabastavalt mitte niivõrd inimese ruumilistele kui just tema ajalistele ahelatele. Kirjasõnaga tekib võimalus jätta teateid järelpõlvedele. Lijati kaasneb kirjaoskus ka arvutikultuuriga, nii et siin ei ole tegemist mitte niivõrd arvuti- ja raamatukultuuri erinevusega, pigem erineb kirjaoskuse-eelne sellele järgnenud kultuurimudelist. (Seega ei seaks ma samasse ritta ka apostlite tulukesi ja elektroonilisi impulsse.)

Kokkuvõttes on globaliseerumine protsess, mille võib nii tehnilises kui ka psühholoogilises mõttes viia tagasi väga kaugele ajalukku. Võibolla on meil sellega raske leppida, kui vaatleme maailma kaasaegse ülbuse positsioonilt, kuid digitaalsele revolutsioonile tehnoloogia arengus on eelnenu palju teisi revolutsioone, mille pöördelisust on niisama eufooriliselt tervitatud: suured maadeavastused, trükipress, raudtee, telegraaf, televisioon jne. Sestap peamegi lisaks kaasaegse kultuuri globaliseerumisele rääkima ka globaliseerumise kultuurist kui millestki, mis saab mõistetavaks ajaloo kaudu. Teiste sõnadega: meie kohatuks muutuv ühiskond vajab kriitilist mõtestamist ehk kindlat "gravitatsioonijõudu", mis tagaks inimesele tema tervikluse ning järjepidevuse läbi ajaloo.

Pelk mõte kohatuks muutunud inimestest ja ühiskonnast on groteskne. Normaalse identisuse saavutamiseks otsib inimene oma kohta elus. See otsing ei alga mitte kohatust (ja siiski – kui kohatust?) arvutivõrgust, vaid eeskätt kodust ja kultuurist meie ümber. Mõistagi võib ümbritsev kultuur tulla kätte ka arvuti vahendusel, kuid see ei muuda kultuuri kohatuks.

Pealegi – juba iidsetest aegadest peale on inimesel kalduvus ruumi teatud osi pühaks pidada: olgu selleks kodu, kirik või esivanemate hauad.

ANDRES HERKEL

MUUSIKAMAAILM

Suomi-Palkinto Juha Kangasele

Aastalõpul anti välja järjekordsed Soome kaalukaimad kunstialased preemiad, kus põhikategoorias "Suurte teenete eest" sai laureaadiks ka Keski-Pohjanmaa Kammerorkestri asutaja, kunstiline juht ja dirigent Juha Kangas (s. 1945); preemia suurus 100 000 Soome marka. Kangas sai preemia omaasutatud orkestri viimise eest Soome parimate hulka, orkestriga tehtud esiettekannete ja plaadistuste ning soome muusika rahvusvahelise tutvustamise eest. Juha Kangasel on teeneid ka eesti heliloojate teoste esitaja, plaadistaja ning tellijanagi, samaviisi ka läti ja leedu muusika tutvustajana (1998 sai ta ka Lätist kõrge kultuuripreemia). Preemiaid jagati muudiski kategooriates, saajate hulgas Helsingi trupp Ooppera Skaala ning Lahti Linnaorkester, noored kunstnikud jt. – kokku 2 miljoni marga ulatuses.

Anne-Sophie Mutter lõpetas Beethoveni-maratoni

Nimekamaid viiuldajaid tänapäeva Sakamaal Anne-Sophie Mutter (s. 1963) jõudis lõpule suure Beethoveni-maratoniga. Ta mängis 47 linnas viimaste hooaegade jooksul kõik Beethoveni viiulisonaadid. Esmakordselt astus ta Beethoveni viiulisonaadiga publiku ette 14aastasena, nüüd teoks tehtud plaan tekkis viiuldajal juba siis, ent ta ei leidnud selleks sobivat duopartnerit klaveril. Mstislav Rostropoviitši soovitusel leiti pianist hoopiski Ühendriikidest, Philadelphias ja Washingtonis tegutsenud Lambert Orkis, kellega on duos esinenud juba ligi kümme aastat. Beethoveni kõik kümme sonaati plaadistati samaaegselt kümnele CD-le ning mahu- kas kassetikogum ilmuskil nüüd, mil Anne-Sophie Mutter andis oma maratoni viimase kontserdi sümboolselt Beethoveni sünnilinnas Bonn. Viiuldaja uuris eelnevalt ka sonaatide käsikirju Bonn ja Viinis, sonaatide koguplaadistus pole esmakordne, ent duo Mutter – Orkis interpretatsiooni peetakse mitmes mõttes valiks ja erandlikuks.

Uued ooperid lavadel

Los Angelese Ooperi etendusmajas (seal toimuvad ka LA Filharmoonia Orkestri kontserdid) Dorothy Chandler Pavilionis tuli maailma esiettekandele Tobias Pickeri koomiline ooper "Fantastiline mister Fox" ("Fantastic Mr. Fox"). Ooperi aluseks on Roald Dahli samanimeline jutustus, libretistiks Donald Sturrock, mr. ja mrs. Foxi osades laulavad Gerald Finlay ja Susanna Guzmán. 9. detsembrist kuni jõulureedeni anti uue ooperiga seitse menukat etendust.

Ärhusi Den Jyske Opera tõi lavale Eestiski tuntud taani helilooja Bent Lorentzeni uue ooperi "Pergolesi koduteenija". Tükk on "dekomponeeritud" Pergolesi kuulsale ooperi "Teenija-käskijanna" järgi, Pergolesit kehastab laval taani kuulsaimad bass-bariton Aage Haugland, teenijannaks sopran Berit Moeland. Muusikuid on vaid üks: nimekas trombonist Niels-Ole Bo Johansen, kes mängib ka süntesaatoril, oluline tegelane on Amori osas ka tehnik Morten Torup, kes hoiab kogu etendust koos.

Bruckneri-festivalide linnas Linzis tuli esmakordselt vaatajate ette Michael Jan Haase ooper "Jääprintsess" ("Die Eisprinzessin") — Oper für Jugendliche jeden Alters), mis põhineb F. K. Waechteri libreto; lavastas Brigitte Dethier, dirigendiks Jochem Hochstenbach.

Preemiaid veel mujaltki

Autorite ja Heliloojate Ühingute Rahvusvaheline Konföderatsioon (CISAC) andis oma maailmakongressil Berliinis 1998. a. lõpul CISACi kuldmedali kirjastajale Hans Wilfried Sikorskile. Harukordne autasu antakse isiksustele, kel on silmapaistvaid teeneid kunstilisel, kultuuripoliitilisel ja autoriõiguslikul alal. Aina suuremat kõlapinda leiab rahvusvahelisel areenil Bremeni muusikafestival, kus viimati astus üles ka Eesti Filharmoonia Kammerkoor Tõnu Kaljuste juhatusel. Samas antakse välja mainekat autasu Bremen Musikfestpreis (50 000 Saksa marka), mille vääriskord briti dirigent John Eliot Gardiner. Gardiner oli 1991 – 1994 ka Põhja-Saksa Raadio (NDR) SO peadirigent.

PRIIT KUUSK

Maailma kauneim naine Helena (Tiiu Laur) ja iluasjade tunnustatud ekspert Paris (Rauno Elp).

HARRI ROSPU

"Ilus Helena" taas orbiidil!

Eesti unikaalseim väljaanne Tuunika (ajakiri frivoolsetele) annab teada aasta suursündmusest Estonias – täna esietendub rahvusoperis Jacques Offenbachi *opéra bouffe* "Ilus Helena". Opereti on lavastanud ja selle teksti adapteerinud teatri pealavastaja Neeme Kuningas. Teisipäeval pressiesitlusel selgitas Kuningas, et Eestis on põhiliselt viljeldud viini operetti, nüüdset pöördumist Offenbachi poole juhtis soov rikastada rahvusoperi afiši. Lavastajat rõõmustab, et trupis on praegu võimekaid ja sellesse teosesse haruldaselt sobivaid osatäitjaid isegi kahe koosseisu jagu. Offenbachi operettide eripäraks on Kuninga sõnul nende poliitiline kõlavus: helilooja on võtnud pilada iga masti suurmehe, isegi jumalaid. Seega on tema operettide lavastaja võtmeprobleemiks, kuidas panna teos kaasa võnkuma lavastuse sünnihetkega. Neeme Kuningas peab teksti "tõlkimist" osaks lavastajate tööst ja on antiikmütoloogias tuntud sündmustikku adapteerinud tänapäeva Eesti kajasid. Uuslavastuse muusikaline juht ja dirigent on Erki Pehk, lavakujunduse ja kostüümide on teinud Ugala peakunstnik Jaak Vaus. Peaosades esinevad Tiiu Laur ja Pirjo Levandi (Helena), Rauno Elp ja Aare Saal (Paris), Väino Puura ja Tarmo Sild (Agamemnon), Rostislav Gurjev ja Ivo Kuusk (Menelaos) jt. Pressiesituse teise tähtsama sündmusena kirjutasid RO peadirektor Paul Himma ja AS Eesti Merelaevandus nõukogu esimees Olev Schults alla sponsorilepingule, mille kohaselt viimane toetab Estonia 93. hooaega 300 000 krooniga.

"Mees, kes arvatavasti on ..."

Homme esietendub Endla väikeses saalis Joyce Rayburni "Mees, kes arvatavasti on..."

Inglise näitekirjaniku J. Rayburni 1967. a. kirjutatud näitemängu on raske zanriliselt määratleda. Lavastaja Raivo Trassi sõnul on tegemist millegi komöödia ja draama vahepealsega. Kuid teemat aluseks võttes võiks seda nimetada lavalooks kommetest ja moraalist. Sündmusterikkas, tegevusrohke ja situatsioonikoomilises näidendis, kus kõik osad on peaosad, mängivad Aare Laanemets, Tene Ruubel, Sepo Seeman, Liisa Aibel ja Mihkel Smeljanski. Näidendi alg-situatsioon on järgmine: keskealine abielupaar koos oma majasõbraga ootavad koju kadunud poega, loodavad tema meelt muuta ning innustada teda alustama karjääri isa firmas. Poja koju-tulek rebib aga vastu ootusi lahti vanad hingearmid ning tekitab isegi uusi haavu.

Brontëaana Vanemuises

Eile esietendus Vanemuise teatri väikeses majas Susanne Schneideri ühevaatuseline "Ödede Brontëde ööd", lavastas Tiit Palu, kunstnikutöö tegi Ene-Liis Semper.

Viktoriaanliku Inglismaa maakolkas elavad muust maailmast äralõigatuna kolm kirjanikust öde, kelle allasurutud seksuaalsus leiab väljundi nende loomingus. Kesk kummalist atmosfääri, unenäo ja reaalsuse piirimail, kangastub neile ideaalse armastatu uitkuju – lord Byron valgel ratsul. Osades Külliki Saldre, Liina Tennosaar, Kristel Leemend ja Rain Simmul.

Tõnu Kaljuste on aasta muusik

Eesti Raadio valis aasta muusikuks Tõnu Kaljuste. Selle tiitli pälvib muusik, kelle loominguised saavutused on edendanud eesti muusikakultuuri nii kodumaal kui väljaspool ja kes on teinud sealjuures tihedat koostööd Eesti Raadioga.

Tõnu Kaljuste maailmahaardega kontserttegevus ja eesti muusika plaadistused on leidnud suurt rahvusvahelist tunnustust. Eesti Filharmoonia Kammerkoori interpretatsioon Arvo Pärdi muusikaga plaatidel "Kanon pokajanen" ja "Beatus" on saanud rahvusvahelises pressis palju kiidusõnu. Erakordne oma sisult ja teostuselt oli viimase hooaja kontserdisari "Juhid ja jumalad".

Eesti Raadio on salvestanud ja vahendanud oma kuulajatele kõik tähtsamad Tõnu Kaljuste Eestis toimunud kontserdisarjad. Eesti Raadio jätkab "Närimuusika" traditsiooni, mida alustati 1980. aastal. 1. jaanuaril 1999 kell 16 esinesid Estonia talveaia Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Tallinna Kammerorkester ja solistid Tõnu Kaljuste juhatusel. Kõlas Wolfgang Amadeus Mozarti muusika. "Närimuusika" kontserdil sai Tõnu Kaljuste kätte ka aasta muusiku tiitli juurde kuuluv pisikulptuuri Muusa, mis anti välja 17. korda. Möödunud aastal valisid ERI muusikatoimetajad aasta muusikuks Tõnis Mägi.

Romaanivõistluse võitjad selgunud

Pärast pingelist arutelu langes 5. jaanuaril liisk ja avanesid romaanivõistluse ümbrikud.

Zürii (Eeva Park, Rein Pöder, Heino Kiik, Ott Raun, Juhan Habicht, Paula Sering, Udo Uibo, Linda Uustalu) otsusel võitis esikoha Henn Mikelsaar sümboolromaaniga "Ristirast", talle järgnes Lembit Uustulnd seiklusromaaniga "Kiikhobu Antverpenist" ja kolmandaks jäi seni veel selgumata autori (tõlke?)romaan "Mõru maik". Kümne esimese hulka tulid mõnevõrra ootuspärasemalt tuntud headuses ka Toomas Raudam ("Jaa"), Olev Remsu ("Tšingis-khaan"), Lehte Hainsalu ("Kukelokuti"), Matt Barker ("Haripunkt"), Aarne Biin ("Sarm"), Mait Raun ("Shengren"). Kirjastajad, tähelepanu!

Milius ja Beier jätkuvalt riis

Teisipäeva õhtul tutvustas Tartu boheemide kroonimata kuningas Matti Milius Kuku klubis oma uut luulekogu "Sind armastan, president Meri", mille autoriks on seekord Matti Moguchi. Aastaist 1995 – 1998 pärit 22 luuletust on poliitiliselt aasivad ja erootiliselt vägagi ropud. Varem Matti Moguci pseudonüümi varjus kirjutanud Priidu Beieri kätt Miliuse väitel selles teoses mängus enam pole. Küll aga lõhnab ka sisuline tegu luulevihiku kujundanud Leonhard Lapini autoruse järele. Ka ammune riid Beieri ja Miliuse vahel ei taha jahtuda. Kogu sissejuhatava kümneminutilise kõne kulutaski Milius kirjaniku-pseudonüümi ajaloo ja selleteemaliste lahkarmuste selgitamisele. Edasi esines Moguchi tuntud valjuduses – lubadus ette kanda paar luuletust kasvas pidurdamatuks hooaks ja võimas

habemik kandis ette terve "raamatu", mille on üllitanud meie ainuke suur väikekirjastus Umara. 400 eksemplari trükitud "Sind armastan, president Meri" saab osta Tartu Legendi galeriis ja otse asjaosaliste käest.

T. T.

Ilmus võrukeelne aabits

Ilmus võrukeelne aabits ja lugemik "ABC kiräoppus", koostajateks Võro Seltsi VKKF ja Võro Instituudi aabitsatoimkond.

160-leheküljeline raamat koondab illustreeritud täheõpetuse ja lugemiku teise ja kolmanda klassi lastele. Pildid on joonistanud Peeter Allik. Lugemik tutvustab lastele nii rahvakultuuri ja kirjandust kui ka uuema aja nähtusi — arvutit, kosmose uurimist, telekat ja triikrauda. Suurimad tegijad aabitsa koostamisel olid Kauksi Ülle, Jüvä Sullöv, Marju Kõivupuu, Paul Hagu, Nele Reimann jpt. Aabitsa tegemist toetasid Jakob von Uexkull, Eesti Vabariigi Kultuuriministeerium, Eesti Vabariigi Haridusministeerium, Eesti Kultuurkapital, KERA Programm.

Täna kell 12 esitleb Võro Instituut võrukeelset aabitsat Kreutzwaldi memoriaalmuuseumis.

Esitletakse ka asjatundjate komisjoni, mille vabariigi valitsus moodunud aasta lõpul moodustas lõunaesti keele ja kultuuri säilitamise ja arendamise riikliku programmi väljatöötamiseks. Komisjoni kuulub 14 liiget: Georg Aher, Kadi Alatalu, Kalle Eller, Paul Hagu, Mati Hint, Kaido Kama, Silvi Karro, Enn Kasak, Rein Kiis, Madis Kõiv, Karl Pajusalu, Tiit Sepp, Tiit Soosaar ja Jüri Valge. Komisjoni esimees on kultuuriminister Jaak Allik. Pärast võrukeelse aabitsa esitlust peab valitsuskomisjon samas muuseumis oma esimese koosoleku.

Võro kirjanduse aasta ettekandekoosolekud

11. jaanuaril kuulutatakse Tallinna Kirjanike Majas (Harju 1) 1999. aasta võro kirjanduse aastaks ja avatakse Juhan Jaigi 100. sünnipäevale pühendatud nädal.

Esineb Kaido Kama, tervitavad Mati Sirkel ja Ilo Jaik. Kl. 11 – 14 toimub ettekandekoosolek, mida juhatab Janika Kronberg. Kavas Kauksi Ülle, "Juhan Jaik võro kiränikõ siän"; Hasso Krull, "Tung ja iha. Juhan Jaigi muinasjutulised fantaasiad"; Sirje Kiin, "Artur Adsoni armastuskirjad Marie Underile".

Kell 14 esitletakse uusi võrukeelseid väljaandeid "ABC kiräoppus" (võrukeelne aabits ja lugemik); Juhan Jaik, "Kesväesä" (lasteraamat Albert Gulgi illustatsioonidega); "Naksikõsõq" (helikassett Juhan Jaigi loomingust); "Valgõ kivi" (Juhan Jaigi loomingut võro keeles) "Võro seto tähtraamat vai kallendri 1999. aasta pääle".

13. jaanuaril kell 14 avatakse Tartus Eesti Kirjandusmuuseumis (Vanemuise 42) Juhan Jaigi 100. sünniaastapäevale pühendatud näitus. Esinevad Krista Aru, Ilo Jaik jt. Ettekandekoosolekut juhatab Kauksi Ülle. Kavas Madis Kõiv, "Juhan Jaik esihindäst"; Ain Kaalep, "Juhan Jaigi jutte filmina"; Evar Saar, "Hunt ja susi"; Arne Merilai, "Juhan Jaigist ja meetrikast". Kl. 18 algab Tartu Kirjanduse Majas (Vanemuise 19) Juhan Jaigile pühendatud salongiõhtu.

14. jaanuaril kell 14 toimub Võro koduloomuuseumis ettekandekoosolek "Mi ütte jäämiq Võromaa ja Jaik", mida juhatab Jan Rahman. Kavas Janika Kronberg, "Võro kirjanikud maailmas"; Kauksi Ülle, "Jaigi valgõ kivi, kaarnakivi ja must kivi"; Valdur Raudvassar, "Juhan Jaik võitlejana"; Valdo Valper, Ado Murak, "Jaik vai Raud?"; Tiia Allas, Kauksi Ülle, "Säng" ja "Paat"; Jan Rahman, "Jaigiga".

Ilmus Läänemeremaade lastekirjanduse leksikon

Eesti Lastekirjanduse Teabekeskuse ja kirjastuse Steamark ühistööna on ilmunud maailma esimene Läänemeremaade lastekirjandust tutvustav leksikon.

Leksikoni on mahtunud 147 artiklit, mis kajastavad Läänemeremaade lastekirjanduse ajalugu, tutvustavad autoreid ja illustraatoreid; leksikonis on eraldi artiklid ka lastekirjandust väljaandvate kirjastuste ning lastekirjanduse uurimist ja propageerimist juhtivate institutsioonide kohta. Artiklite juurde kuulub rohke illustreeriv pildi- ja viitematerjal. Leksikoni koostaja Andres Jaaksoo on haaranud oma meeskonda Läänemeremaade tuntumad lastekirjanduse spetsialistid.

Jaak Arro buduaar Linnagaleriis

22. detsembril avati Linnagaleriis Jaak Arro näitus "Buduaar".

Jaak Arro lõpetas 1984. aastal kunstiakadeemia maali eriala. Kunstniku viimane suurem personaalnäitus oli 1995. aastal Eesti Kunstimuuseumis. Samast aastast töötab Arro kunstiakadeemias maaliosakonna juhatajana. 1987. aastal kirjutas Eha Komissarov tema kohta "Akt Arro käsitles avab kunstniku mõtteid, elamusi, hinge. Usun, et meeleline suhe iluga on haruldane, mitte õpitav, vaid kaasasündinud omadus." Näitus "Buduaar" on kantud samast meelelise ja naudiskleva ilu vaimust. Kunstnik on seadnud sisse barokselt toretseva ruumi, mis "maitseb" kui kuldpaperisse keeratud liikõörkompvek. Selles külluses ei ole midagi liiast ega mingit halba maitset, on vaid nauding. Näitus on lahti 10. jaanuarini.

Töötud armastajad Kunstihoones

6. jaanuaril avati Kunstihoone galeriis noorte tekstiilkunstnike Ele Praksi, Helen Lehismetsa ja Kadi Soosalu ühisnäitus "Töötud armastajad".

Ele Praks, Helen Lehismets ja Kadi Soosalu on eesti kunstipublikule tuttavad feministliku kallakuga näitustelt "Hoolimine" Energeetika-muuseumis 1996. aasta talvel ning "(Meta)-Dialoog" mullu kevadel Kastellaanimajas ja Tammsaare muuseumis. Nad ei tunne hirmu kontseptualismi ega uute meetode ees. Kasutades vanu tehnikaid ja käsitööd, peavad nad ilmseks andestamuseks teha mõõndusi mugavusele ja kiirusele. Samas on nad valmis kerglaselt kõrvale heitma tekstiilkunsti väljendusvahendeid, et avastada seni tähelepanemata jäetud tähendusi. Näitust "Töötud armastajad" iseloomustavad nad kui armastajatele lubatud ahistavate reeglite ja normide rikkumist ning keskendumist väikestele, kuid puhastele ja ehtsale asjadele. Töötus aga osutab noorte naiskunstnike praegusele sotsiaalsele seisundile, mis asetab nad mitte ainult sootsiumi marginaaliasse, vaid lausa marginaalia marginaaliasse.

Sütevaka Andrese maalid Raatuses

4. jaanuaril avati Raatuse galeriis Sütevaka Andrese maalinäitus.

Konrad Mäe stuudio haridusega Sütevaka Andres on oma kunsti tutvustanud nii Eestis kui ka väljaspool. Mõõdunud aasta lõpul oli tal Urmo Rausiga ühisnäitus Nürnbergi raekoja. Tallinna raekoja platsil asuvas Raatuse galeriis on väljas tema viimased tööd: neli suurt figuraalset maali surma ja erotika teemal. Üleküllastatud sümbolika (pealuud, mütoloolilised olendid, piiblitšitaadid) meenutab tuttavat Sütevaka Andrest, kompositsioonide keeruline rakurss annab aga tunnistust uuest kvaliteedist.

Pille Kängsep, Astri Müül ja Ilona Gaidukova Sambas

1999. aasta juhatab Sambas sisse Pille Kängsepa, Astri Müüli ja Ilona Gaidukova ausalt rakenduskunstilik näitus.

Autorid on lõpetanud kunstiinstituudi 80ndate aastate lõpus ja neid ühendab põlvkondlik suhe. Nahakunstnik Pille Kängsepalt on nahkkostüümide komplekt, kus on kasutatud kohati intarsiat, milleks on enamasti karge indaanipärane linnustilisatsioon. Keraamik Ilona Gaidukova esitab dekoratiivsete seinataldrikute sarja "Üheksa kuud", idamaiste vaaside rea ning veidi rahvaliku serviisi. Kõiki neid ühendab ebasümmeetriline vorm ja rustikaalne maastikuline struktuur. Astri Müüli siidimaalis kangad on teostatud praegu vähe rakendust leidvas, ent aeganõudvas batikatehnikas. Kangaste gravüür ja maaling näib väljendavat stiilihaid ja seisundeid nagu tuli, tuul või jäätumine. Näitus on lahti 16. jaanuarini.

KREG A-KRISTRING

Ungari noored arhitektid Roterannis

6. jaanuaril avati Roteranni soolalao galeriikorrusel ungari arhitektide noorima põlvkonna näitus.

Väljas on üheteistkümmne ungari arhitekti tööd – kõik nad alles kuldsetes kolmekümneandates eluaastates. Loojate noorust arvestades eksponeeritakse näitusel peamiselt väiksemahulisi büroohooneid ja elamuid, viimastest on suurem jagu arhitektide enda kodud. Eestlase silmale on noorte ungarlaste arhitektuur harjumatu võrdsik ja looduslapselikult vabameelne. Eristik tähelepanu väärivad siinkohal küllusliku joonega tehtud sisekujundused. Nappide vahenditega

Vaade näitusele.

ARNO SAAR

Alvar Aalto näitus Tallinnas

Saja aasta möödumist Soome arhitektuuri suurkuju Alvar Aalto sünnist on tänavu maailmas väga laiaulatuslikult tähistatud näituste, seminaride, uute monograafiate ilmumise ning artiklitega. Juubeli puhuks koostas Jyväskylä asuv Alvar Aalto muuseum näituse "Kokkupuuteid Aaltoga", mida mõõdunud aastal eksponeeriti mitmel pool Soomes. 30. detsembril alustas näitus ringlemist väljaspool Soomet ning esimesena saab seda vaadata Eesti publik: 30. detsembril avati näitus Eesti Arhitektuurimuuseumi suures näitusesaalis Roteranni soolalao. Tallinnast läheb näitus veebruaris edasi Lätti, Leetu ja Ukrainasse.

Näituse eesmärk on uue pilguga üle vaadata Aalto ulatuslik looming, hinnata seda tänases kontekstis. Näituse sõlmpunktideks on kaks Aalto märkimisväärsimat ehitist – Paimio sanatoorium (1929-33) ja Villa Mairea (1938-39). Paimio sanatoorium on XX sajandi funktsionalismi tippteos, mis tegi Aalto rahvusvaheliselt kuulsaks ja sillutas talle tee arhitektuuri suurmeisterite ritta. Paimio sanatooriumi hoone on kompromissitu näide uue ajastu arhitektuuri moodsast vaimsusest, kuid seejuures on Aalto säilitanud tähelepanu detailide vastu, mis kõik loovad kaasaegses ehitises vajaliku mugavuse. Paimio sanatoorium tegutseb tänapäevalgi haiglana. Kuus aastat hiljem valminud Villa Mairea on Aalto eramuarhitektuuri kvintessents, selle loomine sai võimalikuks tänu sõprusele ja üksteisemõistmisele, mis tellijate-arhitektuurimetseenidest abielupaari Maire ja Harry Gulichseni ning Aalto vahel tekkis. Siin rakendas Aalto piiramatut vabadusega talle omaseid orgaanilisi, loodusest tuletatud vabavorme, mille abil on loodud ideaalilähedane elukeskkond. Villa Mairea on säilinud algupärase kujul ning on paljude Aalto järgijate palverännakute sihtpunkt.

Näitusel esitatakse mõlemast ehitisest arvukalt jooniseid ja fotosid. Lisaks maketid, mööbel ja videofilmid ning Aalto arhitektuuri kronoloogiline fotosari, kus Aalto loominguga iga etappi märgistab kõige iseloomulikum hoone. Näituse konstruktivistliku kujundusega on püütud luua eristuv, "eba-aaltolik" taust rõhutamaks Aalto arhitektuuri ainulaadsust. Näitusel on eksponeeritud ka rohkesti Aalto originaalmööblit. Näituse suurtoetaja on firma Rannila, kelle sooviks on kaasa aidata hea arhitektuuri ja kõrgekvaliteedilise elukeskkonna tekkele. Rannila on tuntud katuse- ja fassaadimaterjalide tarnijana, kelle tegevus hõlmab lisaks Skandinaaviamaadele ka Baltimaid ja Venemaad. Näitus on lahti 24. jaanuarini.

TRIIN OJARI

kujundatud näituse sõnum on suur: teavitada maailma elujõulisest noorarhitektide põlvkonnast, kes seni kuulsaima ungari arhitekti Imre Makoveci jälgedes maailma vallutama asub. Ungari kultuuriesinduse vahendatud näitus on lahti 24. jaanuarini.

TRIIN OJARI

Wiiralti näitus Pariisis

14. detsembril avati Pariisis Eesti saatkonna ruumes Eduard Wiiralti tööde näitus.

Eduard Wiiralti elu ja looming oli tihedalt seotud Pariisiga: andeka noore kunstnikuna sai ta 1925. aastal Eesti Kultuurkapitali stipendiumi täiendamaks ennast Pariisis, kuid jäi sinna elama kuni 1939. aastani; ka hilisemast pagulasajast veetis ta enamiku (1946 – 54) Pariisis. Kunstnik on ka maetud sealsele Père-Lachaise'i kalmistule. Näitus on pühendatud tema 100. sünniaastapäevale ning kõik 29 graafilist lehte pärinevad Eesti Kunstimuuseumi kogust. Näituse avamisel tutvustas Eesti Kunstimuuseumi teadusdirektor Mai Levin oma hiljuti valminud kunstniku monograafiat. Näitus on lahti 1999. aasta märtsini.

Vabbe preemia Lola Liivatile

18. detsembril anti Tartu kunsti aastalõpunäituse avamisel Tartu Kunstimajas teist aastat järjest üle ka Ado Vabbe nimeline kunsti aasta-preemia. Sedakorda oli laureaat maalikunstnik Lola Liivat.

Ado Vabbe nimelise preemia algatas Tartu Kunstnike Liit koostöös Tartu linnavalitsusega 1997. aastal. Preemia eesmärk on tunnustada aasta üht väljapaistvamat visuaalse kunsti sündmust Tartus. Aktsendiks preemia juures on ka teatud vabbelikkuse kvaliteet, mis seisneb avatuses ja dialoogis maailmakunstiga. Tartu kontekstis on seda ühtaegu nii kerge kui raske evida. Ado Vabbelgi jätkus püssirohtu ligi 10 aastaks, vaatamata enne Tartusse maandumist kogetud ja kogutud intensiivsetele ja rikkalikele mõjutustele ja toiteallikatele. Ent ta on Tartu kunstiloos kaheldamatult tähelepanuväärseim värskenduse

elaani kandev nimi. Preemia žüriisse kuulusid Tartu Kunstnike Liidu, Tartu linnavalitsuse ja Tartu kunstimuuseumi esindajad. Preemia andmisel Lola Liivatile oli aluseks suvine isiknäitus Tartu kunstimuuseumis, mis stiilse ja tervikliku näitusekomplektina kvintessentis kompromissitult kunstniku loometee peamise ja põleva leiu/probleemi/pürgimuse – abstraktsionismi. Liivati loomingus võime alates 1960ndast jälgida vahetu välismõjutuse elujõudu ja edasist kulgu akadeemilise väikelinna lokaalsetes oludes. Ja me peame au andma: Liivat sulatas lühiajaliselt/actionlikult kogetud rahvusvahelise kunsti impulsi oma loominguliste otsingute tiiglis kordumatult isikupäraseks (piisab, kui mõelda Liivati sinise värvi varjundi-intensiivsuse-sisumeeleolu rikkusele või lüüriis-mõtisklevatele ja naiselik-müstilistele assamblaažidele), spontaanseks ja ühtlasi läbitunnetatud, tõsiseks, juurdlevaks ja ausaks lahenduseks. Personaalnäitus kunstimuuseumis tõendas ka seda, et juurdlev vaim pole lakanud lahendusi otsimast tänini, et teekond jätkub. Ühtlasi oli Liivati näitus Tartu kunstipildis ka 1998. aastal ainuke, mis ärgitas ajakirjandust teoreetilismateks vastutajadeks (artiklid Sirbis ja Postimehes). Vabbe kunstipreemia 1997. a. laureaati oli Peeter Aliik.

KAIRE NURK

Katrin Pere aasta tekstiilkunstnikuks

7. jaanuaril nimetati Katrin Pere Lühikese jala galeriis aasta tekstiilkunstnikuks.

Selle üksmeelse otsuse tegi žürii koosseisus Enn Põldroos, Krista Kodres, Merike Alber, Maile Grünberg, Inge Teder, Lea Walter ja Kadri Viies. Katrin Pere pälvis selle tiitli ka 1996. aastal. Tema kõrval tõsteti esile veel Elna Kaasiku ja Annika Künnapi 1998. aasta loomingut.

Aili Vahtrapuu Pariisis magistriks

21. detsembril kaitses skulptor Aili Vahtrapuu Pariisi VIII ülikooli kunstiosakonna juures magistrikaadi kineetilise kunsti vallast tööga

"Vesi kui liikumise peegel. Vesi kui skulptuuri materjal".

Aili Vahtrapuu on esimene eesti skulptor, kes kaitses oma teadusliku kraadi Pariisis. Pariisi ülikooli traditsiooni kohaselt koosnes tema töö teoreetilise ja praktilise osast, rõhuasetusega teoorial. Magistritöö vaatlus nii vee psühholoogilist mõju inimesele, veeaeu erinevatel ajastutel kui ka vee kasutamist praeguses kunstis. Vahtrapuud juhendas skulptor Bernard Gerboud ning retsenseeris arvutikunstnik James Durand.

Stiilne mööbel Eesti Rahva Muuseumis

18. detsembril avati Eesti Rahva Muuseumi suures ja väikeses saalis näitus "Stiilne mööbel".

Näituse idee autorid ja kuraatorid on Piret Õunapuu ja Vaike Reemann Eesti Rahva Muuseumist ja restauraatorid Roland Suits, Indrek Türr ja Arvi Trigel, üldkujundaja on Tea Tammelaan ja valgustuse kujundaja Raivo Bristol AS Steel Line'ist. Suures saalis esitletakse Eesti Rahva Muuseumi ajaloolise kvaliteetmööbli paremiku. Enamik esemetest on näitusel väljas esimest korda. Kvaliteetmööblit võisid Eestis eelmise sajandi lõpukümnenditeni endale lubada valdavalt baltisaksa kultuuri kandjad nii linnast kui ka mõisast. Nende tihe suhtlemine Saksamaaga ilmneb ka saksa päritolu mööbli või saksapärase eelistamises. XIX sajandi jooksul suurenes märgatavalt kultuurikeskuseksena hoogsalt areneva Peterburi mõju ka Eesti mööblile. Väikeses saalis esitatakse valimikku Eesti praeguste disainerite loomingust, taustaks saab kuulata asjatundjate arvamusi stiiliotsingutest tänapäeval.

Eriline osa näitusel on valgustusel, mille abil tuuakse välja huvitavaid nüansse ja juhitakse tähelepanu vähemärgatavatele, kuid olulistele detailidele. Näitus on lahti 7. veebruarini.

Loengud, seminarid, diskussioonid näitusemaja lektoriumis.

T, 12. I kl. 11 seminar restauraatoritele ja museoloogidele "Väärtmööbli hoidmise ja restaureerimise probleeme".

N, 21. I kl. 11 Jüri Kuuskemaa loeng "Ajaloosised mööblitüübid ja Eesti".

N, 28. I kl. 11 Krista Kodrese loeng "Stiilne mööbel".

kl. 14 diskussioon "Mis on stiil?". Mõtteavaldustega esinevad disainerid, kunstiajaloolased jt.

Festival "Pärnu IN Graafika"

12. – 21. jaanuar

Avapidustused 12. jaanuaril kl. 12 Lehe kohviku graafikagaleriis Kursi Koolkonna graafika; kl. 13 Pärnu Endla palmisaalis Bergi & Plinki graafika; kl. 14 Muuseumi Aidas Academia Non Grata graafika avamisel Reiu Tüür & folklooriansambel Munuksed; kl. 15 Port Arturis Eesti Kunstiakadeemia graafikute graafika; kl. 16 Academia Non Gratas Studio 22 graafika avamisel Anu Randma duo. Klavessiin ja kitarr; kl. 17 Rüütli platsil Academia Non Grata performance "Graafiku Kulg"; kl. 18 Academia Non Gratas ansambel Sügelised.

13. – 14. jaanuaril Academia Non Gratas Graafikaateljée graafikatehnikate workshopid ning võimalus õppida ise valama graafikapaberit. 13. jaanuaril kl. 12 paberivalu workshop (kõigile asjast huvitatuile) ANG graafikaateljées.

14. jaanuaril kl. 12 karborundumi workshop (kõigile asjast huvitatuile) ANG graafikaateljées.

15. jaanuaril kl. 12 vasesõovituse workshop (kõigile asjast huvitatuile) ANG graafikaateljées.

16. jaanuaril kl. 12 foorum "Graafika – tulevikukunst" (kunstnikele) ANG uue kunsti infokeskuses.

21. jaanuaril kl. 16 festivali lõpetamine performance'iga "Graafiku argipäev" ANG uue kunsti infokeskuses.

Muinsuskaitseinspeksioon, Eesti Arhitektide Liit, Eesti Arhitektuurimuuseum ja Eesti Kultuurkapital kuulutavad välja PUITELAMU AVALIKU ARHITEKTUURIVÕISTLUSE. Võistlustingimusi saab Eesti Arhitektide Liidust alates 12. jaanuarist igal tööpäeval kl. 10 – 17. Tööde esitamise tähtaeg on 15. märts 1999. a.

Inimene ja ajaloolane Veijo Meri, kirjanik veel pealekauba

Möödunud aasta viimasel päeval tähistas oma 70. sünnipäeva tunnustatud soome kirjanik Veijo Meri, kes juba ammu ei ole eestikeelsele lugejale tundmatu autor. Kuuekümnendatel aastatel avaldati Harald Lepiku eestinduses tema romaanid "Manilaköis" (1966) ja "Suguvõsa" (1969). Seitsmekümnendatel käesolevate ridade kirjutaja tõlkes "Aleksis Stenvalli elu" (1975) ja romaan "Koloneli autojuht" (1978). Viimane ilmus kirjaniku viiekümnendaks sünnipäevaks eesti keeles välja antud valimikus "Saja meetri kõrgused tähed", kus lisaks nimetatud romaanile leidub ka "Manillaköie" eestinduse uus-trükk, samuti autori lühiproosat. Soome Vabariigi 80. aastapäevaks möödunud aastal lisanduks neile veel eesti keeles ka "Soome marssal C. G. Mannerheim".

Tutvusin isiklikult Veijo Meriga 1966. aastal, kui mul avanes võimalus natuke pikemalt Soomes viibida. Loomulikult ei suuda ma takkajärgi meenutada kõiki üksikasju sellelt esmakohalt, kuid üht-teist elustub meeldivalt õhtupoolikult perekond Meride kodus siiski.

Rääkisime palju ja paljust. Vahepeal palus proua Eeva meid paar korda lauda ja ikka ei lasknud pere-mehe mind lahkuda. Eriti on mulle meelde jäänud ta lõputud lood. Mannerheimist. Oletan, et juba siis mõikis tal meele raamat Marskist, mille ta küll alles hulk aastaid hiljem teoks tegi ja mis nüüdseks mu tõlkes ka eesti keelde on jõudnud.

Et Eestis oli tollal just sündinud plaan avaldada soome uuema novelli antoloogia ja et mindki oli arvatud selle eestindajate hulka, tundsin muu hulgas huvi, missugust novelli ta ise oma loomingust sinna soovitaks. Ta arvas, et selleks võiks olla näiteks "Külaskäik", mille ma ka 1968. aastal ilmunud soome novelliantoloogiasse oma tõlkeks valisin. Sellega seoses märkis Veijo Meri muuseas, et ta kirjutaks üldse meelsamini novelle kui pikka proosat, et talle meeldib novellizant, aga on sunnitud kirjutama ennekõike romaane juba kas või majanduslikel kaalutlustel, kuna ju ainult vähesed novelle loevad ja seetõttu novellikogusid ka hoopis vähem müüakse. Samuti ei ole innustunud nende avaldamisest ajakirjad.

Õnneks on mul selle mõnusa ja huvitava vestlejaga olnud hilisematelgi aegadel võimalus veel mitmeid-mitmeid kordi kohtuda ja koos istuda. Küll Helsingis, aga ka Tallinnas, küll ta enda kodus, küll Kosmoses, Kappelis ja mujalgi. Ka on mul olnud temaga küllalt mahukas kirjavahetus, eriti neist aegadest, kui ma ta "Aleksis Stenvalli elu" ja "Koloneli autojuhti" eestindasin, aga ka "Soome marssal C. G. Mannerheimi" tõlkimise päevadest. Korra oleme isegi koos esinenud ühises vestlusringis, nimelt 1986. aasta oktoobrikuu alguspäeval, kui Helsingis korraldati eesti ja soome kirjanike ja kirjandusteadlaste paneeldiskussioon "Kas proosa mälu on usaldatav?" Meil mõlemal oli seal ettekanne.

Novembrikuu lõupäeval olin taas ta Tammissalo kodus Veijo ja Eeva Meri külaline. Seekord sain muu jutu hulgas teada, et kirjanikul on Eestiski kaugeid sugulasi. Nimelt oli ta vanaisa õde abiellunud Peterburis eestlasest ehitusmeistriga. Pärast punaste revolutsiooni kolinud pere Eestisse. Neil oli olnud tütar ja tütrele omakorda kaks poega, kellest Olev Maas on üldisemaltki tuntud restauraator.

Korra on ta ühes Helsingi restoranis istunud ja vestelnud ka oma Eesti nimekaime Lennart Merega, aimamata loomulikult, et tegemist on taasiseseisvunud Eesti tulevase presidendiga. Eriliselt oli talle sellelt kohtumiselt meelde jäänud, kui põhjendatult ja usutavalt Lennart Meri rääkis juba siis Nõukogude Liidu sisemisest nõrkusest ja paratamatust kokkuvarisemisest, kui Soomes, ka kõige parempoolsemad ringkonnad kaasa arvatud, ikka veel usuti, et Nõukogude Liit on vankumatu ja tugev. Just tema jutust hakkas talle selguma, et tolle suurriigi iseenda militaristlik toretsev väljapoole näitamine vaid tõestab seda, kui nõrk on see impeerium tegelikult.

Olen Juhani Salokandle esseistlikust kirjandusloolisest teosest "Linnast Saarikoskini" välja lugenud, et Veijo Meri loominguga võiks jagada üldjoontes kahte perioodi, kahte peatükki; et esimesed paarkümmend aastat on ta avaldanud esmajoones romaane, novelle ja näidendeid. Seejärel kirjutatud aga peaaugalt luuletusi ning dokumentaalse tagapõhjaga teoseid. Küsisin, mis ta ise niisugusest oma loomingu periodiseerimisest arvab.

"Üldiselt on pandud tähele, et tavaliselt alustatakse luuletustega. Need, kellest seejärel tulevad prosaistid, kirjutavad pärast seda novelle või proosaluuletusi, siis vähehaaval ka romaane ja alles lõpuks näidendeid, sest öeldakse, et näidendeid, korralikke näidendeid, võib kirjutada vaid elukogemustega kirjanik. Mitte enne neljakümnendat eluaastat,"

Veijo Meri

kostab selle peale Veijo Meri ja leiab, et ka tema kujunemine on üldjoontes sellest skeemist kinni pidanud, välja arvatud see, et vaid luuletusi on ta avaldanud alles hilisematel aastatel, pärast näidendeid. Luuletusigi olla ta tegelikult kogu aeg kirjutanud, ainult et avaldada õnnestus tal neid alles hiljem, kui kirjastaja oli saanud talt juba ka romaane, novelle ja muud. Alles siis nõustus kirjastus teda rõõmustama sellega, et ta tema luuletusedki ära trükkis, lootes ilmselt, et küllap ta seejärel jälle talt romaanegi saab.

Ja veel tunnistab ja leiab Veijo Meri sellega seoses, et kirjanik on sunnitud iga oma uue teosega jälle ja uuesti oma loomingulist elu alustama, jälle ja uuesti kõike algusest peale hakkama. Ja et kui ta oma kirjanduslikke zatre on vahetanud, eks ole uue zanrigagi proovimine samuti omamoodi taas uue kirjandusliku elu alustamine. Ka teatud zant võib lõpuks küllastada. "Kirjutasin ükskõige peaaegu igal aastal uue romaani. Need polnud ju küll eriti paksud romaanid, aga olin lõpuks nende kirjutamisest ometi kaunikesti väsinud, nii et üksnes kirjutusmasina nägeminegi tekitas minus tülga, meenutab ta. Ja siis ta prooviski midagi muud teha. Kui Otava kirjastuselt tuli ettepanek, et ta kirjutaks neile ühe mehe Soome ajaloo, nagu Kai Laitinen kirjutas omal ajal ühe mehe soome kirjanduse ajaloo, ei kahelnud ta oma nõusoleku andmisega hetkegi. Läks koju ja hakkas kirjutama. Nüüdseks on sellest ilmunud neli mahukat köidet. Esimene neist ilmus 1993, neljas 1996. Niisiis sündis neidki igal aastal üks."

"Õppisin ju kunagi Helsingi ülikoolis just ajalugu, kuigi ma oma õpinguid lõpule ei viinud. Aga ajalugu on mind kogu aeg huvitanud. Väikese poisina tõmbas mind muide eriti sõjaajalugu. Ka mu isal oli suur kogu mitmesuguseid ajaloo-alaseid teoseid," selgitab ta, ja nimetab sellega seoses vahemärkusena, et ta isa, tol ajal kahekümneaastane mehehakatis, kavatsenud 1918. a. Eestisse vabatahtlikuna sõdima minna, aga õed peitnud ta üleriided ära, mida ta ialgi oma vanematele õdedele polevat andeks andnud, ja Eestisse sõit jäänudki ära.

Veijo Meri leiab, et me oleme elanud tõeliselt kohutaval aastasajal. Ta tahtnud neid ajalooköiteid kirjutades ka endale selgeks teha, mis meie ajalugu ikkagi niisuguseks kujunes nagu ta sel sajandil kujunes. Seda enam, et inimesed unustavad väga hõlpsasti ära, mis kõik on toimunud. Ja Soomeski ei olevat saanud tükk aega kõigest niimoodi ja nii avalikult kirjutada nagu praegu, 90ndatel aastatel on võimalik. Veel ta "Soome marssal C. G. Mannerheimi" ilmumise ajal 1988. a. kirjutatud üks Soome diplomaat Pariisist talle, et igast asjast poleks olnud selles raamatus vaja niimoodi rääkida, nagu seda seal on tehtud. Ja ühes raadiosaates öeldi otse, et see ei saa kuidagi tõsi olla, et Mannerheim kavatses 1918 Petrogradi rünnata. "Ma olin rääkinud oma teoses midagi vastupidist sellele, mida nelikümmend aastat oli räägitud. Mannerheim tahtis Venemaale korda taastama minna, sest bolševikke pidas ta anarhistideks. Siiani oli aga korrutatud, et Soome pole ialgi Venemaad ega Nõukogude Liitu, bolševikke ega Lenini valitsust millegagi ähvardanud. Muidugi ei saanud seetõttu tegelik tõde kõigile meeldida. Mannerheimi-raamat ilmus 1988. ja juba kolme aasta möödudes oldi sunnitud jähmunult tunnistama, et Nõukogude Liit on lakanud olemast."

Soomlased olid Veijo Meri arvates väga püüdnud omaks

võtnud J. K. Paasikivi õpetuse, et on asju, millest ei tohi kunagi ega kusagil sõnagi lausuda. 50ndad aastad ei olevatki selles suhtes kõige halvemad olnud. Pahimad olevat olnud 70ndad. Ta neljaosalise Soome ajaloo kirjutamine sattunud selles mõttes soodsatesse 90ndatesse aastatesse.

Tõlkija saatesõnas leidsin, et küllap oleks kõige õigem Veijo Meri "Soome marssal C. G. Mannerheimi" nimetada ajalooliseks esseeromaaniks, kus peategelase kujunemis- ja saatusloo kõrval jälgitakse mitmes seoses möödunud sajandi lõpust peale ka Soome, Venemaa ja Euroopa ajalugu üldisemastki vaatenurgast nähtuna. Selles raamatus räägivad üheaegselt ja kõrvu niihästi uurija kui ka ilukirjanik. Autorit huvitavad võrdsele ühteaegu elav inimene kui ka ajaloo keerdkäigud. Sama zanrimääratlus näib olevat pädev ka ta ajalooköidete puhul.

Kirjanik leiab, et sellise määratlusega võib vist enam-vähem nõus olla. Ta on mitu kogumikku esseidki avaldanud ja märganud, et on Mannerheimi raamatu ja samuti Soome ajaloo köidete peatükid lõpetanud tööpooldest nagu oma esseedki ja et on suuski mõttes kasutanud nendes teostes põhimõtteliselt samasugust tehnikat kui oma esseedes. Ja juhib tähelepanu, et "Soome marssal C. G. Mannerheimi" ülesehituski on teistsugune kui tavalaistes biograafiates. Teos algab sellega, kuidas äsja 50aastaseks saanud peategelane saabub 1917 Venemaalt

Soome ja siirdub alles hiljem ta varasematesse eluaastatesse. Elulooline kronoloogia on asendatud ilukirjanduslikult tõhusama kompositsiooniga.

Olin enne Veijo Meri "Koloneli autojuhti" ja "Soome marssal C. G. Mannerheimi" tõlkinud 1975. a. ka ta "Aleksis Stenvalli elu". Seegi teos sai eriti kirjarahva hulgas silmatorkavalt soodsa vastuvõtu osaliseks. Tunnustavalt hindas Veijo Meri värsket lähenemisviisi Aleksis Kivi elu- ja loominguloole ka kirjandusteadlane Endel Nirk tõlke ilmumise järel Loomingus avaldatud pikemas artiklis "Dokumentaalsproosa mõnedest võimalustest". Selles kriipsutas ta eriliselt alla, et Veijo Meri on pidanud traagilise saatusega soome rahvuskirjaniku tervikpõlvkonna loomisel vajalikuks ja möödapääsmatuks kujutada ka seda, mida siiani oli tema puhul püüdnud retušeeritud, ning teinud "seeläbi Kivi kui loomingulise isiku hoopis ebausambalikuks – ja kogu tema ande ning armetusega inimlikult lähedaseks". Veijo Meri "Aleksis Stenvalli elu" suutis niisiis nähtavasti ka meie algupärase kirjandusliku mõtte tolleaegsesse konteksti tuua midagi silmahakkavalt uut ja värsket.

Teiselt poolt suurendas lisahuvi Veijo Meri "Aleksis Stenvalli elu" vastu ilmselt ka see, et Aleksis Kivi looming, eriti aga ta "Seitse venda", on ikka Eestis väga populaarne olnud. Aga nagu märkisin "Aleksis Stenvalli elu" eestinduse järelsõnas, ei avardu tähendusriikka kirjaniku loomingu mõistmine ja tundmine siiski üksnes tema teoste väljaannete ja etenduste lisandumisega, vaid ka nende käsitluse süvenemise najal.

Kindlasti suutis selles mõttes Aleksis Kivi ja "Seitsme venna" mõistmist Eestis oluliselt edasi viia Voldemar Panso lavastus oma järjekordse lennu üliõpilastega iseloomuliku pealkirjaga "Täna mängime "Seitse venda"" 1972. aastal. Soomes avas "Seitsme venna" tõlgendamisel värskeid tagamaid Kalle Holmbergi 1970. aasta lavastus Turu Linna teatris. Seetõttu oli mul "Aleksis Stenvalli elu" eestindajana eriti meeldiv ja toetav 1974. aasta novembrikuus Kalle Holmbergilt saabunud kirjat lugeda: "Tõlgin niisiis Meri "Stenvalli elu". Suurepärase. See on tähendanud meie tähtsat etappi Soomes."

Nii nagu "Soome marssal C. G. Mannerheimi", on Veijo Meri tahtnud ka "Aleksis Stenvalli elus" "leida ausamba varjust elavat inimest".

Sellisel pole Veijo Meri olnud Soomes üksnes silmapaistev ja tunnustatud ilukirjanik, vaid ka arvestav Soome mineviku ja ta suurmeeste saatuslugude isikupärane mõtestaja.

Veijo Merilt on ilmunud niisiis eesti keeles viis raamatut, üht-teist ka perioodikas. Ei, ta ei ole Eestis kaugeltki tundmatu soome kirjanik. Ise olen teda tõlkinud eelkõige sellepärast, et ta loomingus on minule vastuvõetaval kombel tasakaalus see, millest ta kirjutab, ja see, kuidas ta kirjutab.

Olen täielikult ühel meelel Ülo Tuulikuga, kes kakskümmend aastat tagasi, kirjaniku esimese juubeli puhul, leidis, et Veijo Meri kirjutab oma tegelastest niihästi tõsiseid kui ka naljakaid lugusid, aga suhtub alati inimesse ausalt, austavalt ja südamevaluga. Et ta loomelaad on hell ja liigutav, et selles on sedasama võlu, mis tas endaski. Seetõttu on mõtet ta teoste tõlkimist Eestis tulevikuski jätkata.

ENDEL MALLENE

Lauri Sommer

Su puudutustest said kylad mu maal.
Yks kauge täht tuli kuningaks neisse.
Kui õitsev tiik on kylastav mõte nyid —
ta vastu toob hääle elavaid kybemeid
õõtsuv õhk. Sinune.
Jahedas lehtlas
valgust murravad valmivad liblikalaud.
Päike on magamas ripsmeis
pikka unistavsooja suve.
Kui veevulina sosinalaul
lykkab mu ees lahti helluse ukse,
suveneb virguv päevlik,
laidab liblikatiibade ääred
ja nende õhku joonistuv lend
pillab laiali uusi tähtkujusid.
Sinu taevavõlv, minu julgusest kattuv maa.

Kõolehevarjuga pehmed täpid
öösse tõusnud näo heledal mandril
täis muistset silitust
pillutas rannatuul mu sõrmede liiva.
Meelepuhanguid uhkena segunes igasse
hetke. Sõnatus. Tulvil minugi soonised pleekivad
silmad, mõrased nõud Sind, Sinus
uusi tähistulpe koitma visati udusoo serva.
Sind hyvasti, hetkelist vaadata — avali saladust
mida elada lastakse
mõned tunnid.
(Syda, jäädvusta kõik
või tolmuks ta kingadel saa.)
Näe mind, kiiskavat rõõmu kes joonistab!
— mada täis pritsitud, varised pea nagunii.
Mu usinat täitunud unistust!
— homset rahjust porisel väljal ekslemas.
Eemal Sind kasvab jalajälgede kannatus.
Siin pihku peitu poeb syda
säält väriseb verre,
Sinus ma kaon.

Su varju sõnatu osanik,
Su päevapiltnik, aina süytamas magneesiumi
hinge vettinud sygismaastiku taustal. —
Neid heledaid keerukujusid
näha mu ainus hool.
Meid eksitab sõgenend aeg.
Meid eksitab raevunud ruum.
“Kui jala jälg vette kõik kaob”, ytlevad nad.
Veel võis vaielda vastu:
Täht ja värin on vardad, mis koovad Sind
aluslõimeks mu sisse. Laul oled,
helab verelagendik,
kõik sõnad Sinust joovad, hulkumas ja elus
kui lootusõied yle surnud lehe.
Sellele, kes hoolis
on sinus tännunõu mu syda
ylevoolav ja piisati Sinusse valguv,
mu loor, minu viimane vari.

Kui orurähk ja kõdu pudenevad saapailt,
(minnes uued tujud saavad kaunistuseks neile)
on mäeline elu.
Paar pruune pilke ilmund kynkail,
kyynlail kiigub tuul.
Kaugeid tulesid õöl kerkib, sulab tähtedesse,
ka meie kodus, arm.
Ja meie haavad haabade all tuikavad —
nõud, nõudmas kergust,
hoidmas õrnust.
Lind, kes Su randmel laulis, lahkub
yhes võttes loori.
Nyyd tõmmud rinnad — minu päikses küpsend —
loojuvad Su juustes taas
suve kõrget aknalaua.
Mäeline tydruk, nii kõrget lumma suveski ei ole!

Tiina Pappel

Silm rebeneb luminestsentsi
maarjajäisetel nõeltel
novembri keskel
kui maja on väga raske

Veeni paistetab päeva püdelat masendust
tuimestavate annuste kaupa
kuni ei mõju enam
jumalik jook
kaunite mürkide karikast

Igaviku eelpüha

Maa: põhjatu, endasse laskunud
Võõras - tõeline!
Õhtu sees ilus

Hääled on õhuvaimud
Mõtete piirid:
kinni löömata, lukustamata

Üks õnnelik olek - targu täpsustamata
Nagu armastuse eel-laine:
veel mitte endaks tunnistatud
Õhu muutlikkus olemise ümber

Minu oma on kõik, mida suudan kanda
Silm ei küllastu kuulmast, kõrv nägemast
Maa, kuhu ma ära mahun:

ritsikad õhtu kuulmetes
suvine aeg
õhtu ilu
Jumala hõng

Kohates põrgut seespidi enese sees
vahel ma ihkasin osata tahta kõike
mis ei või sündida

Toimumine tõttas edasi
kusagil all voolas veevulin
tagasi kivisse

Hämaral hulkus mahasalatud lein -
kannatus, mida sõin kõheldes:
hukatuseks

■

Paigad on mõnikord uued
Vahel sisened tähendusse
Kuiigi nimed ei muutu
tohib neid uuesti lausuda
esimest korda:

osa Loomisest tõesti on silmis
mille Sa mõnikord taastad
esmakordseks

Ka nüüd ma kusagil rändan valguse aias -
ilusti vananev, eluga sõbralik
laabumas õitsemisse
rõõmsurelik

Kraapida kõrist krambi kivirõhud
õhupuudus päikesepõimikust
kangus kaelast
Rebida lahti kurbuse traagelniidid
hargneda olematuks -
koonduda uueks

Saabu
Trööstija
saabu
sulnis muutumisaeg
mil meid uuesti elusaks luuakse
sügaval taevas
iseenese sees:

sest hing on igavene
jõu masin

Milvi Piir

Sügislillede püha

kõigepealt koputab kõu
siis siseneb vihm
ta murrab kõrkjavarre järjehoidjaks
ja küsib nähtamatu kohta

jõuab see tühjusetooja-tund
mis vastuse voolib
jälgi ei jää:
küsi mu armastust sügisel

küsi seda sügisel
mulle pillab ta lahkuv suvi
see on teadmise aeg
siis tunnen ta sügavusi —

suriija toond oma ann
lilledle vaatamine
viib transsi

Kell kuus ja kell kaheksa

mida öelda aiast kus
tuul ei liigu
linnud unes
vihmgi vait
mada! sombune taivas
peidab ära päikesetõusu

puult liugleb leheke
linna poolt postiljon
teile on kiri naeratus
läbi praakil akna — nii
jõuavad teekonnad
murdepunkt minus
mis muudab kõik lahkumiseks

teist korda ärgates
linn täis
vihma ja autode suminat

Õrnus ja jõud

I
ma algan lainetamisest
madalast liust vee kohal
nii tunnevad linnud
keereldes kisades tõusevad üles üles
kaasas uinuja hing

tasapisi lööb pöörlema pea
ööpilvisse puuna langen
väsinu nuttu kuuleb
üksainus äbarik jumal
tik-tak tik-tak
jutustab ta oma lugu
jõgi voolab
öö on maa peal

II
vaid harva ei taha olla üks
siis olen jäetud üks
mida oodates lugesin tunde
jäänd aastate taha
ei küsi miks möödujad mööduvad
pole tähtis kas nad mööduvad
pole kuulda et nad mööduvad
mis kangutaks pilgu lahti nähtamatu küljest?
kuulen sfääride muusikat
juuste kasvamist oma peas

III
liiga vara läheb palavaks
päikeseputukas ronib taeva
purskkaev pahiseb
vikerkaar heidab end maha
mu hing on olnud kui aken
mille poisike puruks lõi
kui jõuan väga ligi oma tegelikkusele
on sellest teadlikuks saamine
nagu unest ehmumine —
võpatan ja ärkan
kinni hakata millestki pole

oma võlu on müral
oma võlu on arutusel
vali vali vali vali
lahenduse ja lohutuse vahel

IV
vee liikumine
on nagu mõtete liikumine
ilma ei saa
tuleb ja läheb

mis on mu mõttes mis teel?

pööran pead
ja vaatan seinu
need on vaid seinad

ei muud
tuul tõstab laualt lehe
a r m a s ... a l a t i S i n u

V
vaata seda hämmastusega
veel suurema hämmastusega
uskumatusesega
vapustatult
mis on olemas olnud
võib tulla taas
oled muret ja rahu
tundnud
need võivad tulla taas
kuula hommiku
esimest mõtet
pilguga saada
seinupidi ronivat päikest

Hõbe ja kuld

Tavasti tehase 75 aastat

Oli soe suveõhtu. Seisin paljajalu tsement-trepil, ainult lühikesed sportpüksid jalas. Isa oli ütelnud, et mind küsitakse ja küsijaiks olevat kaks meest. Et üheksa-aastaselt poisil selliseid juhtumeid haruharva ette tuleb, ei mällanud peale õhtust pesemist isegi rohkem riide panna ja jooksin poolpaljalt uksele. Seal seisid tõesti kaks noormeest ja teatasid, et tulid mulle eduka vanaraua-kogumise eest Allveelaevastiku Sihtkapitali märki tooma. Kuna mul särki seljas polnud, ei saanud minu elu esimest teenetemärki rinda kinnitada ja see pisteti mulle pihku: pisike terashall otsest laienevate harudega ristike, mille südamikus rooma number kolm. Märki sai kruvikesega rinda kinnitada ja kettakesel, mis kruvile keeratud, oli kiri "R. Tavast"*. Saatus on tahtnud, et õige mitmed selle nimega tähistatud esemed on minu käest läbi käinud ja nüüd pole need tähed mulle enam mingiks mõistatuseks.

Võimekas tõuseb omal jõul

Roman Tavast sündis 11. mail 1895 Tallinnas kaluri ja paadimeistri perekonnas ning hukati 1942 Komi ANSVs. See lühike lause avab kõige olulisema Tavasti elukäigus: tänu oma võimekusele tõus sotsiaalselt madalamast kihist kuni eduka ettevõtjani, mis aga nõukogude mõõdupuu järgi tähendas liiga kõrgele tõusmist ja sellele vastavalt ka repressioone. Need lihttrahva hulgast kerkinud geniaalsed inimesed, kelles koondus nii loominguine andekus, organiseerimisvõime kui ka visadus, lõpetasid kõik – kui just läände põgeneda ei õnnestunud – oma elukäigu kaugel idas talumatute elutingimustega vangilaagris.

Roman Tavast sai oma meistripaberid sajandi algul kullassepp Trederi töökojas. Ta osales Esimeses maailmasõjas, samuti ka Vabadussõjas. 1923. aastal avas 28aastane Tavast "Kunsti-, graveerimise, emailleerimise ja pressimise töökoja". Erialaks oli kooli-, seltsi- ja spordiaumärgid. Töökoda asus Kuninga tänavas, majas nr. 3. Tavastil oli algul ainult üks abiline ja kolm õpilast. 1925. aastal asus töökoda ümber Väike-Roosikrantsi tänavasse nr. 3. Jaanuaris 1931 kolis üha kasvav töökoda kahekorrukselisse kivibetonhoonesse Väike-Roosikrantsi nr. 6 (praegune Pärnu maantee nr. 20). Samal ajal muutus ka ettevõtte nimetus Tavasti märkide ja väärtmetallaste tehaseks.

Tavasti tegevuse raskuspunkt nihkus ettevõtte mastaapide suurenemisega loomingu- ja tegevuselt organisatoorsele. Ometi

määras ta oma ettevõtte toodete üldilme. Selle ilme konkretiseerisid ettevõttes rakendatud kunstnikud: 1920ndail Peet Aren, järgmisel kümnendil Eduard Järv, Günther Reindorff ja viimase õpilane Paul Luhtin. Kahjuks pole seni õnnestunud piiritleda otseselt tehase kunstnikuna töötanud Jaan Äärismaa autorsust.

Roman Tavasti ettevõtte jõudis rahvusvahelisele tasemele nii kunstiliselt kui tehniliselt väga kõrgetasemeliste märkide, eeskätt teenetemärkide produtseerimisega. Tuntumatest teenetemärkidest on Tavasti vabrikus valmistatud Valgetähe teenetemärk (kavandaja Luhtin), Eesti Punase Risti teenetemärk, Kotkaristi teeneterist, Piiskop Platoni teenetemärk ja Kaitseliidu Valgeristi teenetemärk. Spordiaumärkidest valmistati Tavasti juures Eesti Laskurliidu klassilaskuri märgid, medaleid Tartu ülikooli 300. a. juubeli medal (autor Voldemar Mellik), Eesti Raamatu 400. aasta juubelimedal (Ferdinand Sannamees) jt. Lihtmärkidest valmistati Roman Tavasti vabrikus Kaitseliidu üldmärk, mille kavandas Tavast ise (samuti kui Reservsõjaväelaste Abiandmise Ühingu märgi), tuletõrje hoolsusmärgid, Allveelaevastiku Sihtkapitali märgid (kavandaja Luhtin), skaudi- ja noorkotkamärgid (viimased kavandas Eduard Kana) ja Tallinna Jahtklubi märgid.

Kunstiliselt kõrge tase

Tavasti märgid on kujunduslikult väga heal tasemel, sest kui tolleaegne Riigi Kunsttööstuskool ei õigustanud oma pretensioone kujutavate kunstnike ettevalmistajana, siis vaieldamatud on selle kooli teened ornamendi- ja kirjakujunduse alal. Eeskätt muidugi tänu Günther Reindorffi kui väga võimeka kujunduskunstniku tegevusele selles koolis. Kaugemas perspektiivis ulatuvad Tavasti vabriku kujunduskultuuri juured Peterburi, kus peale Reindorffi olid õppinud ka Peet Aren ja Eduard Järv. Sellele baasile toetudes võttis Tavasti vabrik ette ka kunstiliselt õige komplitseeritud ülesandeid, nagu spordiauhinnad ja muud representatiivsed esemed. Järve lahendused on õige julged – paiguti hulljulgedki. – Ta on asendanud traditsioonilised auhinnakarikad keerukate kompositsioonidega, millesse on vastavalt eseme tähendusele sisse viidud muinasaegne linnus, viikingilaev, isegi tennisereketid. Mõningad selle kunstniku kasutatud motiivid – muistne vibulaskja, ratsur linnuse ees, suusataja – korduvad erinevas suuruses nii esinduslikel auhinnakarikail kui ka väiksemal esemeil

PEREKONNAALBUM

(taldrikutel, sõlgedel). Isegi nii riskantne võte kui puiduvormide ülekandmine metalli on Järvel õnnestunud: puust õllekannu vormile on rahvapäraste ehtekunsti võtteid (näiteks klaaskivikesi) lisades saadud täiesti talutav tulemus.

Kunstiliselt nõudlikumate lahendustena tuleks Tavasti tööstuse produktsioonist esile tõsta ka rahvapäraste ehte moderniseeritud vorme: kuhiksõlgi, silmadega preese, hoburaudsõlgi jms. Omal ajal väga populaarsete viikingilaevadega sõlgede kõige kunstipärase- mad variandid kannavad samuti Tavasti märki.

Arvukalt on Tavasti ettevõtetest tulnud ka igasuguseid tarbevorme, mis enamasti ei andnud küll kunstnikule erilisi võimalusi uusloominguks, kuid olid eesti kodudes omal ajal väga levinud. Nende hulka kuuluvad nii lauanõud kui ka kirjutuslaua garnituurid, küünlajalad, pildiraamid, lauaplokid, sigarettipsid jmt. Tavasti vabrik valmistas esemeid peale hõbede ka alpakast, vases, tinast ja isegi dekoreeris kristallnõusid hõbeservistele või muude ehisdetailidega.

Mitmekülgne Tavast

Üks Tavasti ettevõtte edu põhjusi oli heatasemeline teostajate kaader. Läheks pikaks üles lugeda kõigi paremate graveerijate, emailijate, trugijate ja pressivormi spetsialistide nimed. Teostusliku taseme tagas muidugi ka Tavasti nõudlikkus, kuid samas pole heidetud talle ette tööliste liigse kiiruse pealesurumist. Tema suhted töölistega olid üldjoontes head ja mõningate töölistega sõbrunes ta isegi niivõrd, et kutsus nad oma purjehajaga sõitma. Muide – Roman Tavasti kui purjesportlase võimed küündisid mitmete

kodumaiste auhindadeni ja osavõtuni rahvusvahelistest võistlustest. Rahvusvahelise auhinnani jõudis ta aga oma põhilisel erialal – teda autasutati 1937. aasta Pariisi maailmanäitusel pronksmedaliga metallitööde eest.

Tehase natsionaliseerimine nõukogude võimude poolt ja Roman Tavasti surm kustutas (nõukogude tsensuuri agaral kaasabil) küll esialgu tema nime eesti tarbekunsti ajaloost, aga tema käitis töötas edasi, esialgu **Metallmärgi**, hiljem **Juveelitehase** nime all. Praeguseks on Tavasti au ja nimi taastatud, ning osahinguga JUVEEL juhataja esimees on Roman Tavasti poeg Raul-Roman Tavast.

Juveelitehas on tänu sellistele kunstnikele nagu Liidia Elken ja Urve Küttner, säilitanud Tavasti töökoja hea maine. Tehase toodangus domineerib tänasel päeval lauahõbe, aga valmistatakse ka ehteid ja muid metallehistöid.

Roman Tavasti loodud ettevõtte 75. aastapäeva tähistab möödunud aasta 18. detsembril tarbekunstimuuseumis avatud näitus, mis annab ülevaate kolmveerandsajandi jooksul käitises ja tema "õigusjärgses" Juveelivabrikus valminud toodangust.

KAALU KIRME

(Artikli koostamisel on kasutatud V. Konsapi ja Hannes Walteri uurimusi ja Raul Tavastilt saadud materjale.)

* Märkide asjatundja Tõnu Lauk väidab, et mu mälu petab mind. Vanaraua kogumise eest saadud märgid olevat valmistatud H. Kiiveri töökojas. Küllap siis kohtasin Tavasti nime poisikesena mõnel muul märgil.

22 – kadunud kõne

(Algus esiküljel)

Sisenedes **Stuudio 22** vaimsesse ruumi, ühtlasi Kunstihoone galerisse 1998. aasta lõpul, võtab maad vaikus.

Esimeses, valges saalis on välja pandud valdavalt graafilised pildid. Vahesambad on värvitud punaseks, tagumises, interaktiivses saalis valitseb Rauno Remme transtsendentaalsest muusikast laetud pimedus. Laest ripuvad neli gongi, mille abil vaataja oma suva kohaselt võib muuta ekraanil vahelduvaid pilte. Võibolla just sellest unenäolisest *nigredo*-saalist peaksik alustama teekonda läbi *rubedo* *albedo*-saali piltide juurde, mõistmaks loominguks rühmituseks kujunenud erinäoliste kunstnike vaimset sõnumit.

Seitsmekümnendatel aastatel välja kujunenud Stuudio 22 põhiprogramm erineb varasemast geomeetrilise kunsti traditsioonist Eestis oma psühholoogilise aspekti, literatuurse või mütolooilise alge poolest, oma distantsseeritud distsiplineeritusest kõlades kokku pigem muistsete kultuuridega, kelti või Kaug-Ida esteetikaga.

Õppestuudio looja **Tõnis Vint** ütleb näituse saatesõnas:

Muistsed targad oskasid lugeda märke loodusest meie ümber. Ja nad säilitasid oma teadmise samuti märkide keeles. Keeles, mille seaduspärad väljuvad aja ja ruumi piirest. Keeles, mis saab mõistetavaks meile ikka jälle ja jälle, ilma et vajaks juhendeid ja abistavat kätt. See taasmõistmine võib saada aluseks kunstiloomingule. Siit saame uued alged ja seaduspärad. Saame objektiivsed lähtepunktid loominguks protsessile.

Stuudio 22 märksõna alla koondunud loojaisiksused mõjuvadki oma tasakaalustatud, puhtas täpsuses tähe- või noodimärkidena, kes oma eripära kaudu toovad esile lõpmatult erinevaid viise, kuidas maailm on või ilmneb. See, mida me tajume iluna, ongi ehk nende seaduspärasuste, kooskõlade taasmõistmine, olgu siis tegu vokaalharmonia või kuldloikega.

Ehk on inimene tõesti olemise ja olematuse rannaliival üha uuesti ning uuesti äräpühitav ning taasjoonistuv hieroglüüf, täht, mille tähendust ta ise ei tea, ainult aimab – ja kelle eksistentsi mõte ning sisu selgub alles erinevates kombinatsioonides, Teksti lõpmatutes tähendusvõimalustes? Me oleme

midagi alles millegi, kellegi kõrval, koosluses – me osutume millekski, meil ilmnevad omadused alles siis, kui on, millega võrrelda. Inimene üksi ei ole muud kui Narr, sammumas läbi planetaarsete sfääride, kandes kõiki elemente peale eristamise mõõga, loomas maailma, mille saatust ta ise ei tea. Tema pea kohal on sõõr, number null nagu püha-paiste, tema vasakus käes on süütu usalduse ja uudishimu torkiv roosike. Kogemuste kompsuke kepi otsa seotult selja taga ootsumas, toimib ta kogemata; ta on kõikidele võimalustele avatud, kõikvõimas Jokker.

Alles siis, kui teadvustame üksteist, kahekordistub meie jõud ning tähendus, tekib vooluring, topelt üksteist – 22. See on liikumine, milles kunstiga tegelemine saab vahendiks vaimse avanemise teel; erinevate individuaalsete mütolooiate loomise protsess, mis areneb järjest suurema universaalsuse, üldkehtivuse suunas, tuues üha enam ilmsiks reaalsuse alla peidetud seaduspärasusi, struktuuridesse ja vormidesse kätketud salasõnumit, Kõiksuse kõnetust.

Rimbaud' rida *La vraie vie est ailleurs*, "tõeline elu on kusagil mujal", osutab müstilisele tunnetusele psühhokosmilisest

seisundist, kus olemine kattus teadmise, "kadunud kõnest", tajust, et inimkonna jaoks on mingi katastroofi käigus kaduma läinud Sõna, mis sisaldab endas totaalset kokkukõla – enese ja teise, inimese ja universumi, ühe elu kõikide hetkede vahel. Olevik ilmub meile ainult tuleviku ja mineviku kokkulangevuse valgus; nii on aeg inimese jaoks otsekui hologramm, mille iga fragment sisaldab endas tervikut, iga osake, fraktal, on mikrokosmos, mis etendab makrokosmost. Nii võib kogu universumit võrrelda hologrammiga, kolmemõõtmelise laserfotoga, mis mõjub mõttetu muustrina, kuni teda piisavalt valgustada – või ise valgustada.

Kadunud kõne, see kõige elava emakeel, rütmiliselt sähvatav sõnum üha uinuvast Universumist, maailmamustrist meis endis, ilmutab end Stuudio 22 loominguks ikka ja jälle, kord jõulisemalt, kord diskreetsemalt, võnkudes ja vaibudes, lummas oma helilisuses – aga ikka äratades äratundmist, soovi jõuda selgusele "tõelisest elust", mis voogab siinsamas – lähemal omaenese ihust.

DORIS KAREVA

Jackson Pollock vallutab taas New Yorki

Et Jackson Pollocki kõigi aegade kõige suurem retrospektiiv New Yorgi moodsa kunsti muuseumis on äratanud tähelepanu ning tekitanud elavat vastukaja, on igati ootuspärane. Abstraktse ekspressionismi, selle suurkuju Jackson Pollocki ning apoloogeedi Clement Greenbergi lihtsustatud käsitlemise kui Ameerika Ühendriikide 1950ndate ametlik hääletoru ning külma sõja ideoloogilise relva revideerimisele on asunud juba varem. Vara surnud Jackson Pollocki mehelikkuse müüt on pakkunud feministlikele kunstiteadlastele samavõrd tõlgendamisvõimalusi kui Marilyn Monroe' naiselikkuse oma. Ajastu tegelikkuse ning müütide mehhanismi uurimisel on põnevama tulemuseni jõudnud inglise kunstiteadlaste tandem Griselda Pollock ning Fred Orton ("Avant-Gardes and Partisan Reviewed", 1996). Käesoleva näituse kuraator Kirk Varnedoe soovitab Pollocki mõistmisel aga kaht näiliselt vastandlikku teed: algul hoolikalt uurida ajastu konteksti ning retseptiooni ning siis unustada kõik sõnad ja vaadata pilte, sest "alati, kui on tegemist tõelise kunstiga, jääb osa töid kahe silma vahele ning nendeni saab jõuda vaid otsese kogemuse kaudu". Iseäranis käib see tõdemus Pollocki abstraktsete tööde kohta, sest "kahtlemata palju sellest, mis oli Pollocki peas; palju sellest, mis tuli ta suust; ja veel enam sellest, mida on tema kohta kirjutatud ning kirjutatakse ka tulevikus, sisaldab oma aja üldist kultuurilist loba. Maalid aga mitte. Et selles veenduda, vaadake ikka ja jälle tema maale!".

R. V.

Kunstnikuks olemise kunst

John Updike'i ei ole enam nii ammu eesti keelde tõlgitud, et jälle ehk võiks. Mingi hajameelsus on kirjastajaid halvanud siin maal tema suhtes justkui alati – paistab nüüd, aegade tagant, nähes, et 1968. aastal avaldati Enn Soosaare vahendatud "Kentaur", ilma et raamatu Karl Barthilt võetud motot oleks välja toimetatud või Karl Barthi nime saatesõnast maha tõmmatud. Tõsi, Soosaar vaiks sellest, millest rääkida ei andnud, sest märgatav seegi. Updike, lõpetanud 1954. aastal Harvardi ülikooli summa cum laude, saab stipendiumi, mis lubab tal aasta jooksul jätkata kunstiopingutega Oxfordis Ruskini kunstikoolis, ja nõnda ei pea imestama, miks ilmub tal 1989. aastal esseekogu "Just Looking" kunstist ja kunstnikest ainult või miks kirjutab ta New York Review's nii sageli New Yorgi näitustest. Ühes detsembrikuises lehes on teda kirjutama pannud Jackson Pollocki ülevaatenäitus New Yorgi moodsa kunsti muuseumis, mis on üleval praegugi, 2. veebruarini välja, ja näituse 336-leheküljeline kataloog, mille on koostanud Kirk Varnedoe ja Pepe Karmel. Kultuur saab püsida ainult komplementaarsuses, natuurilt vastandlikud nad on, Updike (s.1932) ja Pollock (s.1912), nii ei tulnudki, leht käes, kahelda kaua, mida valida seekord.

"Ameerika armastab elu, mis mõjub kui mõistujutt," alustab Updike, "ja Pollocki näitus moodsa kunsti muuseumis on üles pandud jutustama lugu aastaid kestnud võitlusest, suurejoonelisest võidust ja kiirest allakäigust. Kangelaslikkus, mida enam ei saa omistada ei poliitikele /---/, ei sõduritele /---/, ei sportlastele /---/ (vastse kodanikuna tõrgun ma Updike'i torisemist kaasa kordamast – t/k.), sobib kunstnikele endiselt, abstraktsetele ekspressionistidele eriti. Nende tööil oli kangelaslik haare, nemad mürdsid kangelaslikult välja meeli-ülendava lihtsuse – Rothko ja tema hõljuvad värvilaigud, De Kooning ja tema põrgulikud, välke sähvivad pintsli-tõmbed, ennekõike aga muidugi Pollock ja tema eepilised värvinired.

Õnneks oli Pollock, kuigi ta oma keha alkoholiga arutult teotas, 1948. aastast 1950. aastani, mil reklaami masinavärk silmad temale pööras, enam-vähem sadulas ja vormis. Fotodel, mille tegid 1949. aasta Life'i artikli tarvis Martha Holmes ja 1950. aastal Harper's Bazaari jaoks Hans Namuth, on ilus, süvenenud, tugeva kehaehitusega, dziinsides ja T-särgis mees, pealagi paljas, sigaret suunurgas, lohuke lõua otsas, kes tantsib luusimisi ümber ateljee pörandale laotatud lõuendi, tilgutab ja pritsib värvi, saab defineeritud "tegevusmaali-jaks" ja kuulutatakse kultusobjektiks, et

rahvuslik kujutlusvõime võiks teda kas ülistada või täis sülitada. Ootamatu surn autoõnnetusel neljakümne nelja aastasel, aasta pärast James Deani saatuslikku avariid, kinnistab romantilise legendi ilusast, rahutust mässajast, kes hukub – miks siis? Edust ja sellega kaasas käivast enesepõlgusest." Beautiful, kordab Updike kaks korda, beautiful oli Pollock.

"Vastavalt näituse kuraatori Kirk Varnedoe uhke ja informatiivse (aga registrita) kataloogi lõpus olevale biograafilisele kronoloogiale võttis Pollock esimese napsu üle kahe aasta järele sellel laupäeval, mil Namuth, kes kunstnikku filmis – maalisk. Pollock siis või puhkas –, viimaks ometi tööga valmis sai. Ilmad olid külmaks läinud, välitööd avaliku tähelepanu keskmes ebamugavaks muutunud, ja Pollock, keda võimalik valeskus oli alati tagedaks teinud, kallas klaasi täis, siis teise. Edasi läks libisemine allamäge juba kiiresti.

Ainult et nüüd me oleme kiirustanud ja jõudnud ennatlikult näituse viimasesse, nukraste saali. Esimestes on välja pandud võitlus, kangekaelse, kunstnikukutsumusega inimese võitlus sünge, heitliku temperamendiga ja suures osas varjatud andega. /---/ Vaevu ots otsaga kokkutulevast majapidamisest on ometi pärit kolm kunstnikku: ka Charles, kõige vanem, ja

Sande, Jacksonile vanuselt lähim vend. Nemad ja Los Angelese kunstikooli "isalik ja teatraalselt ekstsentriline" kunstiopetaja, kel nimigi tavalisest toredam – Frederick John de St. Vrain Schwankovsky – andsid noorele Pollockile suurema osa sellest napist õpetusest, mida ta elus üldse sai. Jackson, keda alati huvitas ehk rohkem kunstnik olemine kui kunsti tegemine, võttis käsile teosofia ja kommunismi, lasi kasvada juustel ning tuli 1930. aastal New Yorki. Tosin aastat ei olnud temast midagi kuulda. /---/ Pollock on öelnud, et ainus Ameerika meister, kes teda on huvitanud, on Albert Pinkham Ryder. Ta õppis Thomas Hart Bentoni käe all ja imetles Mehhiko monumentaalmaalijaid Riverat, Orozcot ja Siqueirot – nii nende töid kui vasakpoolsed vaateid. Kui algas sõda, tunnistati Pollock armeeteenistuseks psühholoogiliselt kõlbmatuks. Tema tollane psühhiaater doktor Violet Staub de Laszlo arvas küll isiklikult, et "sõjavägi teeks Jacksonist mehe ja ainult head", et aga Pollock paaniliselt peale käis, siis kirjutas ta tõendi, kus seisab, et patsient on "kinnine, suletud loomuga ja hästi intelligentne, aga emotsionaalselt äärmiselt ebastabiilne", kusjuures "ebastabiilsuse all on täheldatavad teatavad skisofreenilised kalduvused". Viisakaks jäädes saab episoodile kommentaariks öelda ainult niipalju, et Pollock ei kartnud mitte sõda, vaid sõjaväelist distsipliini."

Tahtmata Updike'i Pollocki- ja näitusemuljet kohandada, tuleb seda lühendada, jätta vahele kolmekümnendate aastate saal, Pollocki 1940. aastate alguse elu ja huvide lugu, Picasso, Miró, Euroopa sürrealistide, primitiivseks nimetatud kunsti ja New Yorgi rikaste kunstikolleksionäärade märkamise aeg. Kui kunstis kodus kirjanik hakkab jõudma saalidesse, kus väljas Pollocki pärisosa kunsti ajaloos, jäävad tasapisi tagaplaanile muljed põhjuse ja tagajärje seoseist ja Updike jätkab nõnda:

"Näituse kuraatorid on olnud vastutulelikud, pannes välja täpse koopia üsna väikesest "laudast", õigemini küll katusealusest, kus Pollock pörandale tõmmatud lõuenditega tööd alustas. Seistes seal, kus originaalitrükkudest on puudu ehk ainult värvipilekilised pörandalauad ja seinapragudest lõõtsuv jääne tuul (katusealust ei köetud), tuleb meelde, kui tagasihoidlikes tingimustes hällisid nii füüsiliselt kui rahaliselt neljaküm-

nendate aastate lõpus ja viiekümnendate alguses abstraktse ekspressionismi gigantidid. Kuraatorite vastutulelikkus ilmneb selleski, et näitusekülastaja võib kaaslasena laenutada pleieri, millele on lindistatud džassi- ja swingipalu, mida Pollock, kui ta lõuendeid värvi pritsides ründas, endale 78. pöörlemissagedusega vinüülplaadilt ette mängis.

Üks vähivõõras inimene soovitas mul audiovahendid ilmtingimata kõrva pista kasvõi selleks, et kuulda, kuidas Lee Krasner (Pollocki naine – t/k.) kõikiteadval häälel mälestusi heietab, ja ma vajutasin kogemata valele nupule, nii et lint keris tagasi algusesse. Üritades uuesti järje peale saada, hulkusin ma tilgutamis-eelsetes saalides lõuendi eest lõuendi ette, sama nõutu kui Pollock ise tol ajal, ja kuulasin, kuidas kuraatori hääle rahulikult tunnus-tavaid fraase hääldab: "... totemistlik veendumus lõhkus traditsioonilise maalimise piirid ... avarus ja dünaamilisus ... omamoodi viimseni pingul intensiivsus ... tavaline majapidamises kasutatav emailvärv ... alumiiniumvärv ...". Siis teatas veel majesteetlikum hääle, mis öeldi olevat Pollock ise: "Juhust ma ei tunnista. ... Loeb ainult tulemus." Selleks ajaks, kui lint jooksis sünkroonselt sellega, mida ma nägin, olid tilgapildid käes ja ilu koitnud.

Ilu: küll on kummaline jõuda sinnamaani pärast maneeritavat, raskepärast, tankjat maadlust Ryderi, Picasso ja Orozco varjudega. /---/ Esimene suurem horisontaalmaal "Lutsifer" (1947) tõmbab täismahus pingu peene niitide võrgu, toetudes krundil ikka veel alumiiniumile ja jättes tooni andma rõhuvad, kämpus mustad lõimed. Ikka ja jälle, isegi selle kolme maagilise aasta ajal, kaotas Pollock usu oma meetodisse, puhtasse, täiesti mittemaalilisse tilgutamisse: "Alkeemia" (1947) näeb valgeid vööpu ja "Komeedi" (1947) valge diagonaal mõjub nüüd, saanud aimata tilgutamise õndsust, kui odav figuratiivne süst. /---/ Ainult "Üks: nr. 31, 1950", moodsa kunsti muuseumi Pollocki-kogu keskne töö, mõjus musta, valget, pruuni ja halli keerutades ajatu vaikuse väljale ühtlaselt laotunud lõputu tegevuse tundega, kujundiga kosmosest, mida annavad edasi argiste värvide piisad ja nired ja väikesed kalgen-dunud pilved. Niisama hea, kui mitte veel parem, on "Lavendeludu: nr. 1, 1950". Peen, oranžroosa- ja helenduselaiguline ketrus vihiseb läbi halli udu; see oli ainus maal, mis õnnestus Betty Parsons'i galeriil viiekümnendate aastate lõpus Pollocki tipp-aegade tööde näitusel 1500 dollari eest maha müüa, kuigi väljas olid kõik tema olulisemad lõuendid, mis nüüdseks on väärt miljoneid. /---/ Tilgutamistehnika eeliseid oli Pollockile mitu: pintsli-töö puudumine välistas figuraalsed ootused, olgu siis sürrealistlikud või muud; Pollocki kohmakas ja mäkerdav maalimisoskus lihaste liikumist ja segamata tööstuslikku värvi kasutades enam ei lugenud. Aga nii subjektiivne töötamisviis, mille pole toetuda peaaegu ühelegi näpunäitele kunsti ajaloos, jätab ka vaataja ainiti subjektiivseks. /---/

Updike tilgutab sõnu seisundeiks ega seo neid väiteks enne kui lõpulõigus: "Pollock on kangelaslik ameeriklane, selles ei ole kahtlust, luues end eimillestki; see ammen-dav näitus teeb selgeks, kui lähedal oli ta sellele, et temast ei jää ka järele midagi. Aga ehk ongi praegusel luukava humanismi ajal töö ise üsna ebaoluline. Keda huvitab veel, mis number on sellel või teisel tegevusmaalil, mis on teistest kas halvem või parem? Kunstnik on see, kes loeb; töö on vaid vari, mille ta heidab, et öelda: siin olen mina."

Refereerinud

ANNE LANGE

Jackson Pollock ja Lee Krasner oma ateljees.

Kui on laev, on ka kapten ja majakas

Henrik Ibsen. "Naine merelt".

Tõlkinud Henrik Sepamaa. Lavastaja Katri Kaasik-Aaslav, kunstnik Mae Kivilo, valguskunstnik Maldar-Mikk Kuusk, muusikaline kujundus Katri Kaasik-Aaslav. Osades Ago Roo, Epp Eespäev, Katariina Lauk-Tamm, Külli Teetamm, Raivo E. Tamm, Andero Ermel, Kalju Orro, Jaan Tätt.

Esietendus Tallinna Linnateatris 9. detsembril 1998. aastal.

Võtta on kaks naist: Ibseni oma ja Kaasik-Aaslavi oma. On loomulik küsida, miks on selle Naise Merelt ette võtnud üks ja miks teine – ja mida on sel daamil oelda oma üle saja-aastase eavahega kaasaegsetele.

Ibseni laeva nime kandev Naine Merelt – Ellida oleks loodud nagu rõhutamaks romantilise individualismi viljatust ja mõtte-tust (samale viitab selgelt järgminegi naisele keskendunud näidend "Hedda Gabler"), tema müstiline tung ja transtsendentne teadvus on rõhutatult haigusega seostatud. "Naine merelt" esitab loo tormi pillutada jäänud laevast, kes kord nagu juhuslikult päästetuna võimsa puksiiri slepis sadamasse on toodud – see tähendab ühiskondlikku hoolekannet, abielulepingut. Kulminatsioonina pakutakse vabatahtlikku kodu(abielu)sadamasse-jõudmist, inimlikku otsust, mida on mitugi korda põhjendatud armastusega Wangeli vastu – viimane on näitemängus tuletorni funktsioonis. Autor tahtnuks nagu avada individuaalsele vabadusele rajatud inimliku (tunnetest lähtuva) maailma ülevust ja avarust, ent näib olevat takerdunud siiski romantilise tunglemise ummikussejooksu resignatsiooni. Kahjatsevalt laseb Ibsen korduvalt üht (ränd)kunstnikuhinge kinnitada, et aklimateerumine on õnneks inimestele jõukohane – näkk, teine Ellida sümbolkehand, peab suurema, kui satub talle sobimatusse keskkonda.

Meessoost tegelastele ent on osaks langenud õnn tegutseda oma südame sunnil – neile meeldivad need naised, kellega nad otsustavad end siduda. Hoolimata kergest umbusust, on vaataja sunnitud arvama, et nad pole peamiselt sokinõeluja või -pesija järele kätt sirutanud (ühelegi naistest pole

antud ka kopsakat pärandusrahakotti). Mehed paistavad end kodanlikus ilmakorras hästi tundvat ega põe, ka vähene vara ei kõiguta nende enesekindlust.

Mõistes naise õigust valida, toetades seda, on Ibsen saanud lasta sel sündida üksnes tollase ühiskondliku tava piires: et vabalt valida, selleks ootab Ellida terve vaatuse jagu luba oma abikaasalt Wangeliilt, kes otsustab tal minna lasta, ilma et arutaks, mida ühiskond sellest arvab. Kumb siis vaba on? Ilmselt on vabadus romantilises mõistes ebatõenäoline, inimeselooma ühiskondlik determineeritus näib soost olenemata olevat aga ületamatu sund. Nii mõjubki Ellida väide, et on lõpuks vabalt valinud, võltsilt – sellele tekstiliselt järgnev kohanemisjutt ei lase seda nagu hästi uskuda.

Mis on sellest kõigest saanud laval, sada aastat hiljem? Ibseni taltumine ja resignatsioon ei paista olevat lavastajat ahvatlenud – kõik on, alates kava tekstivalikust, koon-datud vabadusjanu ümber, mille Ibsen oleks nagu haiglaslikuna mittevajalikuks tunnistanud. – Ka Wangeli aruka tütre Bolette totter orkiminek kuulub sinna alla: ta valib välise vabaduse, pääsemise laia maailma, viljatu pettekujutusliku ahvatluse, tuues järjekordse oluohvri – ta nõustub abieluettepanekuga, hülgab isiksusena oma vabaduse, müüb end maha. Et ka inimesena mõistev, tasakaalukas, õpihimuline ja kena naine, Ibseni mõistes õigel kursil seilav laev, laseb ühiskonnal enesele kapteni määrata, mõjub näitemängu lugedes traagiliselt – viitab uuele sunnitud tragöödi-ale. Katri Kaasik-Aaslavi lavastuses ei mõju see aga nii. Tundub, et lavastaja on igas vaatuses oma tegelasi tahtnud esitada ise vaatenurgast.

Esimene vaatus võiks kanda pealkirja "Enne tormi": kindla suunata õrnalt kompav muusika, kuhu eksivad sisse nagu oskamatuses tekkinud kääksatused, väljendab võluvalt ja haaravalt lavale ilmunud tegelaste hingeseisundit. Nad kõik on ärevil, väliselt küll rahulikud – vaga vesi, sügav põhi – , ent heitlikud nagu meri, püüdes rahu ja harmoonia poole, lipsavad nendegi ellu nagu muusikasse oskamatuseskääksatused – see on loomulik, inimene on ju

ekslik. Ükski neist ei tea täpselt, kuidas olla, kuid keegi ei tee ka kellelegi haiget meelega – kõigi mured tunduvad ühtviisi tõsised, kõik on ettevaatlikus ootuseisundis, nagu pruut enne laulatust – keegi ei tea, mis tuleb, ega julge sellele vist hästi mõeldagi – kogu elu on ees. Nagu Ibsenilgi on nad esitatud soojas ekslikus inimlikkuses, mida me seniajani ilmselgelt vajame. Tänapäeval paistab aga selle defitsiit olevat nii suur, et seda on väga raske isegi mängida. Harmooniaigatsuslikkust toetab peale muusika ka lava- ja kostüümikujundus: beež kombineeritult valgega võimendab tugevasti ootusärevil süütuse kujundit (ühtlasi toob möödunudsuvine moevärvigamma kogu loo ajastuomastele kostüümidele vaatamata nagu tänasesse päeva). Kuigi kõigil on minevik, asutakse sellest hetkest, mil saabub külaline, nagu esimest korda teele – meeskond on ju uus, ja ega kursski teada ole. Õrn tõsidus ja inimliku haavatavuse esiletulek haaras ja vaimustaski.

Lavakujunduse ja kostüümi toon toonis kaunidus rõõmustas silma kõigis kolmes vaatuses. Kas kartis lavastaja üheülbaliseks jääda või tüdis inimeste masendavast inimlikkusest – kaua sa neid ikka mõista jõuad – või valis teadlikult samade asjade vaatamisel alati võimaliku hoopis teistsuguse nägemisnurga, igatahes teises vaatuses asendus harras mõistmine ja kaasatundmine palaganiga. Kuigi ka autoritekt väidab, et kõik oleksid nagu hulluks läinud, ei pea see veel tähendama, et "Tormine meri" – teisele vaatusse sobilik pealkiri – toob enesega kaasa tsirkuse laevalael. Olgu-gi et näitlejatööd olid karikatuurivõttes nauditavad, ei tundunud sel teksti seisukohalt õigustust olevat. Bolette poleks tohtinud naeruväärne olla – takus kanana ringi sibliva tibi maailmahuvi ja vabaduspüüd said samuti naerualuseks. Ka polnud ju tema õe Hilde lapsemured sugugi väiksemad või vähemtähtsad kui Ellida omad. Seesuguse lähenemisnurga puhul oleks loomulik olnud ka irvitamine Ellida põhjendamatu vabadustõmbeluste üle, ent see esile ei tulnud. Küll aga tõi osaline koomikasse kaldumine kaasa Ellida ja Wangeli dialoogi igavuse – oli ju see endiselt tõsimeelne. Väikese inimese inimlikkus,

Ago Roo ja Epp Eespäev.

PRIIT GREPP

mille ülevust Aaslav esimeses vaatuses on õrnalt kombanud, on teises ja kolmandas jäljetult kadunud. Lavastaja nagu ei armastaks enam oma tegelasi: pikk arupidamine Wangeli ja Ellida vahel läheb tüütuks, sest keskmes on Ellida, kes vaatab ju "mööda", kaubeldes Wangeliilt vabadust. Ibseni kodusadamapaatost kannaks näidendis nagu Wangel, tuletorn, kes näitab Ellidale teed inimliku argielu paradiisi – tema elab läbi tohutu hingelise ja eetilise kasvamise, saavutab oma südames vabaduse, tunnistab olemasolevat reaalsust sellisena, nagu see on, julgeb enesele ja teistele otsa vaadata ja näha, millised nad on, ning armastada neid nende inimlikule piiratusele vaatamata. Selles võib näha ülevust, aga ka igavust, inimlikku suurust või vääritud mугanemist. Kahjuks on ülejäänute inimlik-kest nõrkustest saanud seekord laval inimlik naeruväärus – kus on siis tee, mida laevale näidata, õige sadam?

Näib, et kui asi kaldub kolmandas vaatuses kodusadamasse purjetamise poole, on lavastaja kaotanud asja vastu huvi; mässav meri kutsub teda enam, teda paistavad inspireerivat siiski rohkem tugevad tunded ja seletamatus. Pealegi, on ju Ibsen ise mугanemisejutuga kõik ilusa ära rikkunud.

AILI KÜNSTLER

Habrast ja õrna püüdmas

Eile esietendus Vanemuise väikeses majas tänapäeva saksa teatri- ja teledramaturgi Susanne Schneideri ühevaatuseline "Õdede Brontëde ööd".

Lavastaja Tiit Palu: Näidend räägib kuulsatest inglise kirjanikest – õdedest Brontëdest, kelle elu ja loomingutee kuulub viktorianaanlikku ajastusse. Nende esiletõus inglise maakolkast eelmise sajandi keskpaigas on olnud nii suur ime, et siia-maani valitseb maailmas nende vastu suur imetus. Välja on kujunenud lausa brontëaana või brontëmaania. Saksa näitekirjanik Susanne Schneider on materjaliga küllalt vabalt ümber käinud. Tükk on ühevaatuseline, puudub aja ja koha ühtsus, stseenid on lühikesed, nende vahel võib olla aastaid.

Näidendis on kolm peategelast – õed Charlotte, Emily Jane ja Anne Brontë, kelle kõigi teoseid on ka eesti keelde tõlgitud. Õdedest tuntumad on ehk Charlotte, kelle kuulsaim teos on "Jane Eyre", ja Emily Jane, kellelt on ilmunud "Vihurimäe", Anne'i romaan "Agnes Grey" ilmus eesti-keelsena 1998. a. Loomingu Raamatukogus. Tegemist ei ole siiski ainult kirjan-dusliku materjaliga. Lavastus ei illustreeri kirjaneitsite elu ja seda, kuidas nad kirju-tasid, vaid räägib kolme väga erineva loomusega tüdruku omavahelisest läbi-

saamisest. Neljas tegelane on selles tükis lord Byron, keda on viimastel aastatel eesti lavadel päris mitu korda nähtud – "Arkaadias" Linnateatris, "Armastuse leiutajates" Draamateatris ja nüüd siis ka meie tükis. Elus need kolm õde ja lord Byron ei kohtunud. Näidendis ilmub ta ühe õe unis-tustes kui pahelisuse, rikutuse ja mehe-likkuse sümbol. Kui õdede Brontëde maha-surutud kired ja seksuaalsus sublimeerub nende loomingus, siis neile vastandub lord Byron, kes ongi kehastunud seksuaalsus ja pahelisus ise. Byronit mängib Rain Simmul. Meie oma teatri näitlejanna Külliki Saldre mängib Charlotte'i ning külalised Liina Ten-nosaar Emily Jane'i ja Kristel Leesmend Anne'i. Kunstnik on Ene-Liis Semper. Kuigi me ei aja täpselt ajastut taga, püüame edasi anda oma kujutlusi sellest ja utreerime pisut. See annab võimaluse luua huvitavaid kostüüme.

Minu ja ka näitlejate jaoks oli suureks väl-jakutseks luua lavale selline ruum ja atmos-fäär, mida ei saa tekitada ainult psüh-holoogiat mängides. Oleme püüdnud kasu-tada muid näitleja- ja tehnilisi vahendeid. See tunne, mis näidendit lugedes valdas ning kutsus mind seda lavastama ja näitle-jaid mängima, oli tunne millestki väga habrast ja õrnast. Väljakutse oligi see habras ja õrn laval üles ehitada.

Seos eelmise ja valmiva lavastuse vahel?

Väline seos on küll. Eelmise kord oli peaosades kolm meestegelat, episoodides üks naistegelane. Nüüd on vastupidi – kolm naistegelat peamiselt ja episoodides lord Byron. Võiks veel mainida, et selles lavas-tuses teeb Rain Simmul oma viimase rolli Vanemuise koosseisulise näitlejana. Me oleme talle teksti juurde pannud väikese hüvastijätumonoloogi, kus ta lord Byroni üht luuletust esitades jätab hüvasti roman-tiliste mängumaadega siin Emajõe Ateena lavalaudadel. Portfellis on mul aga Luigi Lunari, sama autori tükk oli ka "Kolmekesi kahevahel". Võibolla jookseb järgmise ja eelmise lavastuse seos autorit ja tema vaim-sust pidi.

Sa pole lavastanud ühtegi näitekirjanduse klassikasse kuuluvat teost...

Siia-maani pole tõesti kätte sattunud. Ja lähiajal, paari hooaja peale ei näe ma ka ühtki Shakespeare'i või Molière'i tulemas. Minu meelest pole vahet, kas tegemist on *establishment*i poolt klassikaks kuulutatud või ajaprooviga teosega või mõne moodsa teosega, mille sees olevad suhted ja probleemid tunduvad tänapäevased. Ega ma nüüd nii palju ka teinud pole, eks ma kuna-gi vast ikka teen. Üks põhjus on ka see, et mulle meeldivad intiimsemad tükid, kus on vähe tegelasi. Siiski, kohe siia teatrisse

tulles ma ühe "klassikalise" tüki tegin – diplomitööna John Millington Synge'i "Üle Lääne kangemees", mis on ingliskeelse näitekirjanduse klassika. Eesti klassikast sai Hugo Raudsepa "Viimane eurooplane" ära dramatiseeritud.

Kas sinu väheste tegelastega tükkide lem-bus ongi tingitud selle, et oled teinud kõik oma viimase aja lavastused Vanemuise väikesel laval?

Üks tingib teise. Kui on vähe tegelasi, siis tavaliselt ju tahaksidki väikest saali. Ma arvan, et see rida jätkub, kuna mul on oota-mas juba mitu tükki, kus on vähe näitlejaid ja mis vajavad ka väikest ruumi. Meil Vane-muises võibolla keel petab, et on suur maja ja väike maja. Kui tegelikult on väike maja saal sama suur kui näiteks Draamateatri suur saal. Kui Vanemuisel peaks valmima tööpoolest väike saal *black box*-lavaga, siis sinna oleks kohe pakkuda mitut huvitavat materjali. Tegelikult meeldib mulle Vane-muise suur lava rohkem, sest see on tehnokraatlikum ja funktsionaalsem. Seal ei ole kuldseid portaale, nagu väikeses majas. Need hakkavad kammitsema, kui teed seal juba mitmendat tükki.

JAANIKA JUHANSON

Kultuurkapitali 1998. aasta toetuse IV jaotus

EESTI KULTUURKAPITALI AASTAPREEMIAID à 50 000 krooni			Sillamäe Linnavalitsus			Sillamäe Lastekaitseühingu projekti "Ava uks eesti maailma" läbiviimine			5000
JAAK KROSS	romaan "Paigallend"		Sänna Külaarenduskeskus	Juhan Jaigi mälestuskivi paigaldamine					8000
ERI KLAS	väljapaistev kontserttegevus 1998. aastal		Tallinna Muusikakeskkooli						
JAAK TOOMIK	isiknäitus Tallinna Linnagaleriis ja välisesinemised (Sarajevo, New York)		kammerkoor	Osalemine konkursil Darmstadtis				10 000	
AARNE ÜSKÜLA	stabiilse tippaseme kinnitamine lavastustes "Harjumuse jõud " ja "Antigone"		Teaduste						
SULEV KEEDUS, REIN KOTOV, EVALD AAVIK	mängufilm "Georgica"		huvikeskus Ahhaa	Interaktiivsete näitusestendide loomine				10 000	
LEO GENS	monograafia "Karl Burman" ja panus eesti 20. sajandi arhitektuuri uurimisel		Viljandi Muuseum	Kogumiku "Viljandi Muuseumi aastaraamat 1998" koostamine ja väljaandmine				15 000	
NOORTE MOOSEKANTIDE SELTS	Viljandi Pärismusmuusika Festivali korraldamine		Võhma Kultuurimaja	Valgustustehnika ostmine				40 000	
TOOMAS UBA	väljapaistvad saavutused spordi propageerimisel noorte hulgas ja meisterlik spordi meedia võimaluste laiendamine		Kultuurkapitali nõukogu algatatud eraldus						
			Eraldus Kultuurkapitali orelifondi 50000						

KULTUURIVALDKONDADEVAHELISED ERALDUSED			ARHITEKTUURI SIHTKAPITAL		
Kaljo Alaküla	Raamatu "III eskadrill" väljaandmine	20 000	Ando Kesküla	Projekti "Eesti interjäär" teostamine	30 000
Auli Andersalu	VI Euroopa psühholoogia kongressi osavõtumaksu tasumine	2500	Jaak Tamm	Osalemine maailmapärandi komitee korralisel istungil Jaapanis	10 000
Ott Arder	Eduard Laamani biograafia koostamine	15 000	Adel TV	Dokumentaalfilmi "Sajandialguse arhitektuur Eestis: rahvuslik ja rahvusvaheline" stsenaarium	15 000
Jaak Ehlvest	Osalemine male MMil Las Vegases	30 000	Eesti Arhitektide Liit	EALi esindajate osalemine UIA kongressil Pekingis	50 000
Valter Heuer	Maleraamatu kirjastamine	10 000	EAL	I kvartali kantsleikukulud ja EALi üldkogu läbiviimine	78 922
Kaido Jaanson	Aleksander Kesküla biograafia kirjutamise eeltööd	10 000	EAL	Väljapaneku koostamine BAUA näituseks Vilniuses	28 000
Odo Knaps	Raamatu "Siin ja Siberis" kirjastamine	15 000	EAL	EALi kogumiku toimetamine ja trükkimine	100 000
Urmas Kuusik	Raamatu "Kolmas Riik" väljaandmine	8000	Eesti Arhitektuurimuuseum	Puitarhitektuuri näituse makettide tellimine	20 000
Ivar Leimus	Chr. Kelchi "Liivimaa kroonika" tõlkimine ja kommenteerimine	6000	EAM	Presentatsioonitehnika ostmine	41 330
Olev Liivik	Uurimuse "Baltisakslaste poliitiline tegevus Eesti Vabariigis 1920ndatel" lõpetamine Saksamaal	6000	EAM	Arhitektuuriperioodika indeksi ja CD-ROMi ning arhitektuurivideote ostmine	
Peeter Linnap	Projekt "Eesti varasel kapitalismi ajastul"	20 000		muuseumi raamatukogule	31 000
Laine Linnus	Käsitirja "Lohu asundusküla" koostamine	5000	EKA arhitektuuriosakond	Tõnu Laanemäe ja Karli Luige õpingud Paris Val-de-Marne'i arhitektuurikoolis	20 000
Andrus Roolah	Memuaaride "Nii see oli..." II köite ettevalmistus trükiks	5000	EKA arhitektuuriosakond	Siiri Vallneri ja Hanno Grossschmidt'i õppemaks Alexandria Consortiumi arhitektuurikoolis (USA)	20 000
Henn Saarmann	"Eesti spordi biograafilise leksikoni" koostamine	9000	EKA kunstiteaduse		
Maria Sikk	Kultuurilehe Viruskundra väljaandmine	10 000	instituut	Arhitektuurikirjanduse ostmine vastavalt uurimistöödele	15 000
Leonid Stolovitš	Filosoofilis-kirjandusliku kogumiku "Filosoofia, Esteetika, Naer" väljaandmine	20 000	EKA tootedisaini osakond	Erialase õppematerjali ja perioodika tellimine	8000
Jaak Tamm	Osalemine maailmapärandi komitee korralisel istungil Jaapanis	15 000	Eesti Kunstiteadlaste		
Marek Tamm	Stipendium ajakirja Vikerraar kaastöödeks	9000	Ühing	Kogumiku "Kunstiteaduslikke uurimusi. 10" trükieelsed kulud	11 200
Erlend Teemägi	"Eesti spordi biograafilise leksikoni" koostamine	9000	Eesti Sisearhitektide Liit	ESLi aastaraamatu osalised kulud	35 000
Ivar Triikkel	Raamatu "Ringhäälinguag" trükkimine	10 000	Kolm Pluss Üks Arhitektid	Osalemine Mies van der Rohe Pavilion Awardi konkursil	15 000
Heiki Valk	Raamatu "Lõuna-Eesti maakalmistud 13.– 18. sajandil" trükkimine	25 000	Muinsuskaitseinspeksioon	Avalik arhitektuurikonkurss puitlelamute korramiseks-saneerimiseks	200 000
Academia Gustaviana			Põlva Linnavalitsus	Kesklinna detailplaneeringu võistluse preemiafond	167 000
Selts	Kunsti ja filosoofia loengusarja korraldamine	6000	Solnessi Arhitektuuri-		
Ahja Vallavalitus	Fr. Tuglase nim. konkursi korraldamine	10 000	kirjastus OÜ	Ajakirja Maja nr. 4/98 väljaandmine	30 000
Ajakiri Akadeemia	Honorarifondi suurendamine	60 000	Tartu Kunstikool	Esinemine rahvusvahelisel mööblimesil Kölnis	20 000
Ajakiri Hea Laps	Kunstilehekülgede koostamine	10 000	Tartu LV linnavarade		
Ajakiri Horisont	Autorihonorarid 1999. a. I kvartalis	20 000	osakond	H. Treffneri gümnaasiumi rekonstrueerimise eskiisprojekti konkurss	200 000
Ajakiri Kultuur ja Elu	Autorihonorarid 1999. a. I kvartalis	10 000	Tartu Ülikooli		
Ajakiri Tuna	Autorihonorarid	20 000	kunstiataloo õppetool	Õppereis Itaaliasse	30 000
Ajakiri Täheke	Väljaandmistootus, honoraride suurendamine	10 000	Võru Linnavalitsus	Võru vanalinna keskvaljaku lähiümbruse detailplaneeringu konkurss	200 000
Ajakiri Vikerraar/Raduga	Honorarifond 1999. a. I poolel	60 000			
Ajaleht Sirp	Väljaandmistootus 1999. a. I kvartalis	200 000			
Ansambel Linnamuusikud	Festivali "Päris jõulud" korraldamine	40 000			
Arheoloogia MTÜ Seminari	"Läänemere piirkonna keskaegsed linnad" kogumiku väljaandmine	10 000			
EELK Kolga-Jaani kogudus	Villem Reimanni memoriaaltoa väljaehitamine ekspositsiooniks	30 000			
EELK Usuteaduse Instituut	Trükiste restaureerimine	15 000			
Eesti Ajaloomuuseum	Ekspositsiooni koostamine 1949. a. küüditamise aastapäevaks	30 000			
Eesti					
Arnold Schönbergi Ühing	Konverentsi "Tekhne B" esinejate honorarid	5000			
Eesti Joonisfilm	Arvuti tarkvara Animo ostmine	75 000			
Eesti Kirjandusmuuseum	Paljundusmasina ostmine	20 000			
Eesti Mordva Kultuuriselts	Soome-ugri seltside tegevustootus	7500			
Eesti Mötteloo Sihtkapital	Konstantin Pätsi "Minu elu" väljaandmine	20 000			
Eesti Spordiselts Kalev	Maleturniiri "Mälestades Paul Kerest" läbiviimine	20 000			
Eesti Südameliit	Seminari "Arst Juhan Luiga kui kultuuritegelane ja poliitik" korraldamine	5000			
Eesti Vaitlusselts	Osalemine vaitluse maailmameistrivõistlustel Inglismaal	10 000			
Eesti Üliõpilaskooride Liit	V Põhjamaade üliõpilaskooride festivali korraldamine	30 000			
Jõhvi Muusikakool	Üleriigilise instrumentaalanambrite muusikapäevade läbiviimine	7000			
Kirjastus Faatum	Harri Käo-Tamsalu memuaaride "Narva kaunid päevad" väljaandmine	20 000			
Kirjastus Penikoorem	E. Herrigeli "Zen vibulaskmiskunstis" väljaandmine	4000			
Kirjastus Vagabund	Andrei Hvostovi esseekogumiku "Mõtteline Eesti" väljaandmine	20 000			
Käsmu					
Laevaomanikud OÜ	Helilooja I. Rakovile kuulunud kontsertklaveri ostmine	15 000			
Mahtra					
Talurahvamuuseum	Püsiekspositsiooni ümberkujundamine	32 000			
Noorteliikumine					
Eesti Ten Sing	Ten Singi festivali korraldamine	15 000			
Põlva Laulustuudio	Süntesaatori ostmine	20 000			
Pühalepa Vallavalitsus	Hellamaa raamatukogu juubeliürituste korraldamine	5000			
Raikküla Vallavalitsus	Uku Masingu juubeliplakati trükkimine	5980			
Ruhnu Raamatukogu	Tegevustootus	25 000			
Sihtasutus Spordileht	Spordilehe väljaandmistootus	150 000			

10 000 krooni			Sihtkapitali aastapreemiad à 30 000 krooni		
Kalle Vellevoog	huvitav ja kõrgetasemeline lähenemine 30ndate aastate arhitektuuri rekonstrueerimisel (elamu Suur-Patarei 16)		Kolm Pluss Üks		
			Arhitektid AB	kaasaegse arhitektuuri vormikeele rakendamine, arhitektuuri väljendusvõimaluste avamine Eestit esindavas hoones Vilniuses	
			Pille Lausmäe	mööblisalongi Inspira sisekujundus, mis moodustab ruumi ja selle funktsiooni perfektse koosluse	
			Mart Kalm	20. sajandi eesti arhitektuuri ajaloo tutvustamine, selle pärandi kaitse aktiveerimine Eesti DOCO MOMO juhina ("Eesti funktsionalismi reisijuht") ja sekkumine kaasaegse keskkonna probleemide lahendamisse	

AUDIOVISUAALSE KUNSTI SIHTKAPITAL		
Tõnu Aru	Videofilm kolmest Palamuse valla kultuuritegelastest	11 000
Jaak Einasto	Videofilm esitamiseks EXPO-I	20 000
Heiki Halla	Toetus	2500
Jaak Kilmi	Sõit Poitiers' filmifestivalile	6000
Mart Kivastik	Sõit II Olympia filmifestivalile filmiga "Isa"	10 000
Tiia Külvi	Õppemetoodilise fotokogu koostamine	15 000
Ülle Lillak	Eesti fotograafia biograafilise leksikoni käsikirja vormistamine	6000
Kadi Müür	Kuldeaparaadi ostmine	2000
Liivo Niglas	Dokumentaalfilmi "Et les chevrés?" subtitreerimine	2000
Liivo Niglas	Dokumentaalfilmi neenetsi põhjapõdrakasvatavate	50 000
Veiko Taluste	TPÜ filmi ja video eriala õppemaks	4000
Sulev Teinemaa	Filmikriitika aastapreemia EFÜ ettepanekul	10 000
Sirje Tooming	Peeter Toominga – Carl Sarapi fotoalbumi "Virumaa fotokillud" väljaandmine	50 000
Eva Toulouse	PVA festivali filmide katalogiseerimine	25 000

Aune Unt	Dokumentalistika õppekursuseks vajaliku kirjanduse ja kassettide ostmine, videoteegi loomine	10 000
Iia Vanaisak	TPÜ filmi ja video eriala õppemaks	4000
Indrek Volens	TPÜ filmi ja video eriala õppemaks	4000
Riho Västrik	Dokumentaalfilmi “Lumeleopard” lõpetamine	50 000
AA Visioon Stuudio OÜ	Dokumentaalfilmi “Oma kodu kulla-kallis” käivitamine	50 000
Acuba Film OÜ	Mängufilmi “Ristumine peateega” järeltootmine ja muusikaõigused	100 000
Ajakiri Teater. Muusika.		
Kino	Honorarifond	25 000
Allfilm OÜ	Dokumentaalfilmi “Autoportree emaga” tootmine	50 000
Cumulus Projekt	Dokumentaalfilmi “Sireniki kroonika” eestikeelse variandi tegemine ja koopiade valmistamine	12 000
Eesti Joonisfilm	Arvuti tarkvara Animo ostmine	75 000
Eesti Joonisfilm	Joonisfilmi seriaali “Lotte” I ja II osa lõpetamine	100 000
Eesti Kaasaegse		
Foto Keskus	Eesti videokunsti kollektsiooni kataloog	10 000
Eesti Kunstiakadeemia		
fotokateeder	Tehnilise sisseseade ostmine	24 000
Exitfilm AS	Mängufilmi “Kolm kiusatust” lõpetamine	350 000
Faama Film	Lasersubtiitrid dokumentaalfilmile “Nelli ja Elmar”	7500
Faama Film	Portreefilm Indrek Pertelsonist	30 000
F-Seitse OÜ	Dokumentaalfilmi “Sõnad” käivitamine	50 000
F-Seitse OÜ	Dokumentaalfilmi “Saar” tootmine	50 000
F-Seitse OÜ	Dokumentaalfilmi “Teater” tootmise jätkamine	50 000
Nukufilm OÜ	Nukufilmi “Põrandaalune” festivalikoopia valmistamine	7500
Pärnu RVA Ühing	Festivali ettevalmistuskulud	100 000
Raamat Film OÜ	Videofilm skulptor Maire Männikust	50 000
Ryhm + O AS	Dokumentaalfilmi “Lapsel on õigus “ tootmine	45 000
Tallinna Filmifestival		
“Pimedad ööd” MTÜ	Festivali osalised korralduskulud	50 000
Tallinna Rahvusvaheline		
Filmifestival MTÜ	Festivali osalised korralduskulud	50 000
Tartu Ülikooli		
teatriteaduse eriharu	Videoteegi komplekteerimine	10 000
TPÜ filmi ja video		
õppetool	Arvutimontaaž ostmine	120 000
Toetus	Aino Aarde, Valeria Anderson-Käsper, Vitali Gorbunov, Helve Halla, Tamara Huik, Toomas Kirdelaht, Kalju Kivi, Hilda Kruusi, Aita Levoll, Vladimir Maak, Silvia Mere, Kadi Mütür, Õie Orav, Veera Parvel, Salme Poopuu, Leida Rammo, Harri Rehe, Lea Remmelkoor, Hans Roosipuu	à 3000

Sihtkapitali algatatud eraldused
Toetus Aksella Lutsule 9000
Elutöötöetus Luule Pavelsonile (2000 kr. kuus)

SIHTKAPITALI AASTAPREEMIAID à 20 000 krooni

Priit Pärn	joonisfilm “Porgandite öö”
Mati Kütt	nukufilm “Põrandaalune”

HELIKUNSTI SIHTKAPITAL

Jürmo Eespere	Õpingute jätkamine Helsingi Popi-Jazzi Konservatooriumis	6000
Tarmo Eespere	Täiendkoolitus Milanos Verdi nim. Konservatooriumis	8000
Alar Haak	Loominguline toetus	6000
Hando Põldmäe	Toetus	5000
Arved Jakobi	Juubelitoetus	5000
Olev Kents	Eesti Muusikaakadeemia harjutusoreli väljatöötamine	60 000
Madis Kolk	Osalemine ISPA aastakongressil New Yorgis	7940
Sten Lassmann	Osalemine EPTA konkursil Horvaatias	7000
Kirti-Kai Loorand	Sõit orkestrikursustele Berliini	3100
Diana Moik	Õpingute jätkamine ja kontserttegevus USAs	5000
Valter Ojakäär	“Eesti levimuusika ajaloo” I köite honorar	15 000
Aavo Ots	Trompetimängu õppekasseti väljaandmine	3000
German Pekarevski	Toetus	5000
Monika Pullerits	Õppereis Mozarteumi Orffi Instituuti	5800
Alo Põldmäe	Loominguline toetus	5000
Hando Põldmäe	Õpingute jätkamine Stockholmi Muusikaakadeemias	6000
Marju Riisikamp	Kontsertide korraldamine C. Monteverdi loomingu	6000
Erna Saar	Juubelitoetus	5000
Kätlin Saar	Osalemine orkestrikursusel Berliinis	3100
Lembit Saarsalu	Juubeli-CD väljaandmine ja kontserdireisi korraldamine	20 000
Joosep Sang	J. E. Berendti “Suure dzässiraamatu” tõlkimine	6000
Raul Seppel	Magistriõpingute jätkamine Läti Muusikaakadeemias	6000
Toomas Siitan	Ooperi “Die Beständige Argenia” kontsertettekanne	12 000
Timo Steiner	Eesti Viuldatud Klaveri Ansambli kontserdid USAs	25 000
Vivika Sudemäe	Viuldiõpingud USAs	6000
Moonika Sutt	Lauluõpingud Rooma Santa Cecilia Akadeemias	6000
Aimar Tammel	Õpingute jätkamine Karlsruhe Riiklikus Muusikaülikoolis	6000
Ivar Tillemann	Osalemine konkursil Poolas koos Meeli Otsaga	12 000
Veljo Tormis	Loominguline stipendium oratooriumi “Millennium” lõpetamiseks	
	Eesti Kontserdi algatusel	9000
Gunnar Vaidla	Fotonegatiivide kogu üleandmine Teatri- ja Muusikamuuseumile	10 000
Heli Veskus	Õpingute jätkamine Sibelius Akadeemias	6000
Marina Vou	August Metsa muusikapäevade esinejate honorarid	9000
Ajakiri Teater. Muusika. Kino	Autorihonorarid 1999. aasta I kvartalis	15 000
Ansambel Heinavanker	Kontserdisarja “Musica sacra” esinejate honorar	12 000
Ansambel Linnamuusikud	Festivali “Päris jõulud” korraldamine	9000
Eesti Filharmoonia Kammerkoor	Kontserdisarja “Vox romanticum” korraldamine	30 000
Eesti Heliloojate Liit	Eesti muusika päevade interpretide honorarid	70 000
Eesti Heliloojate Liit	Büroo tegevustoetus	12 000
Eesti Jazziliit	Festivali “Tudengijazz ‘99” korraldamine	20 000
Eesti Klaveriõpetajate Ühing	Üleriigilise pianistide konkursi “Mozart ja Chopin” korraldamine	15 000
Eesti Kontsert	Tallinna X barokkmuusika festivali korraldamine	50 000
Eesti Kontsert	Chilingirian String Quarteti meistriklassi honorar	20 000
Eesti Kontsert	Kahe barokktrombooni ostmine	20 000
Eesti Muusikaakadeemia	Osalemine ELIA konverentsil Helsingis	2050
Eesti Muusikaakadeemia	Eraldus EMA klaverifondi	30 000
Eesti Muusikaakadeemia		
sümfooniaorkester	V. Libermani osaline honorar	25 000
Eesti Muusikakoolide Liit	Kontsertkohtumiste sarja “See ongi suur muusika” korraldamine	5000
Eesti Muusikanõukogu	Tegevustoetus	20 000
Eesti Muusikanõukogu	Eesti Interpretide Liidu asutamine	10 000
Eesti Raadio	Sarja “Muusikalised kohtumised talveaias” esinejate honorarid	8000
Festivitas Artium MTÜ	Interpretide honorar	25 000
G. Otsa nim Tallinna Muusikakool	Puhkpilliorkestri komplekteerimine professionaalsete mängijatega	5000
Haapsalu Linnavalitsus	Eesti Kontserdi kontsertide korraldamine	6000
Hea Muusika Seits	Eesti muusikute osalemine Eesti-Soome Sümfooniaorkestri kontserdihoosajal	25 000
Hiiumaa Muuseum	Kontserdisarja “Pühapäeva kammermuusikatund” korraldamine	12 000
Jazzkaare Sõprade Ühing	Festivali “Jazzkaar ‘99” korraldamine	50 000
Jeunesses Musicales/ Eesti	Maailma Noorteorkestri eelvooru korraldamine	5000

Jeunesses Musicales/ Eesti	Maailma Noorteoori eelvooru korraldamine	3500
Jeunesses Musicales/ Eesti	Tegevustoetus	10 000
Jõgeva Gümnaasium	Alo Mattiiseni teose ettekanne muusikapäevadel	5000
Jõgeva Maavalitsus	Süvamuusikakontsertide korraldamine	20 000
Mäetaguse Vallavalitsus	Süvamuusikakontsertide korraldamine	8000
Narva Linna Sümfooniaorkester	IV üleriigilise instrumentaalkontserdi konkursi korraldamine	10 000
NYDD Gupp	NYDD Ensemble ‘i 1998/99 kontserdihoosaja läbiviimine	175 000
Otepää Linnavalitsus	Rein Rannapi ja Noobel Neliku kontsertide korraldamine	4000
Paide Vallitorn	Tornimuusika sarja kontsertide korraldamine	6000
Pärnu Kultuurikeskus	Eesti Kontserdi kontsertide korraldamine	6000
Pärnu Linnaorkester	Jõulukontsertide korraldamine Pärnus ja Tartus	16 000
Pärnu Linnaorkester	Timpanite ostmine	90 000
Pärnu Ooperi ja Balleti Fond	David Oistrahhi festival’ 99 korraldamine	10 000
Rahvusoper Estonia	Külalisesinejate kutsumine	60 000
Rahvusoper Estonia	Eino Tambergi ooperi “Cyrano de Bergerac” CD salvestamine	70 000
Rahvusoper Estonia	Metsasarvede ostmine	77 000
Rahvusoperi Estonia keelpillikvartett	Kontsertide korraldamine Tallinna koolides	4000
Rahvusoperi Estonia Talveaod	Kontserttegevus	20 000
Saaremaa Muusikahariduse Sihtasutus	Kuressaare ooperipäevade korraldamine	10 000
Scripta Musicalia	Eestikeelse muusikakirjanduse väljaandmine	14 800
Suure-Jaani Kultuurimaja	Muusikaõhtute korraldamine heliloojate Kappide muuseumis	3500
Tallinna Muusikakeskkool	Estonia kontserdisaali üürimine kontsertideks	7000
Tallinna Muusikakeskkool	Kabinetklaveri ostmine	50 000
Tartu I Muusikakool	Kontserdireis Soome	10 000
Tartu Projektorkester	Kontserdi korraldamine	20 000
Tartu Vanamuusika Festival	Tartu vanamuusika festivali korraldamine	10 000
Teater Vanemuine	Fagottide ostmine	86 000
Valga Linnavalitsus	Süvamuusikakontsertide korraldamine	12 000
Valga Muusikakool	IV klaveriansamblike festivali korraldamine	5000
Vanalinna Muusikamaja	“Kaminamuusika” sarja korraldamine	4000
VII Rapla kirikumuusika festivali		
toimkond	VII kirikumuusika festivali korraldamine	10 000

Sihtkapitali algatatud eraldused
Loomingulised stipendiumid
1-aastane loominguline stipendium à 3000 krooni kuus
Kristel Pappel, Toomas Siitan
6-kuuline loominguline stipendium à 3000 krooni kuus
Marko Martin, Rein Rannap, Mati Turi, Weekend Guitar Trio
3-kuuline loominguline stipendium 3000 krooni kuus
Hando Nahkur
Elutöötöetus 1500 krooni kuus alates 01.01.1999. a. Arved Jakobi
Ülo Vinter Juubelitoetus 5000
Eraldus Kultuurkapitali orelifondi 50 000

HELIKUNSTI SIHTKAPITALI AASTAPREEMIAID à 15 000 krooni

Raimo Kangro	ooperiõhtu “Uku ja Vanemuine” (K.A. Hermann ooperi ümbertöötlus) ning ooper “Uku ja Ecu”
Madis Kolk	festivalide ja kontserdisarjade eestvedaja (“NYDD”, “Klaver”, “Con Brio”, “Rootsi aeg” jt.)
Aivar Mäe	Vanemuise Kontserdimaja renoveerimine
Ivalo Randalu	pidev kihutustöö eesti muusika ja muusikaelu heaks
Eino Tamberg	IV sümfoonia ja särav loominguasta
Kaia Urb	esinemine solistina suurvormide ettekannetel ja salvestamisel
Peeter Vähi	eesti muusika vahendamine heliplaadifirmadele Warner Classics/Finlandia Records, Erdenklang, Antes Edition Classics

Eraldused Kultuurkapitali orelifondist
EELK Nissi Maarja kogudus Oreli remont 25 000
EELK Tallinna Kaarli kogudus Oreli niisutusseadmete ostmine 18 000

KUJUTAVA JA RAKENDUSKUNSTI SIHTKAPITAL

Malle Agabuš	Videokasseti “Valgus-ruum-vorm” väljaandmine	3000
Kadri Alesmaa	Raatuse galerii näituse ettevalmistamine	4000
Efraim Allsalu	Juubelinäituse korraldamine Tartu Kunstimajas	5000
Siim-Tanel Annus	Isiknäituse korraldamine Tallinna Kunstihoones	8000
Jaak Arro	Linnagalerii isiknäituse materjalide ostmine	10 000
Karl Burman jun.	Toetus Tõiv Joandi algatusel	2000
Ehalill Halliste	Kastellaanimaja ja Estonia talveaia isiknäituste ettevalmistamine	2000
Anu Juurak	Esinemine videoinstallatsioonidega Rovaniemi Kunstimuuseumis ja IFA galeriis Berliinis	5640
Elna Kaasik	Osalemine tekstiilkonkursil Kyotos	10 000
Kristiina Kaasik	Isiknäituse korraldamine Kastellaanimaja galeriis	6000
Silvi Kalda	Juubelinäituse korraldamine Harjumaa Muuseumis	4000
Alice Kask	Õpingud Praha Kunstiakadeemias	10 000
Avo Keerend	Isiknäituse korraldamine Rakvere muuseumis	5000
Liina Keevallik	Stazeerimine Bilbao Ooperis ja Treviso dekoratsioonitöökodades	10 000
Signe Kivi	Tallinna Linnagalerii isiknäituse ettevalmistamine	10 000
Ellen Kolk	Isiknäituse korraldamine, bukleti väljaandmine	4000
Ilmar Kruusamäe	Kursi koolkonna näituse ettevalmistamine	4000
Agur Kruusing	Haapsalu galerii isiknäituse ettevalmistamine	5000
Madis Kuningas	Isiknäituse korraldamine Raatuse galeriis	2000
Kersti Laanmaa	Osalemine keraamikaseminaril Põhja-Carolinas	12 000
Leonhard Lapin	Näituse “Ruum ja vorm 2000” projektide üldkureerimine	9000
Krista Leesi	Samba galerii isiknäituse ettevalmistamine	4000
Enno Lehis	Loominguline toetus	3000
Malle Leis	Osalemine näitusel “Ruum ja vorm”	3000
Lola Liivat	Töömaterjalide ostmine	4000
Ado Lill	Haapsalu Linnagalerii isiknäituse ettevalmistamine	4000
Ene Luik-Mudist	Kastellaanimaja galerii näituse ettevalmistamine	2000
Tarmo Luisk	Samba galerii näituse ettevalmistamine	7000
Inge Malin	Loominguline toetus Tartu Kunstnike Liidu algatusel	2000
Raul Meel	Isiknäituse korraldamine Läti Väliskunsti Muuseumis	30 000
Viivi-Merike Männi	Osalemine Hannoveri tekstiilmessil	8000
Terje Ojaver	Materjalide ostmine isiknäituseks Tartu Kivisilla galeriis	3000
Maret Olvet	Isiknäituse ettevalmistamine ja transport Tamperele	3000
Juhan Paberit	Loominguline toetus Tartu Kunstnike Liidu algatusel	2000
Anne Parmasto	Adamson-Ericu Muuseumi isiknäituse ettevalmistamine	8000
Rait Prääts	Kastellaani maja näituse ettevalmistamine	8000
Kaljo Põllu	Rahvusraamatukogu isiknäituse ettevalmistamine	8000
Mati Rautso	Töömaterjalide ostmine	3000
Aulin Rimm	Loominguline toetus Tartu Kunstnike Liidu algatusel	2000
Paul Rodgers	Näituse “Maised ihad” kataloogi väljaandmine	10 000
Lembit Saarts	Toetus Tartu Kunstnike Liidu algatusel	2000
René Safin	Tootedisaini õpingud Oslo Arhitektuurikoolis	15 000
Valev Sein	Sebra galerii ja Mikkeli muuseumi isiknäituste ettevalmistamine	7000

Ahti Seppet	Esinemine näitusel "Tartu hall"	3000
Enn Tegova	Ettevalmistus näituseks "Tartu hall"	3000
Vaike Tiik	Loominguline toetus Tartu Kunstnike Liidu algatusel	2000
Marge Tiimann	Sebra galerii isiknäituse "Tartu näod" ettevalmistamine ja korraldamine	2000
Andres Tolts	Isiknäituse kataloogi väljaandmine	40 000
Reiu Tüür	Tallinna Linnagalerii isiknäituse "Eesti taevas" ettevalmistamine	6000
Maria-Kristiina Ulas	Isiknäituse korraldamine Kunstihoone galeriis	8000
Lüüdia Vallimäe-Mark	Toetus Tartu Kunstnike Liidu algatusel	2000
Lev Vassiljev	Raatusse galerii isiknäituse ettevalmistamine	3000
Tiina Viirelaid	Isiknäituse korraldamine Kuressaare lossis	5000
Lehti Viirja	Uurimus "Kirjutised kunstist ja kunstikriitika 19. sajand – 1916"	4500
Jaak Visnap	Raatusse galerii isiknäituse ettevalmistamine	2000
Maarja Võrk	Sõit õppima Firenze ülikooli	7732
Õnne Õunap	Isiknäituste ettevalmistamine	3000
Marje Üksine	Adamson-Ericu muuseumi isiknäituse ettevalmistamine	8000
Academia Non Grata	Näituse "Aastatuhandelõpu sündroom" korraldamine Pärnu soolalaos	8500
Eesti Kujurite Ühendus	Näituse "100 väikevormi" korraldamine Rotermanni soolalaos	30 000
Eesti Kunstiakadeemia	Kogumiku "Sten Karling and the Baltic Art History" väljaandmine	30 000
EKA fotokateeder	Tehnilise sisseseade ostmine	24 000
EKA graafilise disaini osakond	Arvuti riist- ja tarkvara ostmine	12 000
EKA raamatukogu	Stenograafiaalase kirjanduse ostmine	25 000
EKA skulptuuri osakond	Skulptuurialase kirjanduse tellimine	25 000
Eesti Kunstimuseum	Näitus "Kadreeritud tõde: stalinistlik pildipropaganda Eestis 1946 – 1953"	30 000
EKM	Ülo Soosteri isiknäituse kataloogi väljaandmine	26 100
EKM	Ants Juske kuraatoriprojekti korraldamine Rotermanni soolalaos	14 900
EKM	Kunstiteoste ostmine*	110 000
Eesti Kunstiteadlaste Ühing	Kogumiku "Kunstiteaduslikke uurimusi X" koostamine	11 200
Eesti Kõitekunstnike Ühing	Rahvusvahelise kõitenäituse korraldamine	3625
Eesti Tekstiilkunstnike Liit	Rändnäituse "Ruuduvaip" korraldamine	5000
Eesti Vabagraafikute Ühendus	Eesti graafika näituse korraldamine Ljubljanas	32 000
Graveeringunäituse XX/XXI toimkond	Näituse "XX/XXI" korraldamine Adamson-Ericu muuseumis	10 000
Kirjastus Kunst	"Universaalse kunstileksikoni" ettevalmistus ja trükkimine	40 000
L3H	Praha kvadriennaali '99 ekspositsiooni ettevalmistamine	15 000
Paide Kultuurikeskus	Bullerjani ahju ostmine	8200
Pärnu Kunstikool	Potikedra ostmine	5074
Pärnu Uue Kunsti Muuseum	Tegevustoetus	20 000
Sihtasutus Tallinna Kunstihoone Fond	Näituste korraldamine Tallinna Kunstihoones ja Kunstihoone galeriis	200 000
Tarbekunstimuseum	Kunstiteoste ostmine*	50 000
Tartu Kunstimuseum	Kunstiteoste ostmine*	95 000
Tartu Kunstnike Liit	Tartu Kunstnike aastalõpunäituse "Foorum" korraldamine	10 000
Tartu Kunstnike Liit	Asjakunsti näituse "Tartu hall" korraldamine Tartu Kunstimajas	10 000
Tartu Lastekunstikooli galerii	Näituste korraldamine	10 000

Sihtkapitali algatatud eraldused

Stipendiumid Eesti Kunstiakadeemia üliõpilastele à 1500 krooni kuus	
Jaanus Orgusaar, Karin Paulus, Ly Rumma, Ramo Teder	
Veneetsia Biennaali Eesti Komitee	Eesti ekspositsiooni korraldamine 1999.a. Veneetsia biennaalil
Loomingulised stipendiumid 1998. aastaks	300 000
	30 000

KUJUTAVA JA RAKENDUSKUNSTI SIHTKAPITALI AASTAPREEMIAID à 20 000 krooni

Anu Juurak	videoinstallatsioonid 1998. aastal
Mark Raidpere	isiknäitus Vaala galeriis
Leo Rohlin	esinemine Eesti Keraamika aastanäitusel
Hanno Soans	kuraatoriprojektid 1998. aastal
Urmas Viik	näitusetevgevus 1998. aastal

* Kunstiteoste ostmine			
Eesti Kunstimuseum	Ado Lill	Nimeta 75	30 000
	Urmo Raus	Nimeta	30 000
	Mari Roosvalt	"Mitmelt pool"	20 000
	Rühmitus F.F.F.F.	Fotosari "F-Files"	30 000
Tarbekunstimuseum	Ingrid Allik	"Käiguvõimalus"	15 000
	Anu Soans	"Pilgupüüdis"	20 000
	Leo Rohlin	"Põhjamaine"	9000
	Rene Haljasmäe	Kõide "Nõukogude naise antoloogia"	6000
Tartu Kunstimuseum	Valve Janov	"Kompositsioon vanale raamile"	20 000
	Lola Liivat	"Moonid"	20 000
	Valeri Vinogradov	"Väike eesti keele sõnastik"	24 000
	Virge Jõekalda	"Võõras", "Pihtimus", "Liil"	11 000
	Lembe Ruben	"Vastukajad", "Tagasiside", "Meditsiini käsiraamat"	9000
	Mall Vahtre	"Äike Rootsi klaiul" I – III	11 000

KIRJANDUSE SIHTKAPITAL

Arvo-Jürgen Alas	Sihtotstarbeline stipendium ajakirja Loomingu kaastöö eest	4000
Amar Annus	Tayyib Salih "Zaini pulma" tõlge araabia keelest Loomingu Raamatukogus	3000
Ott Arder	Eduard Laamani biograafia koostamine	10 000
Boriss Baljasnõi	Ilukirjanduse tõlkimise õppestudio tegevustoetus	15 000
Jüri Ehlvest	"Elli lennu" avaldamine Loomingu Raamatukogus	3000
Tatjana Hallap	Jean Cocteau' romaani "Kohutavad lapsed" tõlkimine	14 000
Aadu Hurt	Ivan Golli "Eurokokkide" tõlge saksa keelest Loomingu Raamatukogus	3000
Jaan Isotamm	Jaan Roosi päeviku "Läbi punase õõ" II osa ettevalmistamine	9000
Andres Jaaksoo	"Eesti lastekirjanduse antoloogia" IV köite paberi ostmine	15 000
Riina Jesmin	Virginia Woolfi "Lainete" tõlge inglise keelest	12 000
Ants Järv	Toetusstipendium	5000
Kristi Jõesaar	Marie Underi tekstikriitilise väljaande ettevalmistamine	3000
Jaan Kaplinski	Sõidutoetus esinemiseks USA ülikoolides	12 000
Helgi Kelle ja Aino Laagus	Aino Kalda "Elukaaslase" tõlge soome keelest Loomingu Raamatukogus	6000
Mart Kivimäe	Iring Fetscheri muinasjututõlgenduste valimiku koostamine	8000
Oskar Kruus	Toetusstipendium	5000
Anne Lange	Ben Okri romaani "Näljutatud tee" tõlkimine sarjas "Moodne klassika"	15 000
Hendrik Lindepuu	Sihtotstarbeline stipendium ajakirja Loomingu kaastöö eest	3000
Lembe Lokk	Õpingud Sorbonne'i ülikoolis	10 000
Nelly Melts	Luulekogu väljaandmine	10 000
Ustav-Esko Mikelsaar	Toetusstipendium	5000
Matti Milius	Kirjandusõhute korraldamine Legendi galeriis	3000

Heli Mägar	Joseph Rothi "Legend pühast joodikust" tõlge saksa keelest Loomingu Raamatukogus	3000
Asta Põldmäe	Novellikogu "Viini plika" kirjastamine	20 000
Juhani Püttsepp	Muinasjutukasseti väljaandmine	5000
Liina Paales	Marie Underi tekstikriitilise väljaande ettevalmistamine	3000
Lauri Pitter	Inglise romantismi teemalise Vikerkaare erinumbri ettevalmistamine	6000
Paul-Eerik Rummo	Luuletuste valikukogu väljaandmine	25 000
Renate Tamm	Laur Tamme matusetootus	6000
Enn Tarvel	Urmas Eelmäe tõlgitud Liivimaa vanema riimkroonika teaduslik toimetamine	10 000
Mats Traat	Romaani "Muld lõhnab" väljaandmine	20 000
Mati Unt	Sihtotstarbeline stipendium ajakirja Loomingu kaastöö eest	4000
Arvo Valton	Novellikogu "Kahekesi" väljaandmine	20 000
Rein Veidemann	Raamatu "Kriitikakunst" kirjastamiseks ettevalmistamine	10 000
Helga Viira	Toetusstipendium	5000
Toomas Vint	"Kunstnikuromaani" kirjastamine	20 000
Ajakiri Keel ja Kirjandus	Autorihonorarid	45 000
Ajakiri Looming	Autorihonorarid	50 000
Ajakiri Tallinn	Autorihonorarid	12 500
Eesti Bulgakovi Ühing	Romaani "Meister ja Margarita" kommenteerimine	15 000
Eesti Kirjandusmuuseum	Aastaraamatu "Paar sammukest XV" kirjastamine	15 000
Eesti Kirjandusmuuseum	Koopiamasina ostmine	25 000
Eesti Kirjanike Liit	Eesti kirjanikke tutvustava infomapi koostamine	15 000
Eesti Kirjanike Liit	EKL musta laega saalis toimuvate "Kirjanduslike kolmapäevade" korraldamine	15 000
Eesti Kirjanike Liit	Toetus Käsmu loomemaja kasutamiseks	30 000
Eesti Kirjanike Liit	Stipendium Visby kirjanike- ja tõlkijate keskuses töötamiseks	10 000
Eesti Romaanifond	Romaanivõistluse auhinnaafond	60 000
EKK Vene Entsüklopeedia	Ajakirja Võõgorod autorihonorarid	12 500
Erakkond	Rühmituse luule- ja proosakogu väljaandmine	22 000
Kirjastus Faatum	Henno Käo lasteraamatu "Läbi hõreda kivi" kirjastamine	15 000
Kirjastus Ilmamaa	Uku Masingu "Eesti vanema kirjakeele" väljaandmine	25 000
Kirjastus Kupar	Enn Vetemaa "Väikese näidendiraamatu" kirjastamine	20 000
Kirjastus Tiritamm	Ellen Niidu "Ühel viivul vikervalgel" paberi ostmine	10 000
Kirjastus Virgela	Helmi Rajamaa "Paguluse sirvilaudu" kirjastamine	15 000
Oskar Lutsu		
Majamuuseum	Arvutikomplekti ostmine fondide andmebaasi loomiseks	7500
Võru Instituut	Võru kirjanduse aasta läbiviimine	20 000

Sihtkapitali algatus

Kirjanduse aastapreemiad 190000

Jätkuvad stipendiumid

Käsmu loomemaja		50 000
EYS Veljesto	Koguteose väljaandmine, trükikulud	10 000
Kirjastus Elmatar	E.Valteri "Pintselsabade" väljaandmine	15 000
Elviira Mihhailova	J.Krossi "Paigallennu" tõlkimine vene keelde	4000

Kaheaastased kirjanikustipendiumid à 4500 krooni kuus alates 01.01.1998

Jüri Ehlvest, Jaan Kruusvall, Hando Runnel, Tõnu Õnnepalu

Aastased loomestipendiumid alates 01.01.1999

Henno Rajandi nim. tõlkestipendium à 4500 krooni kuus

Arvo-Jürgen Alas

Loomestipendium à 3000 krooni kuus

Andres Ehin, Doris Kareva, Kauksi Ülle, Ene Mihkelson, Jaak Rähesoo, Peeter Sauter, Mats Traat, Vaino Vahing

Loomestipendium à 2000 krooni kuus

Nikolai Baturin, Tiit Hallap, Indrek Hirv, Madis Kõiv (sihtkapitali algatus), Kalle Kasemaa, Andrus Kivirähk, Jaan Kross (sihtkapitali algatus), Hasso Krull, Valentin Kuik, Anne Lange, Marju Lepajõe, Endel Mallene, Endel Nirk, Jüri Ojamaa, Ralf Parve, Heino Puhvel, Lia-Astrid Rajandi, Toomas Raudam, Olev Remsu, Rein Saluri, Svetlan Semenenko, Sergei Stadnikov, Toomas Vint

Loomestipendium à 1000 krooni kuus

Boriss Baljasnõi, Vladimir Beekman, Andrei Dermenkov, Ljudmilla Gluskovskaja, Edwin Hiedel, Ivan Ivanov, Henno Käo, Mart Kivastik, Osvald Kivi, Krista Läänemets, Uno Laht, Pärt Lias, Hendrik Lindepuu, Mihkel Loodus, Leo Metsar, Helle Michelson, Rein Pöder, Eeva Park, Aino Pervik, Aarne Puu, Kaiju Saaber, Juhan Saar, Ita Saks, Agu Sisask, Urmas Tõnisson, Aleksander Tornberg, Ülo Tonts, Jüri Tuulik, Hannes Varblane, Enn Vetemaa

NÄITEKUNSTI SIHTKAPITAL

Raivo Adlas	Vabaõhuetenduse "Kevad. Suvi. Sügis. Talv" ettevalmistamine ja lavastamine Palamusel (jätkuleping)	8000
Maris Balbat	Käsitirja "Lavakunstnikooli esimene lend. Saatused" koostamine	15 000
Katrin Essenson	Täiendõpe Moskvast S. Pepeljajevi Kineetilise Teatri juures	10 000
Aime Hansen	India klassikalise tantsu õppimine Delhis	11 830
Jelena Jakovleva	Juubelitoetus	6000
Taavet Jansen	Täiendõpe Moskvast S. Pepeljajevi Kineetilise Teatri juures	10 000
Almer Jansu	Enesetäiendamine septantsu alal Austraalias	5100
Kaarel Kilvet	Projekti J. Jaiki "Kaarnakivi" juhendamine harrastusnäitejuhtide V suvekoolis	10 000
Andres Lepik	Enesetäiendamine Kreekas	15 000
Ivi Lepik	Särevi Korterimuseumi salongiõhtute korraldamine	6500
Hendrik Lindepuu	Osalemine poola kaasaegse dramaturgia festivalil	6545
Katrin Nielsen	Noorte- ja lastedramaturgia seminari I etapi korraldamine	5000
Andres Noormets	J.Tätte näidendi "Ristumine peateega" avaliku lugemise lavastamine Berliinis	5660
Kristel Nõlvak	Õpingud Ungaris Vezpremi ülikooli teatriteaduse õppetoolis	6800
Kuno Otsus	Vanemuise teatri fotokogu teaduslik annotseerimine	7000
Piret Rauk	Enesetäiendamine Kreekas	15 000
Anu Ruusmaa	Tantsulavastuse "Näkk" projektitoetus	2600
Jelena Šinkarjova	Juubelitoetus	6000
Lilian Tamm (Vellerand)	Mikk Mikiveri bibliograafia loomiguloolise eessõna kirjutamine	5000
Maret Tormis (Mursa)	Õpingute jätkamine Soome Alexandertehnika Instituudis	33 690
Teesi Viisimaa	Ravitoetus	1500
Margot Visnap	Arvuti ostmine	10 000
Ajakiri Tallinn	Teatrirubriigi autorihonorarid ja toimetamine	15 000
Ajakiri Teater. Muusika.		
Kino	Honorarifondi täiendamine	25 000
Eesti Draamateater	H. Ibseni "Rahvavaenlase" lavastuse kunstniku Markku Hakuri kutsumine (jätkuleping)	40 000
Eesti Kutseliste		
Tantsijate Liit	Tegevustoetus	10 000
Eesti Lavastajate Liit	Arvuti ostmine Näitlejate, Lavastajate ja Lavastuskunstnike Liidule	27 930
Eesti Lavastajate Liit	Tegevustoetus	30 000
Eesti Lavastuskunstnike Liit	Tegevustoetus	12 000

Eesti Lavastuskunstnike Liit	V. Anšoni ekspositsiooni ettevalmistamine Praha kvadriennaalile '99	40 000
Eesti Näitemänguagentuur	Töölane reis Londonisse	8500
Eesti Näitlejate Liit	Tegevustoetus	30 000
Eesti Näitlejate Liit	Näitlejate kataloogi koostamine	9550
Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum	Eesti teatrikunsti jäädvustamise jätkamine	25 000
Eesti Teatri Kompanii	Projektitoetus A. H. Tammsaare "Juuditile"	25 000
Eesti Teatrijuhtide Liit	Teatrikorraldajate täiendõpe TÜ Avatud Ülikoolis	90 000

Eesti Teatriliit	Aastapreemiad	212 560
Eesti Teatriliit	Kirjastustegevuse toetus	86 011
Eesti Teatriliit	Kalmistute korrashoid	15 000
Eesti Teatriliit	Sotsiaaltoetused liidu liikmetele	54 538
Eesti Teatriliit	Eino Laksi matusse toetus	5000
Eesti Teatriuurijate Ühendus	Tegevustoetus	20 000
Eesti Teatriveteranide Ühendus	Tegevustoetus	20 000
EMA kõrgem lavakunstikool	Lavakujunduse tegemine lavakunstikooli lavastusele "Kalmuneiu"	6000
EMA kõrgem lavakunstikool	Videokaamera ostmise	27 000
ESP Ühendus	Tegevustoetus	15 000
Loominguline ühendus Meistriklass	Projektitoetus lavastusele "Jahimehe surm"	30 000
OISTAT Eesti Keskus	Tegevustoetus	10 000
Projekti "Ükskord Hispaanias" töögrupp	Projektitoetus lavastusele "Ükskord Hispaanias"	5360
Tantsukool Fine 5	Pirjo Viitaneni tantsuseminarid Fine 5 Tantsukoolis, Pedagoogikaülikoolis ja Viljandi Kultuurikolledžis	7000
Tartu Lasteteater	Projektitoetus lavastusele "Jesper'i õnn"	20 000
Teater Ugala	Väikese saali valgussüsteemi lisaseadmete ostmise	60 000
Teater Vanemuine	Tegevustoetus Vanemuise balletistuudiole	20 000
Teater Vanemuine	Koreograaf Rachid Tika kutsumine	67 500
Teatريفestivali Draama '99 korraldustoimikond	Festivali ettevalmistamiskulud	18 000
Von Krahli Teater	Tegevustoetus	30 000

Sihtkapitali algatused
Elutöötöetus à 2000 krooni kuus
Voldemar Pail, Aime Leis-Garancis, Ülo Rannaste
Tehnikafond
Teatrite heli-, valgus- ja lavatehnika ostmise 79 000
Tänuotoetused à 7000
Helvi Einas, Veera Fjodorova-Sirina, Juta Lehiste-Lass
Loomestipendiumid à 15 000
Tõnu Aav, Piret Kruuspere, Tõnu Oja
Noorte loomestipendiumid à 6000
Indrek Saar, Kaire Kasetalu
3-aastane loomestipendium 6000 krooni kuus
Elmo Nüganen

NÄITEKUNSTI SIHTKAPITALI AASTAPREEMIA à 20 000 krooni
Mati Unt Eksperimentaalse vaimu jätkamine klassika tõlgendamisel

KEHAKULTUURI JA SPORDI SIHTKAPITAL

Treeningtoetus Are Kaurit, Sigvard Kukk, Arvo Laksberg, tantsupaar Ave Vardja - Peep Vardja à 10 000 Enno Aas, Mall Alev, Leonid Gulov, Margus Hernits, Natalia Hissamudtinova, Sven Järve, Rimmo Kirsimäe, Alges Maasikmets, Virge Naeris, Martin Padar, Elina Partõka, Urmet Uusorg à 7000		
Taavi Arus, Erkki Jallai, Vladimir Labzin, Maidu Laht, Mait Lind, Priit Narusk, Siim Toim, tantsupaar Kaisa Oja – Martin Parmas à 4000		
Ergo Sartakov 2000		
Sven Andrasoo	Treeneritoetus EKJL algatusel	4962
Leonid Brjuhhov	Treeneritoetus EKJL algatusel	3752
Valter Espe	Treeneritoetus EKJL algatusel	5136
Hillar Hein	Jouko Heina õpingud Lahtis	4000
Valter Heuer	Maleraamatu kirjastamine	10 000
Peeter Kallas	Treeneritoetus EKJL algatusel	2568
Ivan Kovaljov	Treeneritoetus EKJL algatusel	3602
Uno Käile	Treeneritoetus EKJL algatusel	4072
Harry Lemberg	Osavõtt EAA kongressist Granadas	7000
Laur Lukin	Sõit Ramsau MMile	8000
Markko Martin	Ettevalmistus 1999. a. autoralli EMiks	20 000
Vello Palm	Treeneritoetus EKJL algatusel	2744
Enn Roosi	Treeneritoetus EKJL algatusel	2768
Heino Sisask	Toetus	5000
Aleksander Tõikin	Treeneritoetus EKJL algatusel	2476
Jaak Uudmäe	Treeneritoetus EKJL algatusel	2450
Tõnu Õim	Kirimale MMI võistlused	8000

Toetus à 3000
Richard Anton, Toomas Aring, Jaroslav Dudkin, Endel Edasi, Ernst Ehaver, Heino Elken, Ott Ernesaks, Mihhail Fadejev, Hilja Gurzinski, Haljand Hallismaa, Heino Heinaste, Valter Heuer, Gunnar Hololei, Aino Huimerind, Liivia Härsing, Ulvi Hindrikson-Voog, Ene Jaanson-Kitsing, Vilma Jürismaa, Hainard Kaat, Helga Kala, Eli Kaldma, Juta Kama-Raudsepp, Heino Kask, Alfred Keerd, Arno Kikas, Hain Kinks, Karl Kivastik, Helgi Kivi, Jüri Koha, Lembit Koik, Eva Koitla, Ilse Kotkas, Heino Krevald, Raimund Kruusmaa, Ethel Kudu, Martin Kutman, Nora Kutti, Otto Kuusik, Viktor Laats, Richard Laur, Helmuth Leppik, Enn Liivak, Riita Lind, Reet Mallene, Juhan Mandre, Linda Martis, Eve Maurer, Lembit Maurer, Ilse Mikko, Selma Multer, Evald Mäepalu, Heino Mäesalu, Elmar Mölder, Raimond Mürk, Roman Nittim, Villu Ojassalu, Annely Ojastu, Richard Otstavel, Mart Paama, Hermann Pallon, Liia Palmse, Ellen Palusalu, Ellen Peets, Lea Pettai, Alfred Pisuke, Raimond Pundi, Oliver Puri, Virve Põldsam, Aime Pärnakivi, Velju Rammo, Herbert Rand, Aksel Randmer, Jüri Rebane, Anne Rein-tam, Harri Russak, Hanno Selg, Meta Selg, Signe Talu-Paisjärv, Arvi Tammesalu, Aadu Tarmak, Valli Tarvas, Aksel Tiik, Kalju Toomara, Hans Torim, Aleksander Tšutšelov, Uno Tõnnus, August Tähnas, Liidia Uustal, Gunnar Vaidla, Arnold Vaiksaar, Mihhail Velsvebel, Märt Vilt, Endel Vooremaa

Toetus à 2000
Hugo-Herbert Artma, Harry Buddel, Stanislav Dilaktorski, Sergei Kurotškin, Heldur Laurits, Valdo Mägi, Eugen Ora, Helgi Parts, Johan Pos-sul, Aime Tobi, Heldur Tuulemäe, Uno-Georg Yunk, Vladimir Zulin

Treeneritoetused Eesti Ujumisliidu algatusel		
Kaire Indrikson	1998. a. noorte ujumistreener nr. 3	1000
Ain Kaasik	1998. a. ujumistreener nr. 2	2000
Heidi Kaasik	1998. a. noorte ujumistreener nr. 2	2000
Oleg Labzin	1998. a. parim noorte ujumistreener	3000
Tõnu Meijel	1998. a. noorte ujumistreener nr. 3	1000
Tatjana Partõka	1998. a. parim ujumistreener	3000
Aerutamise ja sõudmise OMi ettevalmistus- ja koolituskeskus	Koolituse II astme läbiviimine ja võistlusmäärustiku tõlkimine	5000

Eesti Akadeemiline Spordiliit	2 sportlase ja treeneri osalemine üliõpilaste MMil Prahas	10 000
Eesti Anti-doping Keskus	Osalemine seminaril Strasbourgis	13 000
Eesti Jalgratturite Liit	Laktaadiuuringud parimatele jalgratturitele	5000
Eesti Judoliit	Rahvusvaheline judoturniir Tallinnas	30 000
Eesti Judoliit	Judokohtunike seminari läbiviimine ja litsentsieksam	5000
Eesti Kehalise Kasvatuse Liit	Konverentsi "Kooli kehaline kasvatus kaasaegses demokraatlikus ühiskonnas" korraldamine	25 000

Eesti Kergejõustiku Liit	Erki Noole Reval Cup '99 korraldamine	20 000
Eesti Kergejõustiku Liit	"TV 10 olümpiastardi" kahe etapi läbiviimine	15 000
Eesti Korvpalliliit	Juunioride rahvusmeeskonna osavõtt turniirist Moskvas	15 000
Eesti Laskurliit	Osalemine juunioride EMil Arnheimis	15 000
Eesti Maaspordiliit Jõud	X maaspordimängude finaalsoostluste korraldamine	50 000
Eesti Orienteerumislüit	Koondlaste arstliku kontrolli kulutused	5000
Eesti Orienteerumislüit	Kehalise kasvatuse õpetajate kartograafia- ja orienteerumisalane täiendõpe	5000
Eesti Saalibändi Liit	Õppepäevade läbiviimine koolides	35 000
Eesti Saalibändi Liit	Mustamäe MC Aeg Euroopa klubide karikavõistluste osavõtumaksu tasumine	3000
Eesti Spordi Keskliit	Trükis "Abiks Eesti spordialalilistele ja -klubidele"	10 000
Eesti Spordi Keskliit	1998. a. spordiaasta piduliku lõpetamise korraldamine	45 000
Eesti Spordi Keskliit	Spordiklubide andmebaasi loomine	12 000
Eesti Spordi Keskliit	Spordirahva sünnipäevateatmiku väljaandmine	5000
Eesti Spordi Keskliit	1999. a. spordiürituste koondkalendri väljaandmine	20 000
Eesti Spordi Keskliit	Stipendium Lembitu Kuusele spordiaasta piduliku lõpetamise juhtimise eest	4000
Eesti Spordi Keskliit	Stipendium ansambli Kasesalu, Kirsipuu & Rockin' Guys esinemise eest spordiaasta lõpetamisel	12 000

Eesti Spordi Keskliit	Stipendium tantsutrupile Palestra esinemise eest spordiaasta pidulikul lõpetamisel	2000
-----------------------	--	------

Eesti Spordi Keskliit	Preemiad 1998. a. parimatele sportlastele	120 000
Eesti Spordiajakirjanike Ühendus	Tegevustoetus	20 000
Eesti Spordiajakirjanike Ühendus	ESÜ liikmete koolitusseminari korralduskulud	10 000
Eesti Spordiajaloo Selts	Tegevustoetus	5000
Eesti Spordiajaloo Selts	ESASI "Toimetised III" väljaandmine	7000
Eesti Spordigümnaasium	Rukkilõllemängude finaalsoostluste trükised	25 000
Eesti Spordimuuseum	Fondide täiendamine	23 000
Eesti Spordiselts Kalev	Kalevi juubeliürituste ettevalmistamine	20 000
Eesti Suusaliit	Maailma karikavõistluste etapi korraldamine	20 000
Eesti Suusaliit	Osavõtt juunioride MMist	15 000
Eesti Tennise Liit	Heldur Hiopi matusetoetus	3000
Eesti Ujumislüit	Tunnistuse "Õppisin ujuma" trükkimine	12 000
Eesti Võimlemislüit	Gymnafest Soome -Eesti võimlemisgala Helsingis	10 000
Eesti Võrkpalli Föderatsioon	Juunioride meeskonna ettevalmistus MMiks	30 000
Eesti Võrkpalli Föderatsioon	Treenerite seminari korraldamine	5000
Haanja Suusaklubi	Haanja maraton	7000
Judoklubi Rei	IV rahvusvaheline noorte judoturniir	3000
Judoklubi Zen	Judotreenerite täienduskoolitus	4500
Kaugpurjetamise selts Thetis MTÜ	Projekt "Eesti lipp ümber maailma 1999-2000"	25 000
Lauatenniseklubi Pingo	Mängijate osalemine Eesti laste GP sarjas	5000
Maadlusklubi Jaan	Rahvusvaheline XXII Jaan Jaago mälestusvõistlus	7000
Maadlusklubi Tulevik	Rahvusvahelise vabamaadluse turniiri auhinnad	5000
Mikitamäe Vallavalitsus	Peipsi talimängud	7000
Nõmme Suusaklubi MTÜ	Maailmakarikavõistluste B-grupi etapp Otepääl	20 000
Otepää Spordiklubi	Otepää mängud suusahüpetes ja kahevõistlustes	5000
Põlula Põhikool	Laste suusalaagri korraldamine	4000
Pärnu kurtide spordiselts Eero	Ettevalmistus rahvusvahelisteks võistlusteks	5000
Pärnu Spordiliit	Trükise "Pärnu sport" väljaandmine	5000
Pärnu Spordiselts Kalev	Toetus ESG aerutamise ja sõudmise osakonna õpilastele	20 000
Rannu Vallavalitsus	XVII Võrtsjärve talimängud	7000
Saaremaa Valdade Spordiliit	Saaremaa valdade V talimängude korraldamine	7000
Spordikool Energia	Narva õpilaste ujumisoskuse arendamine	10 000
Sihtasutus Spordileht	Väljaandmistoetus	150 000
Spordiliit Läänela	Klubi 75. aastapäevale pühendatud ürituste läbiviimine	10 000
Spordiühing Kult	Suusahüppe ja kahevõistluste karikasari lastele ja veteranidele	5000
Tallinna Kalevi Kergejõustikuklubi	Sportlaste testimine laktaadimeetodil	5000
Tallinna Kalevi Kergejõustikukool	"TV 10 olümpiastarti" Tallinna etapp	12 000
Tallinna Sõudeklubi	Rahvusvahelised võistlused sõudeergomeetril	5000
Tartu Korvpallikool	Toetus perspektiivikatele noorsportlastele	14 000
Tartu Maaspordi Liit	Tartumaa talimängud	7000
Tartu Maaspordi Liit	Maakonna 1999. a. spordiürituste kalendri ja infoteatmiku kirjastamine	5000
Tartumaa spordiklubi Jõud	Kogumiku "Tartu ja Tartumaa tõstesportlased ning jõumehed aastatel 1920 – 1998" kirjastamine	5000
Tervisekeskus Jõulumäe	Jõulumäe I talimängud	30 000
TSP Team/SK AEG	Spordifestivali "Tali cup '99" läbiviimine	10 000
Valgamaa Spordiliit	Valgamaa talispordimängude läbiviimine	7000
Vara Vallavalitsus	XXIII Emajõe mängud	7000
Viljandi Spordikool	Uusaasta suusavõistluste korraldamine	3500
Voore Põhikool	Maapõhikoolide korvpalliturniir	4500
Võimlemisklubi Janika	Iluvõimlemisvõistlused "Miss Valentin '99"	10 000
Võimlemisklubi Rütmiika	Gymnastrada osaluspassi väljaostmine	20 000
Võrumaa Spordiliit	Võrumaa II talimängud	3500
Vändra Vallavalitsus	Spordiliikumise elavdamine Vändra piirkonnas	10 000

Sihtkapitali algatatud eraldused

Treeningtoetus Maret Anile 7000
Treeneritoetus
Mati Alaver 18 000
Boriss Joffe, Aavo Põhjaja à 9000

KEHAKULTUURI SIHTKAPITALI AASTAPREEMIA à 10 000 krooni:
Leho Haldna, Haljand Hallismaa, Anatoli Jasnov, Kadri Liivak-Riisalo, Ahto Paavo

RAHVAKULTUURI SIHTKAPITAL

Ene-Reet Ehala	Juubelitoetus	5000
Paul Elken	Juubelitoetus	3000
Ruth Hiie	Osalemine 20. Euroopa antikvariaadimessil	6300
Rita Ilves	Osalemine Austrias toimivas koolitusprojekti "Drama in Education '99"	6500
Tuule Kann	Osalemine Sibeluse Akadeemia muusikapedagoogika arendusprogrammis	17 160
Tiina Kiilaspea	Loominguline stipendium	3000
Richard Käär	Käsikirja "Nurmekunde. Eesti põllumees kodus ja Venemaal" ettevalmistamine trükiks	8000
Ergo Leilop	Haabja kultuuripärandi uurimine ja talletamine	3000
Aira Lepik	Osalemine teaduskonverentsil seoses uurimisprojektiga "New Book Economy"	14 500
August Lüüs	Juubelitoetus	5000

Maret Oomer	Osalemine rahvusvahelisel kongressil "Drama in Education"	6500
Mari-Liis Roos	Osalemine <i>workshopil</i> "Spirit Voice: Shamanic Singing" Helsingis	4328
Aleksander Sünter	Tartu Kirjandusmuuseumi ERA Saaremaa puudutava üldkartoteegi sisestamine arvutisse	3000
Erna Tampere	Toetus	3000
Jaan Urvet	Osalemine NEATA aastakoosolekul Norras	2500
Tuulikki Veskus	Õpingud Sibiliuse Akadeemias rahvamuusika erialal	5000
A. H. Tammsaare nim. teater	Uuslavastuste E. Vetemaa "Keraväik" ja K. Sakonyi "Saateviga" väljatoomine	8000
Abja Koolituskeskus	Tegevustoetus	2000
Anija Valla Kultuurikeskus	Tegevustoetus	3000
Aseri Kultuurimaja	Aseri puhkpilliorkestrile uue baritoni ostmine	12 810
Ave Vita MTÜ	Rahvakalendri tähtpäevadele pühendatud ürituste läbiviimine	5000
Avinurme segarahvatantsurühm	Rahvariidekupongide ostmine	18 600
Eesti Harrastusteatrite Liit	Kooliteatrite ja näiteringide maakondlikel festivalidel osalemine	20 000
Eesti Keele Instituudi rahvamuusika töögrupp	H. Tampere teose "Eesti rahvaviiside antoloogia" faksiimileväljaande trükkimine	36 500
Eesti Kirjandusmuuseum	Regilaulude publitseerimine	15 015
Eesti Kirjandusmuuseum	ERA heliarhiivi materjalide digitaliseerimisel arvutiprogrammi uuendamine	12 540
Eesti Koolinoorte Segakoor	Tegevustoetus	25 000
Eesti Koorijuhtide Naiskoor	EKNi seminar kokkutulekute korralduskulude osaline katmine	8000
Eesti Kooriühing	Vabariigi puhkpilliorkestrite võistumängimise korraldamine ja auhinnad	15 000
Eesti Kooriühing	Tegevustoetus	20 000
Eesti Kooriühing	Rahvusvahelise koorifestivali "Tallinn 2001" infobukleti väljaandmine	8000
Eesti Kurtide Ühingu rahvatantsurühm	Tegevustoetus	3000
Eesti Lapitöö Selts	Aasta Pärandihoidja auhind	3000
Eesti Meestelaulu Selts	Laulupeo tule toomise ettevalmistustööd	14 500
Eesti Meestelaulu Seltsi Poistekoor	Tegevustoetus	25 000
Eesti Meestelaulu Seltsi Tallinna Meeskoor	Kontserdireisi toetus	4500
Eesti Naislaulu Selts	Projekti "Koorijuhi kolmapäev" ja öhtu "Arvo Ratassep" läbiviimine	16 256
Eesti Noorte Puhkpilliorkester	Tegevustoetus	25 000
Eesti Näitejuhtide Teatrigrupp	Tegevustoetus	15 000
Eesti Poistekoor	Poistekoori <i>a capella</i> CD valmistamine	15 000
Eesti Rahva Muuseum	Riist- ja tarkvara ostmine	24 000
Eesti Rahvusraamatukogu	Teaduskonverentsi "Rahvus ja raamatukogu" ning teabepäeva "Eesti Rahvusraamatukogu kui kaasaja infokeskus" trükiste publitseerimine ja korralduskulud	15 000
Eesti Segakooride Liidu Segakoor	Tegevustoetus	3000
Eesti Segakooride Liit	Üle-eestilise "Tuljaku" võistulaulmise korraldamine	6000
Eesti Segakooride Liit	VII M. Härma nim. muusikapäevade korraldamine	4000
Eesti Tantsupedagoogide Liit	Arvuti ostmine	20 000
EHLi kooliteatrite ühendus	Toetus teatrilprojektile "Mängime Fr. Tuglase loomingut"	10 000
EKI rahvausundi sektor	Ello Kirsi materjalide sisestamine	8400
EKI rahvausundi sektor	Hiiu muistendide digitaalse arhiivi loomine	4500
Elva kammerkoor Solenne	Rahvariidematzerjali ostmine	24 112
Estonia Seltsi Segakoor	Stiiliseeritud rahvariidekanga ostmine	19 500
ETPL Viljandimaa rahvatantsuõpetajate osakond	Muusikakeskuse ostmine	4000
Folkloorirühm Munuksed	Folkloorirühma 10 tegevusaasta repertuaari lindistamine	3400
Haapsalu Gümnaasiumi laste rahvatantsurühm	Rahvariidematzerjali ostmine	8075
Haapsalu Käsitööselt	Aasta Pärandihoidja auhind	3000
Ida-Virumaa Külade Esindus	Käsitöönäituse "Viru nikerdaja" korraldamine	7000
Isaku Kunstide Kool	Instrumentide ostmine rahvamuusika õpetamiseks	10 980
Invateater Karlenda	Tegevustoetus	3000
Jõgeva Gümnaasium	Alo Mattiseni muusikapäevade korraldamine	12 000
Jõgeva Gümnaasium	Meeste rahvariide valmistamine	5000
Jõgevamaa Tantsujuhtide Kool	Tegevustoetus	5000
Järvamaa Kultuurifond	1999. a. rahvatantsupäeva korraldamine	10 000
Järvamaa Poistekoor	Tegevustoetus	3000
Kaarma Raamatukogu	Arvuti ostmine	14 150
Kaiu Vallavalitsus	Tarkvara ostmine	15 000
Kammerkoor Leale	Rahvariidematzerjali ostmine	4500
Kareda Raamatukogu	Laserprinteri ostmine	7200
Kehra Kunstidekool	Viili ostmine	7000
Kohtla-Järve Keskraamatukogu	Teleri ja videomagnetofoni ostmine	12 000
Kuldre Raamatukogu	Kirjasto 3000 ostmine	9000
Kullamaa Keskkooli tantsurühm	Kullamaa rahvariide materjali ostmine	22 040
Kultuurimaja Rugodiv	8. vene kooliteatrite festivali "Kuldkalake '99" korraldamine	10 000
Kuressaare Kultuurikeskus	Vabaõhulavastuste festivali "Kuressaare tagahooviteater" korraldamine	5000
Käsitööring Süstik	Kangastelgede ostmine	3000
Laagna Gümnaasium	Kooli puhkpilliorkestrile B-bassi Amati ABB 221 ostmine	19 240
Lasteansambel Punamütsike	Rahvariide ostmine	10 000
Lelle Põhikooli algklasside rahvatantsuring	Rahvariidematzerjali ostmine	5314
Lihula Kultuurimaja	Kooliteatrite vabariikliku ülevaatuse läbiviimine	29 050
Lihula Rahvapäikool MTÜ	Printeri ostmine	7700
Looduskaitseühistu Kotkas	Tegevustoetus	9600
Luuleteater Varius	Tegevustoetus	5000
Läänemaa Laulu- ja Tantsupeo Fond	VI vähegi viitsijate päeva korraldamine	10 000
Muhu käsitööselt Kapetad	Aasta Pärandihoidja auhind	3000
Muhu Muuseum	Püsiekspositsiooni "Muhu etnograafiline tekstiil" teostamine	15 000
Muuga maanaiste selts Eha	Seltsi segarahvatantsurühmale meeste rahvariide ostmine	25 000
Muusikamaja Tantsuklubi	Tegevustoetus	6000
Naiskoor Ave	Tegevustoetus	5000
Naisselts Mütsirk	Projekti "Munapühad Obinitsas" teostamine	5000
Neidudekoor Leelo	Tegevustoetus	25 000
Noorsooühing Uus-Eesti 4H	Projekti "Kes minevikku ei mäleta, elab tulevikuta!" korraldamine	8000
Noorte Moosekantide Selts	Noorte pärimusmuusika laager Võrumaal	18 000
Näitetrupp Erapooletu	Tegevustoetus	3000
Palivere Kultuur ja Haridus MTÜ	Tegevustoetus	2370
Poistekoor Cantilena	Tegevustoetus	5000
Purku Raamatukogu	Tehnika ostmine	6890
Puurmani Kultuurimaja	Tegevustoetus Puurmani noorte näitlejate vilistlaskoosseisule	3000
Põltsamaa puhkpilliorkester	Eufooniumi ostmine	12 800
Põlvamaa Rahvtantsu Selts	Rahvariide valmistamine	30 000
Pärnu Folkloorikool	Tegevustoetus	5000
Pärnu Hansagümnaasiumi laste rahvatantsurühm	Rahvariidematzerjali ostmine	10 000
Pärnu MV haridus- ja kultuuriosakond	II Pärnumaa noorte talentide festivali korraldamine	5000
Pärnu Rahvarõivaste Konsultatsioonituba	Tegevustoetus	3000
Pühajõe Segakoor	Kontsertrõivastuse materjali ostmine	7264
Raeküla Gümnaasium	Rahvariidematzerjali ostmine	14 000
Rahvakultuuri Arendus- ja		

Koolituskeskus	Tantsukonkursi "Koolitants '99" korraldamine	23 830
Rahvakunsti Klubi	Tegevustoetus	5000
Rahvatantsurühm Hopsaki	Rahvariidematzerjali ostmine	20 500
Rahvatantsurühm Taara	Tegevustoetus	5000
Rahvatantsuselts Kägara	10. tegevusaasta tähistamine	5000
Rannarootsi Muuseum	Rannarootsi kaluripaadi ehitamine	15 000
Rapla Kunstiselts AHL	Keraamika kõrghuimushaju juhtimiskeskuse ostmine	6000
Rapla Teatritegemise Selts	Festivali "Mitteteater '99" õppetöökodade läbiviimine	3000
Räpina Meeskoor	Tegevustoetus	4532
Räpina Muusikakool	Uute pillide ostmine	6000
Rääma Põhikool	Rahvatantsurühmale rahvariide ostmine	8000
Saaremaa Meeskoor SÜM	Esinemisriiete valmistamine	13 000
Saaremaa miniteatripäevade orgkomitee	Kooliteatrite festivali "Saaremaa miniteatripäevad" korraldamine	12 000
Saaremaa Muusikahariduse Sihtasutus	IV koorilaulupäeva korraldamine Saaremaal	5000
Saaremaa Rahvateater	Tegevustoetus	5000
Segakoor Cantus	Tegevustoetus	8000
Segakoor Voog	Tegevustoetus	3000
Segarahvatantsurühm Hebe	Rahvariide ostmine	12 000
Sihtasutus Põlvamaa Kultuur	Tantsulavastus "Kus on kodu, mis on kodu" ettevalmistamine ja läbiviimine	10 000
Sihtkapital Noor Muusik	Projekti "Puhkpillimuusika noored" ja "Andekas laps" jätkamine	10 000
Taebia Gümnaasiumi Rahvatantsijad	Rahvariidematzerjali ostmine	9680
Tallinna Lastekaitse Ühing	Projekti "Laste murdelaulu ja -luule päevad" ja "Emakeele festival 2000" korraldamine	10 000
Tallinna Tehnikaülikooli Kammerkoor	Osalemine 7. rahvusvahelisel koorikonkursil Budapestis	4000
Tallinna Tehnikaülikooli Puhkpilliorkester	Eufooniumi ostmine	12 810
Tallinna Tuletõrjeühingu Puhkpilliorkester	Instrumentide ostmine	11 000
Tamsalu Kultuurimaja	Klaveriklassi loomine	8700
Tapa Noorteorkester	Altsaksofoni AAS-22II-0 ostmine	12 490
Tarbja Raamatukogu	Arvuti ostmine	20 000
Tartu Akadeemiline Meeskoor MTÜ	CD salvestamine ja väljaandmine	20 000
Tartu Lasteteater	Muinasjutukasseti helitausta kujundamine	7000
Tartu I Muusikakool	Üleriigilise noorte akordionistide orkestri tegevustoetus	5000
Tartu Tantsuklubi	Tegevustoetus	3000
Teatristuudio Teine Taevas	Tegevustoetus	5000
Tormalaste Tallinna Ühendus	Trükise "Eesti vanima pasunakoori lugu" trükikulude katmine	4250
Tsirkuliina Rahvamaja	Akordioni ostmine	8000
Tsooru raamatukogu	Arvutitehnoloogia ja Kirjasto 3000 ostmine	16 000
Tõstamaa Keskool	Rahvariidematzerjali ostmine rahvatantsurühmale	5000
Türi Kultuurimaja naiskoor	Kaapotleitide materjali ostmine	12 000
Vabariiklik Orkestrijuhtide Puhkpilliorkester	VOPI seminar kokkutuleku korraldamine Tallinnas	8000
Varstu-Mõniste noorteteater Kõgõkogo	Tegevustoetus kahele näitetrupile	8000
Vasalemma Rahvamaja näitering	Dekoratsioonide ja kostüümide valmistamine	2880
Viimsi Kooliteater	Tegevustoetus	20 000
Viljandi Kultuurikolledži käsitöö I lennu diplomandid	Aasta Pärandihoidja auhind	3000
Viljandi Kultuurikolledži rahvamuusika kateeder	Folkloorialaste mõttetalgute organiseerimine	6000
VNP0 konkursi korralduskomitee	Nelja auhinnatrompeti ostmine	32 000
Võru Instituut	Raamatu "Seto pajatusi" kirjastamine	17 300
Võru Maavalitsus	Õpilastööde kogumiku "Mino Võromaa" II kirjastamine	14 000
Võrumaa Keskraamatukogu	Tegevustoetus	5000
Väägvere Pasunakoor	Tuuba ostmine	28 100
Ühendus Eesti Elulood	Elulugude kogumisvõistluse "Sajandi sada elulugu" auhinnafond	7500

Sihtkapitali algatused

Jõulutoetused à 3000 krooni
Heino Aassalu, Aino Arro, Linda-Maria Arro, Lembit Arulo, Tiina-Mai Arund, Arvo Avi, Maire Breede, Rutt Enok, Tiit Erlemann, Malle Ermel, Taavi Esko, Malle Gerretz, Arnold Haavasalu, Tiina Jääger, Hans Jürman, Erna Kaasik, Riita Kikajon, Kalle Kolter, Ivi Kullam, Juudith Kulvere, Ottillie-Olga Kõiva, Juhan Lasman, Eduard Leppik, Olaf Leps, Ivi Liiv, Anna Linnupuu, Toivo Luhats, Ülo Luht, Laine Lövi, Silvia Mellik, Helgi Miller, Mati Muru, Feliks Müürisep, Maret Oomer, Sirje Ossipov, Bruno Pao, Maie Pau, Tiit Pihlakas, Vilma Piibemann, Ülle Põdekrat, Anne Päsuke, Niina Raadik, Aleks Raja, Fred Raudberg, Sirje Raudsik, Jüri Rent, Airi Rütter, Ingrid Rüütel, Maido Saar, Ants-Vihur Salum, Vaike Sarv, Lea Sibul-Poola, Reet Sinimaa, Urmas Sisask, Ly-Virve Tammel, Kalle Tamra, Taavi Teinbas, Ivi Tingre, Hele Tulviste, Tiit Valdma, Anne Valdrü, Enna Vallas, Sirje Vill, Minni Vähi, Meeri Zirnask

RAHVAKULTUURI SIHTKAPITALI AASTAPREEMIAID à 7000 krooni

Ave Alavainu, Paul Hagu, Olev Oja, Maie Orav, Lianne Saage, Mikk Sarv, Maire Sillavee, Igor Tõnurist, Liisa Tüüna, Ene Üleoja

Järgmine avalduste
esitamise tähtaeg on
22. veebruar 1999

K O N T S E R D I P E E G E L

Aastavahetus on kontserdielus vähemalt selles mõttes tänuväärne, et jõulukuul saab kuulata ka sellist väärtmuusikat, mida muul ajal tavaliselt ette ei kanta. Ei saa ju jõuluoatoriumi esitada jaani- või mihkklipäeva paiku – ükskõik kui suurepärase teos ka poleks.

Estonia kontserdisaalis kõlas 17. detsembril **ERSO, Riikliku Segakoori Latvija ja Tallinna Poistekoori** esituses **Arvo Volmeri** dirigeerimisel Arthur Honeggeri (1892 – 1955) “Jõulukantaat” (1953), meie sajandi klassiku viimane vokaalsümfooniline suurvorm. Idee iseenesest on väga huvitav: nimi “Jõulukantaat” paneb ootama midagi traditsiooniliselt pühalikku, aga ei – muusika pahaendelisest algusest võiks arvata, et kõlab hoopis mingi “sõja-reekviem”. Orkestris võib kuulda raskemeelset tšellode sammurütm ja segakoor laulab ka “De profundis’t” – “Põhjatumast sügavusest hüüan ma sind, Issand”. See on ju psalm 130, ahastav lunastuse lootus. Muusika läheb omasoodu aga üha pingelisemaks ja dramaatilisemaks, ahastus paisub dissoneerivaks karjeks kõrges registris, kuni poistekoor alustab – “Rõõmusta nüüd Iisrael, sest tuleb pea Emmanuel”. Esimene dramaatiline kulminatsioon on sellega möödas ning muusikas hakkab arenema kahe koori dialoog. Baritoni (**Rauno Elp**) ning oreli (**Piret Aidulo**) episoodist peale hakkab muusikas kinnistuma teine, jõulumeeleoludes helge sfäär, mille kohe ka segakoor üle võtab. Kaks koori kõlasid pikemat aega vaheldumisi kuni jõululauluni “Oh sa õnnistav”, mis tuli esitusele koos. Polüfoonilisse konglomeraati tuntud jõululauludest sekkus ka bariton – “Gloria in excelsis Deo” oli solisti kõige kandvam number. Lõpu “Laudate Dominum” polnud mitte pomposse ja massiivse iseloomuga (nagu vokaalsümfoonilise teose traditsiooniline finaali eeldaks), vaid koguni tantsulise karakteriga. Teose helgetes ja juubeldavates värvides kõrgpunkt hakkas särada päris teose koodas. Nüüd mängis jõuluvärvide põimikut juba orkester üksi ning tegi seda tasapisi *pianissimo*se vaibudes. Huvitava dramaturgilise ülesehitusega teos – nagu pidev liikumine pimedusest valgusse.

Kontserdi avapooles kõlas aga Mozarti Sümfoonia nr. 41 C-duur “Jupiter” KV 551 (1788). Esimese osa peapartii kujunes siin jõulise temperamendiga, kuid mänguliselt suhteliselt kergete strihhidega, ning kõrvalpartii teise plaanina märksa pastelsemates värvides. Töötluses kõitsid tähelepanu täpsed dünaamiliste plaanide vahetused, samuti puupillide artikulasiooniliselt perfektsed ansambliid. Tegelikult oli töötluse ettekandeline arenguhoon üles ehitatud hästi läbimõeldud dünaamika- ja artikulasioonikont- rastidele ning arenes katkematu emotsionaalse pinge õhkkonnas. Kolmandas osas, *Minuetto*s, kujunes mitte niivõrd elegantselt ja “õukondlikult”, kuivõrd pigem suursuguselt tantsuline karakter. Siin oli ka üks väga täpselt välja- joonistuv puupillide polüfooniline episood (natuke hiljem olid samadel instrumentidel siiski kaks korda järjest ebaühtlased sissetulekud). Sümfoonia kuulus finaali oli ehk algusest peale pisut liiga kiire – karakter oli ju väga noogie ja kaasakiskuv, kuid puupillidel on sellises tempos natuke raske *staccato*s artikuleerida (seda näitas ka fagoti üks ebasõnnestunud fraasilõpp). Kuid nii dünaamiline finaali kui “Jupiter-sümfoonia” tervikuna õigustas meie esindusorkestri mainet. Sama võib öelda ka järgnenud Mozarti moteti (sisuliselt dramaatilise soolokantaadi) “Exultate, jubilate” KV 165 (1773) ettekande kohta, kus solistik oli sopran **Valentina Taluma**. Ooperlikud karakterid, väline elegants ja sisemine dünamism, lisaks orkestrifak- tuuri kõlaline plastilisus ja diskreetsus – kokkuvõttes suurepärase esitus.

Peep Lassmanni klaveriõhtu koos valguskujundusega Estonia kontserdi- saalis (21. XII) oli pühendatud Olivier Messiaeni (1908 – 1992) loomingule: kontserdi esimeses pooles kõlas seitse osa (IX – XV) helilooja klaverisükkidest “20 pilku Jeesuslapsele” (1944). Tegemist on teosega, mis paistab silma oma väga raske klaverifaktuuri poolest, Lassmanni interpretatsioon äratas läbi kõigi kõlanud osade tähelepanu kõigepealt ettekande muljetavaldava veenvusega. IX, “Aja pilk” on kooskõlade kummaline müsteerium, kus liht- sate rütmiliste kujunditega teema kõlab keskmises registris, millele omakor- da kontrapunkteerib klaveri madalaim register. Pianist modelleeris siin mitte niivõrd massiivse, kuivõrd väga tiheda kõlapildi. Massiivselt tokaatalik fak- tuur kujunes aga X, “Rõõmuvaimu pilgus”, mis mõjus vägagi maskuliinselt ja sugestiivselt, sellele järgnesid juba märksa voolujoonelisemad kõlavood ja kõrge registri lausa juubeldav sära. Lassmanni mäng muutus nüüd jõuliselt ekstaatiliselt – esituse ekspressiivsus avaldas muljet, samuti oskus kujun- dada sedavõrd tihe klaverifaktuur siiski reljeefseks ning mitte ülekoormatuks. XIV, “Inglite pilk” – siin vaheldus kõlajõu kontsentratsioon nii klaveri madalas kui kõrges registris peenfaktuuriliste arabeskidega. Ning XV, “Jeesuslapse suudluses” hakkas lõpuks domineerima helgete staatiliste kõlasfääride har- moonia; “Jumala teema” mõjus oma hardas meditatiivsuses nagu taevaste sfääride kauge, kuid läbi inimliku mõõtme ka lähedane kutse. Võib öelda, et Lassmanni tõlgenduses sai sellest igatahes metafüüsiline rõõmuteema.

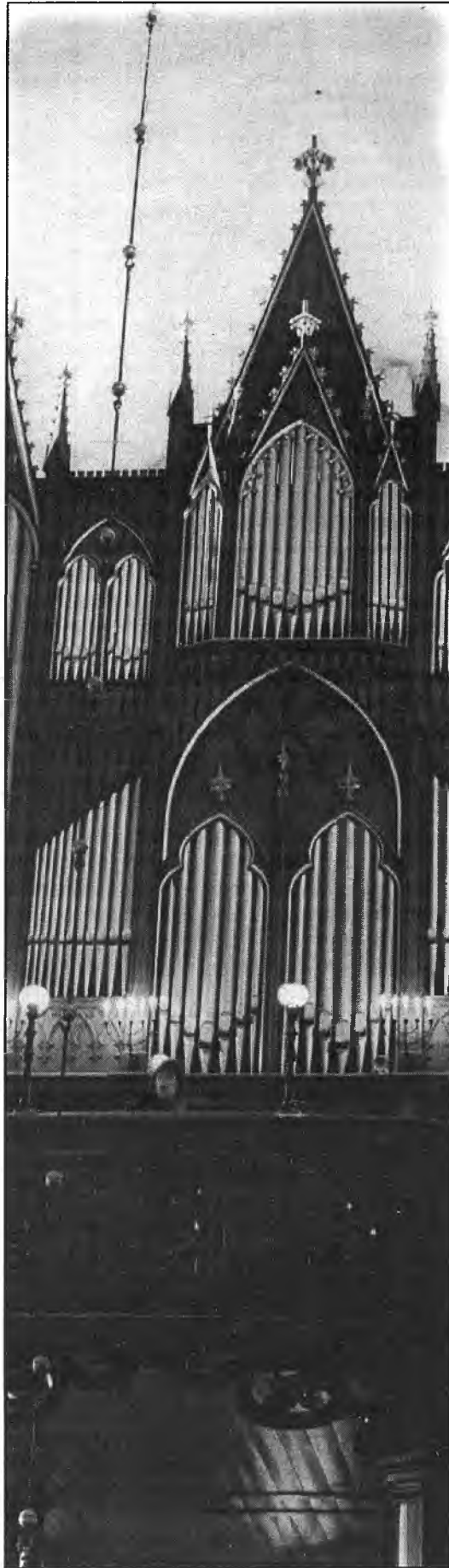
Messiaeni-õhtu teises pooles kõlas 8osaline “Kvartett aegade lõpuks” (1940), Peep Lassmann musitseeris koos **Arvo Leibur**i (viul), **Toomas Va- vilovi** (klarnet) ning **Henry-David Varemaga** (tšello). Messiaeni ühe mängi- tavaima kammerteose programmiline idee viitab Johannese ilmutuse 10. peatükile ning helilooja kirjutas selle kvarteti sakslaste käes sõjavangis olles. Esimeses osas “Kristalli liturgia” hakkas kohe kujunema habras ja värelev faktuur, kus tšello kõrged flazoletid koos viiuli lühikeste repliikide ja klaveri vaikse akordijärgnevusega toetasid klarneti sama habrast meloodiakujun- dust. Viiuli ja tšello monoodia arenes koraalilaadses heliruumis pikalt ja rahulikult, luues ajatuse illusiooni, ning klaveri kooskõlad andsid sellele liinile omakorda igavikulise projektsiooni. Kuulama pani soleeriva klarneti hämmastav intonatsioonipeenus ja tämbraalne koloriit – Vavilov näis mõnda heli kasvatavat justkui eimillegi, et siis kohe jälle üle minna “linnu- laululisele” kõlaspektrile. Ootamatud muusikalised vastandused pingestasid muusikat kogu aeg, nagu ka lõpuosa karakterite koostoime ning trans- formeerumine erinevate dünaamiliste rakursside kaudu.

Messiaeni-õhtu oli kindlasti üks aastalõpu mõjusamaid kontserdielamusi.

IGOR GARŠNEK

Tallinna Jaani kiriku orelil oma fond

1998. a. sügisel asutatud Jaani Kiriku Oreli Fondi juhatuse esimeheks valiti Eesti Muusika- akadeemia õppejõud, muusikateadlane Toomas Siitan, aseesimeesteks organist Andres Uibo ja jurist Jüri Ehasalu. Juhatusse kuuluvad veel orelihoolidaja Toomas Mäeväli, muusikud Taivo Niitvägi ja Alo Põldmäe, Tallinna linnavalitsuse avalike suhete nõunik Krista Siilats, Muin- suskaitse Ameti juhataja Liisa Pakosta, Usuteaduste Instituudi rektor Tiit Pädam, Jaani kiriku esindajatena õpetaja Toomas Paul, koguduse juhatuse esimees Viktor Lillepruun ja organist Tiia Tenno.

ERVIN LAUS

Orelifondi põhieesmärk on ehitada Jaani kirikusse uus orel. Kiriku akustika on väga hea, seepärast taastuks uue oreliga Jaani kiriku roll orelikontsertide paigana. Tallinna peaväljaku ääres asuvast kirikust võiks taas kujuneda kirik- kontserdisaal.

Oreli kui kalli ja keerulise pilli ehitamine nõuab pikaajalist tööd raha kogumisel, kursisolemist orelihituses toimuvaga, läbirääkimisi orelihitaja- tega ja – tuleb teha ka valik, kes ja millise hinna eest hakkab uut pilli ehitama. Eeskujuks võeti Tallinna Toomkiriku Oreli Fondi edukas tegevus, mille viljaks saksa firma Scheffleri kõrge tasemel restaureeritud Saueri orel. Neli

Toomkiriku Oreli Fondi endist liiget jätkavad tööd ka Jaani Kiriku Oreli Fondis. Ilus zest Toomkiriku Oreli Fondilt oli “hambarahaks” annetatud 25 000 Eesti krooni.

Kas Jaani kirikut hakkab ehitama saksa, prantsuse või eesti meistrite orel, selgub pärast eri maade orelifirmade pakkumiste läbi- vaatamist. Eesti oreliexperteide kokkusaamise käigus selgitati olulisi momente seoses uue oreli ehitamisega. Sõelale jäi 3 seisukohta: 1) uue oreli ehitamine võimalikult paljude vanade vilede säilitamisega; 2) täiesti uue oreli ehitamine, kusjuures võtta vana pill tervikuna maha ja panna rekonstrueerituna üles teises kirikus; 3) vilestik säilitada täies ulatuses, pedaali registrid, tuulepõhjad ja traktuur ehitada täiesti uued.

Orel ajaloost

Jaani kiriku orel valmis 1869.a., kaks aastat pärast kiriku valmimist, ehitajaks Simunas köst- rina töötanud **Gustav Norman**. Ta oli valmis- tanud oreleid mitmel pool Eestis, muu hulgas kolm oreli Tallinnas. Jaani kiriku orelil oli 3 ma- nuaali ja 40 registrit. Pill oli väga hästi ehitatud ja ilusa kõlaga. Mängimine oli siiski ebamugav, sest mängumehhanismi oli raske käsitseda.

1904.a. tuli kiriku uueks organistik Peterburi konservatooriumi kasvandik **August Topman**. Esimeseks mureks saigi oreli ümberehitamine. Eesmärgiks pneumaatiline orel, millel võrratult kergem mängida. Topmani entusiasm oli suur, ta korraldas arvukalt oreli- ja koorikontserte ning näitusmüüke, et saada raha oreli ümberehi- tuseks. 1911 oli raha koos ja uus ajakohane orel telliti eesti meistrit August Trekmannilt. Poole- aastane õppimine Saksamaal Laukhuffi oreli töö- tuses tegi Terkmannist kaasaja nõutele vastava orelimeistri.

Jaani kiriku orel sai Terkmann valmis 1913. a. kevadel, orel sai neli manuaali, neljas manuaal asus kaja-orelina altari taga. Orel kõlas säravalt, eelkõige tugevama intoneerituse ja kõrgema asukoha tõttu.

I maailmasõja ajaks paigutati Estoniasse sõjaväehaigla. Tallinna põhilise kontserdisaali funktsiooni hakkas täitma Jaani kirik koos oma uue oreliga. Regulaarsed kolmapäevased oreliõh- tud solistide kaastegevused toimusid 1918. a. kevadeni. August Topman mängis neil aastail publikule maailma orelirepertuaari paremiku. Sõjale vaatamata oli kuulajaid arvukalt.

1920. aastast kandus Topmani tegevus Tallinna konservatooriumi oreliklassi ja Estonia teatrisse. Orelikontsertide andmine Jaani kirikus jäi aga talle edasi armastatud tegevuseks.

Topman juhatas ka Jaani kiriku koori, viies juba 1905. a. koori liikmete arvu kuuekümmeni. Esitati suurvorme nagu Mendelssohni oratoorium “Paulus”, Cherubini ja Saint-Saënsi reekviemid, koorid Bach'i ja Händeli suurvormidest.

Jaani kiriku orel töötas rahuldavalt kuni 1980. aastate alguseni. Siis ühendati kiriku keskküte linna ühtsesse soojavõrku. Talvine ülekütmise mõjus oreli laastavalt, pill kuivas lõhki. Orel- hoolidajate ennastsalgava tööga suudeti pill hoida jumalateenistusteks ja mõnedeks kontser- tideks hädapärases korras. Olukord halvenes jär- jest, sest paljud vileid olid rikutud ja puukoi oli oma töö teinud.

1998. a. kevadel tegid oreliexperteid Eestist ja välismaalt kindla otsuse – oreli remontida pole mõtet, ehitada tuleb uus pill. Alles soovitati jätta oreli prospekt, mis neogooti välisilmeiga har- moneerub hästi kiriku interjööri.

1999. aastal saab Jaani Kiriku Oreli Fondile küllap olulisemaks ettevõtmiseks rahvusvahelise konkursi välja kuulutamine uue oreli soodsaia lahenduse leidmiseks.

Ehitamisraha kogumiseks aitab kaasa kiriku algatatud kontsertide sari. Järgmine kontsert toimub 15. jaanuaril kell 17 Jaani kirikus festi- vali “Püha aeg” raames, esineb ansambel Lin- namuusikud Taivo Niitvägi juhatusel.

Kõik, kes soovivad kaasa aidata uue oreli ehi- tamisele, saavad seda ettevõtmist rahaliselt toetada. Jaani Kiriku Oreli Fondi arveldusarve **Hansapangas on 22 101 139 7206.**

ALO PÕLDMÄE

Kas siiras kunstnik enesekaitstes?

Pool sajandit vaieldav Leni Riefenstahl

Pimedate Ööde filmifestivalil lehvib kriitikute lauast korraks läbi ettepanek: anda kriitikute auhind hoopis kahele vanale dokumentaalile: tollal noore soome skandalisti Jörn Donneri ägedale reportaazile "Neetud! Soomemaa vaateid" ("Perkele! Kuvia Suomesta", 1971) ja sakslanna Leni Riefenstahli filmile Berliini 1936. aasta olümpiamängudest "Olümpia: rahvaste pidu" ("Olympiad: Fest der Völker", 1938), mis tõstis reportaazi kunstiliste üldistusteni. Riefenstahli olümpiafilmi teist osa "Olümpia: ilu pidu" ("Olympiad: Fest der Schönheit", 1938) Tallinnas ei näidatud. Kuna otsustasime hinnata vaid uusi mängufilme, jäi see ettepanek naljaks. Selle teokssaamine oleks aga võinud tuua saksa organiseerijatele teatavaid poliitilisi pahanusi. Nimelt on tänavu 96aastaseks saanud vana daam Saksamaal avalikkuses endiselt *persona non grata*. Tema esimene fotonäitus sõjajärgsel Saksamaal, aastal 1997 – siis mullu, viiskümmend kaks aastat pärast sõja lõppemist, äratas ägedaid proteste. Protesteerisid peamiselt vasakpoolsed noored, näitusemaja ees hoiti loosungit: "Hitleri fotograaf: propaganda 1936, kasum 1997". Näitusel olid küll vaid fotod sellest samast olümpiafilmist ja fotod Aafrikast ja aafriklastest, kuid alles aasta varem, 1996 Atlanta olümpiamängude ajal, riskis Saksa Ajaloomuuseum Riefenstahli olümpiafilmi ajaloo kolikambrist välja tuua ja seda avalikult näidata. Muide, film sai enne sõda Veneetsia *biennale* kuldmedali ja Rahvusvaheline Olümpiakomitee hindas filmi veel 1948. aastal kuldmedaliga.

Skulpturaalne keha ja film

Berliini olümpiaadi jäädvustav film oli tehniliselt novaatorlik ja kasutas esimest korda vahendeid, mis tänapäeval on üldomased. 36 operaatorit filmis erinevatest vaatepunktidest. Staadioniraja kõrvale kaevati auke, jooksuraja kõrval jooksis automaatkaamera jm. Pingutavat inimkeha võeti üles kõigkõiklikul viisil. Kaheks kaheksa tunniks filmiks kokkupandud panoraamne ülevaade 1936. aasta olümpiamängudest idealiseerib inimese keha ja selle loomulikkude harmooniat, tõstab taevastesse kõrgustesse tema jõu. Keha paneb harmoonia ja täiuse nimel liikuma tahe. Poliitikud aga küsivad koos kunstiajaloolastega: on see natslik kunst? Sest olümpiaideaalidele täiuslikult truu film läks kokku Hitleri-aegse saksa natsionaalsotsialismi vaatega kunstile. Saksa kunst pidi olema terve, st. mitte haige, rassitruu (*artgemässe*) saksa kunst. Selle vormid pidid olema traditsioonilised ja sobisid kokku klassitsismiga või XIX sajandi realismiga. Albert Speeri disainitud Riigikantseleisse paigutatud Arno Brekeri hiigelskulptuurid olid muidugi eeskuju. Nad seisid kui kolossaalse energia kehastused. Nende liigutuste hoog oli seiskunud vaid hetkeks, selgesti võis tajuda liikujate tohutut tahet (muide, Hitler rõhutas alati tahet, ka paljude sõjaliste operatsioonide planeerimisel asendas tal sõjakunsti asjatundmist tahe). Skulptor Brekeri kujudel pole individuaalsust, nii tõrvikut kandev vaimuanimene kui ka riiki kaitsev mõõgakandja on ühte nägu. 1942. aasta kinoringvaade Deutsche Wochenschau annab sellesama Brekeri, kes oli Hitleri ihuskulptoriks, tööde vaatamiseks juhtnöörid (siin võime tunda Goebbelsi enda kätt; on teada, et Goebbels kinnitas ise kõik sõjaaegsete ringvaadete tekstid): "See pea ei tohi kõnelda ühestainsast inimesest. Ta ütleb: ma olen inimjõu kontsentraat, ma olen raev arguse vastu, ma vihkan oma rahva vaenlast. Sina pead olema nagu mina".

Et natsid kasutasid kunsti enda huvides osavalt ära, on üldteada. Ka Hitler käsitles

Leni Riefenstahl 1936. aasta Berliini olümpial ja 60 aastat hiljem.

ennast rahvajahi-kunstnikuna. Riefenstahli neljatuhande Berliini olümpiafilm esilinastus 20. aprillil 1938, Hitleri 49. sünnipäeval, ja sobis kokku tugeva, terve ja tahtekindla rahva kasvatamistootlusega. Keha deper-sonifitseerimine peidab endas teatavat ideoloogiat. Kuigi igasugune kunst, mis ülistab tervislikku inimkeha (*Körperkultur*), ei pea olema kohe fašistlik (samu "fašistlikke" pilte võime tänapäevalgi kohata kommerts-kunstis!), teenis Riefenstahli sportlik inimkeha individuaalsuse allasurumist ja soosis massiühiskonna loomist.

Tummfilmi poeetika ja massi geomeetria

Kui Leni Riefenstahl oleks kokku seadnud ainult olümpiafilmi, mille tehnilisi ja kunstilisi väärtusi tänapäeval kõik siiski üksmeelselt tunnustavad, ja küsimus seisneks vaid tema esteetika ühtelangemises natsi-aegse Saksamaa esteetikaga, oleks see süüdistus jäänud vaid kunstiajalooliseks. (Walter Ruttmanni "Berliin: suurlinna sümfoonia" (1927) on endiselt klassika, kuigi mees poetiseeris Hitleri ajal saksa lennukeid ja tanke ning langes idarindel 1941. Koomik Heinz Rühman tõusis pärast sõda jälle au sisse, kuigi ta oli samuti võimude meeliskuju. Aga tal polnud ka ankeedis natsliku parteikongressi kiitusetööd.)

Nimelt lasi Leni Riefenstahl end Hitleri angazeerida ja lavastas 1935. aastal rezissöörina oma ankeeti igavese musta pleki: võimsa, emotsionaalselt lausa suureeriva monumentaalpropagandistliku filmi "Tahte triumf" ("Triumph des Willens", 1935). Seda Saksa Rahvussotsialistliku Töölispartei 6. kongressi poetiseerivat 140minutist filmi võib tõepoolest pidada kõigi aegade võimsamaks propaganda-filmiks. Siin on kaks tegelast: Juht ja talle alluvad massid. Kuusteist operaatorit võtsid üles masside geomeetrilisi liikumisi Nürnbergi staadionil. Kokku paigutati kolmkümmend kuus kaamerat kõikjale staadionile, isegi riigilippude vahele. Riefenstahl ühendas tummfilmi poeetika staadionil toimuva ooperlikkusega. Ehitused, dekoratsioonid, valgustus (päikeselaik Hitleri ülestõstetud käel, kui ta lahtisel autol juubeldavast rahvaspaleerist läbi sõidab!), täpselt voogavad ja marssivad massid teenisid parteikongressi ideed. Rahvas pidi elama läbi rahvusliku taassünni ja saama ühtseks. See oli Hitleri võimuletuleku triumf. Natsionaalsotsialistlik revolutsioon oli lõppenud. Juhi juhtimisel asuti looma ühtset Saksamaad. Üks riik, üks rahvas, üks juht! "Hitler on Saksamaa! Saksamaa on Hitler!" hõikab filmis Rudolf Hess. Staadionile üles rivistunud noored mehed on mundris, püssi asemel hoiavad

nad küll labidat, käsitsevad seda aga kui püssi. "Saksamaa on töö! Saksamaa on rahu!" hõikab Hess. See ongi alust andnud Leni Riefenstahlile väita, et 90 protsenti sakslastest arvas nagu tema, et tollased loosungid olid õiged ja et ta pole mingi antisemiit. Natsiparteisse ta ei astunudki. Kui Hitler oleks hiljem 6. parteikongressil väljaõelduga piirdunud, ehk olnuks siis Riefenstahli saatust teine, võimalik, et ka Hitleri enda oma. Kuid on teada, et juba pärast nädalast võimulolekut kuulutas Hitler valitsuskabineti salajasel istungil, et järgmised viis aastat peab kõik minema armee heaks ja saksa rahvas peab taas relvastuma. 6. parteikongress ja seda peegeldav film oli vaid võimu konsolideerimise vahend.

Muide, Riefenstahl proovis filmida natsipartei kongressi juba aasta varem ("Usu triumf" – "Sieg des Glaubens", 1934). Kuid veel polnud rahvaliidumised ise nii sirgjoonelised ja võimsad, aasta pärast tuli appi võtta Goebbels ja Speer. Viimane paigutas staadionile 130 prozektorit ja nimetas dekoratsioonid "Valguse katedraaliks". Riefenstahl ise ei taha "Usu triumfist" kõnelda, uue filmi tegemise põhjustas asjaolu, et 1933. a. natsipartei kongressil tõusis Hitleri rivaal, SA juht ja ideoloog Ernst Röhm liigselt esile. 1934. aastaks oli rivaal tapetud ja juht võis segamatult juhtima hakata. Hitler ise pani uuele filmile nimeks "Tahte triumf". Tahe pidi ühendama Juhi, partei ja rahva. Hitler domineeris filmis, alates tema saabumisest lennukil taevast. Ja film ise näitas, kui kurnis, ülev ja suurejooneline saab olla Juhi loodud totaalne ühiskond.

Kunst ja propaganda

Dokumentaalfilmikunstnikuna seadis Riefenstahl eesmärgiks, et filmi vaatajad saaksid samasuguse elamuse, kui said Nürnbergi staadionile kogunenud natsimassid. Selle on ta igatahes saavutanud ja selle eest on ta maksnud pool sajandit. Pärast sõda ta arreteeriti, kuid denatsifitseerimiskohus ei leidnud tal süüd vangistamiseks. Ta kvalifitseeriti "sümpatiseerijaks". Ta polnud NSDAPi liige. Kuid kõik tema vähesed avalikud esinemised ja tema elulugugi ("The Sieve of Time: The Memoirs of Leni Riefenstahl", 1992) on vaid üks suur eneseõigustus. Vana daam on pidevas enesekaitse seisundis. Tema enam kui pool sajandit kestnud nahutamine tõstab küsimuse: kust läheb kunsti ja propaganda piir? Kui hea kunsti objektiks on hilisem suur kurjategija ja see kurjategija sinu tööd oma kurjades huvides ära kasutab, kas on süüd ka kunstnikul? Ehk teisiti sõnastades: kas saab kunstnik elada väljaspool ühiskonda või vastutab ta ka oma valminud tööde mõju eest?

Majakovski oli kahtlemata revolutsionäär luules ja ilmselt ka subjektiivselt aus, kuid tema poeem "V. I. Lenin" teenis samuti kurjuse levi. Ajalookogemus on see, mis paneb kunstnikule tagantjärele vastutusekoorma.

Olin kunagi ühel seminaril, kus juuditar Israelist keeldus üldse Leni Riefenstahli tunnistamast kunstnikuks, kuna ta ülistas Hitlerit, kes tappis juute. Kui see väide aluseks võtta, tuleks näiteks Stalinist ülistavad endise N. Liidu filmitegijad kõik hukka mõista, sest Stalini antisemiitlus on üldiselt teada. Miskipärast on sakslastel endiselt (ja õigustatult) süükompleks oma mineviku ees, vene valitsus aga pole oma stalinlike komparteilike valitsejate organiseeritud kuritegusid sõnaselgelt hukka mõistnud, ammugi siis veel oma filmimeeste ja kunstnike töid. Eesti vanim dokumentalist Semjon Školnikov ei väsi koradamast: ma olin Staliniga koos ühel pildil!

JAAN RUUS

Halturtšikud kirjutavad, diletandid esitavad

Huumorisaateid tuli vana-aastaõhtul avalik-õiguslikus televisioonis peaaegu üle ühe, see on rohkem kui varem (loodetavasti tundsin nad ära). Põhiliselt parodeeriti meie raadio- ning telesaateid. Kokkuvõttes domineeris grotesk ja absurd, poliitilist nalja oli oodatust vähem.

Tegijateks on mitmesugused grupid. Kuigi tase oli erinev, torkas silma isetegevuslikkus ning iga pundi soov läbi ajada oma väheste jõududega. Professionaalseid näitlejaid/lavastajaid oli kaasatud suhteliselt vähe. Värske veri on tore, aga kui ikka ei vea välja? Ka parimates saadetes kippus häirima, kui samas episoodis mängis üks inimene mitut osa. Mis on põhjus? Kas rühmavaim? Ühelt poolt kindlasti, teisalt aga ikka see, et rohkem raha saada, sissetulekut mitte hajutada.

Tegelikult avaldub siin ajastu mentaliteet. Taevake, kui juba Beuys ütles, et igaüks võib olla kunstnik. Iga mees ja naine näib tänapäeval arvavat, et ta oskab iseenesest kõike: kirjamees näidelda, dirigent pulli teha, näitleja parodeerida. Eriti lihtsaks peetakse lavastamist. Äärmisel juhul arvatakse, et küll tehes õpib ära. Kõige tähtsam on pealehakkamine. Muidugi õpib ajapikku ära, eesti kolmel suurimal meesnäitlejal polnud mingit põhjalikku koolitust. Aga oma õppimisi on sündusetu harjutada publiku ees ja maksumaksja raha eest. Ausalt, keegi peaks TVs olema, kes enne kui saated ekraanile lastakse, julgeb praagi tagasi peksta. Kui raha läks tulude, no siis läks, midagi pole teha. (Ka kirjastamise juures peavad nüüd paljud toimetajat ja isegi korrektorit liigseks; piisab, kui diskett otse trükikotta anda, ja raamat tuleb. Mõistagi ei piirdu see nähtus kunstilimaga.)

Parim oli "Kreisiradio". Aga siia oli ka suur hulk tegijaid kaasatud, terve meeskond (rezissöör Rene Vilbre). Ehk seepärast tuli välja ka kõige telepärasem saade, kus kasutati vaimukalt montaazi jt. ekraanivõimalusi, Ainult esimene plokk läks aia taha. Need nokkmehed oma parvest mahajäämise jutuga vatrasid pikalt. (Kõikides saadetes oli toimetajatöö nõrkuse või puudumise tagajärjeks vahavus; ka head ja vaimukad sketšid kippusid venima ja end kordama.) "Seksi-abi" hakkas juba tööle. Gay kõnepruugi imiteerimine on küll kulunud võte, aga Peeter Oja sarm kandis välja. Spordisaade oma vaimukas jõhkruks oli lõöv. Ja naelaks muidugi Peeter Oja rootslase-nali. Kui mu mälu ei peta, on ta sääraast asja varemgi kõlada lasknud (see on tal vist leivanumber nagu Dan Põldroosil Baskini järeletegemine). Aga kui oled vähe näinud, naerad lõualuud paigast. Saates oli teravmeelset absurdi ning ka verbaalhumerit (tegelaste nimed!).

Kui Kreisil oli üks nõrk plokk, siis teistel oli enamasti üks tugev. Ei, "La dolce vita!" oli kaks: emade piltide saatmisest ning reklaamiparoodia. Rövedavõitu ja groteskne. See töötab.

Kati Talviku lugudes (Rakvere teater) oli algul leitud hea situatsioon – noor pankur lastehaiglas. Aga tekst ei kandnud, asi kippus psühholoogiliseks sõnatsemiseks. Polnud hoogu ja puante. Intervjuuerija oma kerkiva taigna naerutusega oli tore tüüp. Aga kaua üksnes tedagi vaatad? Edasi läks lausa pahaks. Mingi ausaamatu meeskaru, millega ilmselt taheti musta poliitilist nalja teha. Seejärel mees, kelle küljes tilpnesis toiduained ja kelle võinuks saata lastekarnevalile. Jutt sinna juurde tekitas soovi heli ära keerata. Aga siis tuli üks õnnestunud paroodia, ilmselt Best

B4-st. Groteskne ja hoogne. Oleks kogu saade selles laadis olnud, siis müts maha, Shakespeare Company. Saate lõpuks tuli väike kena vihje hõberebasele kui saate aukülalisel.

"Kuldne 3-s" oli natuke naljakas piima mahavalamise paroodia viinaga. Näpuganäitavaid dokkaadreid riigitegelastest poleks vaja olnud, Vaaderpassi paroodia oli päris hea, *incl.* Kuldse Trio traditsiooniliselt kämpilik laul (ka see võinuks televariandis lühem olla). Ärme unusta, see oli muusikasaade!

Kõige kehvem oli õnneks kõige algul ("Ilkuv tuluke"). Kui teistel oli vähemalt mõni hetk naljakas, siis selles polnud ühtegi. Selle asemel nägi täielikku magedust ja isegi labasust, nagu intervjuu gayga või Niitsoo velmamine. Filmitutvustusparoodia oli mõeldud vist purjus moonakatele.

Milles asi? Saate autorid on sõnahuumori mehed. Ka nüüd käis neil sõna ees, tegevus järel. Nad mõtlesid välja mingi anekdootliku loo ning üritasid seda ekraanil teostada. Aga nii tuleb harva välja.

Kokku oleks õhtust saanud ühe tõeliselt toreda kolmveeranditunnise saate. Ehk polegi see nii paha?

Nalja hulka peaks arvama ka dokkaadrid, kuhu äraspidine tekst peale loetud, mis kohati mõjus täitsa ootamatult.

Natuke ka muust. Marko Reikopi tänavamäng rahaga oleks võinud kergesti lamedaks muutuda, aga ei muutunud, sest lõppes õigel ajal ega olnud õel.

Hästi mõjusid Jaak Joala retrospektiiv Oidist ja Rein Hansoni mõtisklus karust ja inimestest.

Saatejuhtide personaalinterviutest oli veel huvitav Anu Välba, kes laskis end kehamaalida ja ütles ühe lause. Sümpaatne sulam avalikkusest ja diskreetsusest. Piret Tanilov hoiatas Kibuspuu jt. retrospektiivi kaudu liigsöömise eest, mis jäi eklektiliseks. Mati Talviku lõiku Taist on varem nähtud.

Indrek Treufeltdile on küll kriitikas öeldud, et jätku ilukõne, aga ilmselt ta arvab, et seda öeldakse kadedusest. Kardan, et juhtum on meditsiiniline. Niisugust pretensioonikat targutamist koos sügava eneseimeetluse ja -eksponerimisega on imal vaadata.

Vahur Kersna ja Mihkel Kärmase aastaülevaade oli terane ja lahe. Kersna nimi figureeris mõnegi muu saate tiitrites, ja seda oli enamasti positiivselt tunda.

Eri Klas oli Eri Klas.

Kolleeg Kapstas Päevalehest puudutas oma ülevaates ka televastust "Koor minu kohvil". Jah, väga head näitlejad Ever ja Mikiver ja Kaljuste. Aga kui neiuga võis veel rahul olla, siis noormehega küll mitte. Temas ei olnud isegi mitte embrüonaalselt toda vana urakaru. Tükk on väga hea, ootamatuid psühholoogilisi lahendusi pakkuv. Miks mees vihastab naise peale? Kõige selgem võimalus, et naine on ta elu ära rikkunud. Rikas noormees abiellus vastu ema tahtmist, millega ilmselt kaasnes pärandist ilmajätmine ning pikaajaline virelemine. Küsimus on, kas ta abiellus trotsist ema vastu, enda tõestamiseks, sellepärast, et oli armunud, või armastas ta tõeliselt. Viimast vaevalt, sest muidu oleks ta vanuigi olnud naise vastu leebem. Aga ta ei ole kunagi tahtnud endale tunnistada, et oli abielludes eksinud. Säärase lahenduse jaoks oleks vaja teistsugust rollijoonist kui praegune koitloomelik nooruk.

MIHKEL MUTT

Kultuuriseebi ootel

Rõõm on tõdeda, et 18. detsembri Sirbiga taastas leht oma kunagise kuulsa naljalehekülje. Sirbi muutunud mõotkavast annab tunnistust see, et naljalehekülg on nüüd 13. asemel 23. Et nalja sünd hooletul lugejal märkamata ei jääks, seks meenutagem: aukartustäratava nimega uurimisgrupp AHUI on nimelt kindlaks teinud, et mehed ei taha enam telekast kultuuri vaadata. Vana rahvatarkus väitvat, et televaataja unistab samastuda nendega, keda ta teleris näeb. Iga mees samastab ennast rõõmsalt kokk Jazziga, põõsasse pugenud klaveriga või emase koera Lassie'ga, aga ei saa ennast kuidagiviisi samastada selle muttide karjaga, kes teevad riigi ringhäälingus kultuurisaateid.

Jahmunud ekskultuuriminister Paul-Eerik Rummo "tõi ... välja väga huvitava tõsiasja – eesti kultuurimeedia feminiseerumise." Umbes samalaadset hirmu väljendas ka tema poliitiline rivaal, praegune kultuuriminister Jaak Allik. No mis sa kostad – naistekari ei lepi enam trammijuh-timise, missivõistluste ja koolmeisterdamisega, vaid segab ennast üha jõulisemalt kultuuriasjadesse. Ja veel kuidagi üleolevalt, "väga heal tasemel".

Hiljaaegu, kui näiteks "Raamatukoi" saadet ETVs vedasid kaks habemikku, sai iga mees, kes ennast juba samastas mõne Ridge'i või Johannesega, samastuda ka Kalevi või Peetriga ja kõik olid rahul. Kõik ahuid said mõnuga väita, et kultuurisaateid vaatab samastuv mees. Nüüd on jäme ots selleski vallas naiste käes, kes samastavad end täiel rin-nal Kärdu, Tiina, Karmeli, Jüri, Tiia, Heidi jne-ga. Oi, nüüd sai nimekirja vist midagi liigset?

Paanika näib haaravat ka meediajuhte, Toomas Leppki "näeb siin probleemi" ja lubab "olukorra parandamiseks" mõnede saadete kohale küsimärgi riputada. Ei tea, kas algus- või lõppitiitritesse? Kas pole aga probleem hoopis selles, et meie kultuurimeedia toodang sarnaneb veel liiga vähe seebiooperiga, milletaolise žanri kultus võib ühel ilusal päeval kõik mõistliku meediast välja tõrjuda. Sest kust siis muidu tuleb tarkadel meestel mõte, et televaataja tahab samastuda kõigega, mida pildikast ette söödab, ja kui ei saa, ei vaata kohe vaadateski. Allakirjutanu on selle põlvkonna inimene, kes on pidanud aastate jooksul välja kannatama hulga keskmiste võimetega eneseimeetlejate, paraku ka meeste, laiamist meedias, aga julgen väita, et pole tahtnudki nendega samastuda, kuigi olen kannatlikult neid ikka aeg-ajalt kuulanud-vaadanud, sest nii või teisiti on nemadki läbilõige meie asjade hetkeseisust.

Olen üldse nii vanamoeline, sest julgen arvata – kultuur on ikkagi midagi muud kui seebiooper, kultuurisaadete eesmärk ei ole ilmselt lõbustada tarbijat samastumise ja muude taoliste nippidega. Kas ikka tasub närvi minna, kui iga pereisa (ja pereema) kultuuripilti sisse ei samastu? Või ma eksin ja ajad on juba nii järsult muutunud, et peaksin ennast samastama kunagise vanakraamikäru alla jäänud pardiga, kes pulbitseva tänapäeva üle kurtis?

Hurjutamise asemel tuleks teatavasti pakkuda lahendusi. Võiks ju teha mõne kultuuriiteemalise seebiooperi-sarjaka, kus muskulis matšod kultuuriikihte lahti kooriksid, nii et igaüks saaks samastuda igaühega. Võin hakata stsenaaristik-s. Aga, vabandust, see ei lähe kogunisti mitte, sest ka mina pole ju mees. Hullem veel, mind on juba aastakümne jagu saatnud feministikuulsus. Aastakümnele mõeldes tahaks ka omalt poolt pisut meenutada "kirjandusringkon-dades 1989. aastal parajat segadust tekitanud Ene Hõlderlini". Mul on väga piinlik, aga pole parata, tuleb tunnistada, et selle varjunime tõi esimesena avalikkuse ette allakir-jutanu, kes seda ka esimesena kasutas. Hiljem andsin selle toonase Wellesto liikmetele vabaks kasutamiseks ja erilise õhinaga kirjutas selle nime all Garšneki mainitud Olev Remsu, aga ka mitmed teised literaadid, minu teada kõik meesterahvad. Nii et mis teha – otsi aga jälle naist!

Ma palun tõesti vabandust ja õigustan end sellega, et ega ma suurt enam meedias figureerinud polegi. Kutsun teisigi suguõdesid tagasi tõmbama ja koomale võtma, sest "teiste maade kogemusi arvestades" – ja mida siin provintsis siis üldse veel arvestada – on vaja "võrdsust ja mitte ülekaalu." Jah, kui ikka mujal maailmas juba nii hädas ollakse, siis olen mina siin ka hirmus mures. Mida teha, et meil ikka hästi läheks ja me endale maailma ees häbi ei teeks? Võib-olla mõni mees teab? Ehk tuleks Marel, Katrinil, Reedal ja Margotil soovitada kaalujälgijaks hakata, siis on neil kultuuri asemel teised asjad, millele keskenduda, ja ülekaal varsti välistatud. Või prooviks soomutmise operatsiooni? Või mõnd diskursiivset meetodit.

MAIMU BERG,
naisterahvas

Õ I E N D U S

Eesti Televisioonis 15. detsembril korraldatud kultuuri-arutelu kajastamine 18. detsembri Sirbis ei ole just kõige täpsem. Esitan järgnevalt täpsustused minu sõnade edasiandmise kohta Tarmo Tederi kirjutises. Ma ei öelnud oma sõnavõtus, et ringhäälinguseadus tuleb lugeda läbikukkunuks, vaid väitsin seda praeguse valitsuse kogu ringhäälingupoliitika kohta, millest äpardused uue ringhäälinguseaduse ettevalmistamisega on ainult üks osa. Ka telekommunikatsiooni seaduse venimises ei saa süüdis-tada riigikogu, kuna vastav eelnõu, vaatamata väga pikale ettevalmistusajale, laekus valitsuselt alles hiljuti.

ETV-le ühiskondliku programminõukogu või kolleegiumi loomine ei ole Ringhäälingunõukogu võimuses. Küll aga on Ringhäälingunõukogu igati moraalselt toetanud ETV juhtkonna sellesuunalist initsiatiivi ning ühistel koostu-mistel aidanud kaasa mõelda, mil moel asja kõige paremi-ni käivitada.

Kahjuks juba harjumuspäraseks eksituseks, aga seda enam eksituseks, tuleb lugeda ETV (ja Eesti Raadio) nimetamist riigitelevisiooniks (resp. riigiraadioks). Alates 1994. aastast on need institutsioonid seadusega riigist lahutatud ja toimivad avalik-õiguslikena; riiklik ringhääling kui tüüpiline totalitaristliku režiimi instrument peaks olema tänaseks unustatud või meeles vaid hoiatava mälu-pildina. Ringhäälingunõukogu pingutused on suunatud sellele, et ETV ja ER seaduses deklareeritud toimetustlik sõltumatus poliitilisest võimust saaks ka praktikas järjest tugevamaid tagatise.

Igor Garšneki kirjutis samal leheküljel on mõistagi humoresk, aga et minult on juba jõutud ka selles mulle omistatud väidete kohta aru pärida, kordan igaks juhaks üle: Igor Garšneki kirjutis "Kultuurimeedia feminiseerumine..." on (minu arust) humoresk.

PAUL-EERIK RUMMO

HEAD UUT AASTAT!

Poliitiliselt korrektsed kolm karu

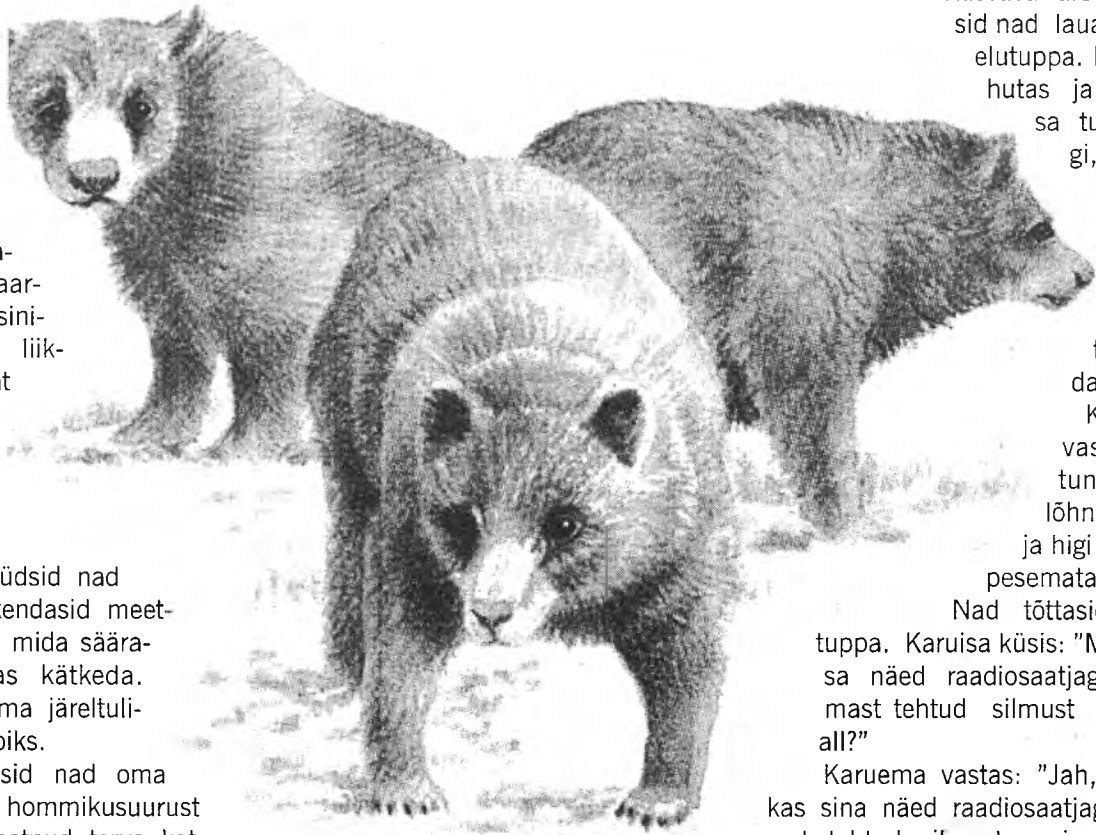
Üle jõe, läbi tihniku, sügaval metsas elas karupere: Karuisa, Karuema ja Karubeebi. Nad elasid väikeses onnis antropomorfse nukleaar-perekonnana. Neil oli sellest muidugi ütlemata kahju, sest nukleaar-perekond on alati naisinimesi orjastanud, oma liikmetes ennastõigustavat moraali õhutanud ja pärandanud järgmisele põlvkonnale jäiga heteroseksuaalse rollimudeli.

Sellest hoolimata püüdsid nad olla õnnelikud ja rakendasid meetmeid vältimaks karisid, mida säärase eluviis võis endas kätkeada. Näiteks nad kutsusid oma järeltulijad soole viitamata Beebiks.

Ühel hommikul istusid nad oma antropomorfilises onnis hommikusuurst võtma. Karuisa oli keetnud terve katlatäie keemiavaba putru. Aga otse ahjust võetuna oli puder termiliselt ülekehutatud ja seda ei saanud kohe manustada. Nii jättis karupere kausid jahtuma ning läks jalutama, et küllastada oma loomseid naabreid.

Kui karud olid lahkunud, ilmus põõsastest väheste melaniiniga noor naisinimene ning tuli onni juurde. Tema nimi oli Kuldkihar ning ta oli karusid päevade kaupa jälginud. Ta oli bioloog, kes oli spetsialiseerunud antropomorfsetele karudele. Üksvahe oli ta koguni olnud professor. Aga tema lähenemine teadusele oli olnud maskuliinselt agressiivne. Ta rebis looduselt tolle loori, paljastades saladusi, penetreerides olemusse, kasutades loodust oma isiklikes egoistlikes huvides. Oma vägitegudega oli tal olnud kombeks hoobelda mitmesuguste ajakirjandusväljaannete kirjaderubriigis, mis olidki viinud ta vallandamiseni.

Jõhkardist bioloog oli onnil mõnda aega silma peal hoidnud. Tema kavatsus oli varustada karud kaelarihmadega, milles on raadiosaatjad, ja siis jälgida nende migratsiooni ja eluviise. Ta ei hoolinud vähimatki karude isiklikust

(resp. loomalikust) privaatsusest.

Nõnda siis, ainsaks sihiks teaduslik spionaaž, tungis Kuldkihar karude onni. Köögis puistas ta pudrukaussidesse trankvilisaatorit. Magamistoas peitis ta iga padja alla kaelarihmaga silmuse. Tema eesmärk oli karud uimastada ja kui nad vaaruvad oma magamistuppa uinakule, tõmmata radiofitseeritud kaelarihmad neile kaela hetkel, mil karude pead patja puudutavad.

Kuldkihar muigas rahulolevalt ja mõtles. "Need karud on minu pääsetäht teaduse tippu. Ma veel näitan nendele tainapeadele ülikoolis, mis tähendab tõelist uurimistööd teha."

Ta kükitas magamistoa nurka ja jäi ootama. Ta ootas ja ootas, aga karusid ei tulnud ega tulnud ning Kuldkihar jäi magama.

Kui karud lõpuks tulid ja nälgasena lauda istusid, peatus Karuisa lusikas poolel teel ja ta küsis: "Kas sinu puder lehkab kahtlaselt, mamma?"

Karuema vastas: "Jah, lehkab. Kas sinu oma lehkab kahtlaselt, beebi?"

Karubeebi vastas: "Jah, lehkab. Juskui mingit keemiat oleks sees."

Kasvava ärevusega tõusid nad lauast ja läksid elutuppa. Karuisa nutas ja küsis: "Kas sa tunned midagi, mamma?"

Karuema vastas:

"Jah, tunnen küll.

Kas sina tunned midagi, beebi?"

Karubeebi

vastas: "Jah, tunnen. See

lõhnab muskuse ja higi järele ja on

pesemata."

Nad tõttasid magamistuppa. Karuisa küsis: "Mamma, kas sa näed raadiosaatjaga kaelarihmast tehtud silmust minu padja all?"

Karuema vastas: "Jah, näen. Aga kas sina näed raadiosaatjaga kaelarihmast tehtud silmust minu padja all, beebi?"

Karubeebi vastas: "Jah, näen, ja ma näen inimest, kes need sinna pani." Karubeebi osutas toanurka, kus Kuldkihar magas. Karud urisid ja Kuldkihar ärkas võpatades. Ta kargas püsti ja püüdis minema joosta, aga Karupapa rehmas käpaga ja haaras tast kinni. Karumamma tegi sedasama. Siis nad asusid vaegliikujaks muudetud Kuldkiharale küünte ja hammastega kallale. Peagi olid nad ta nahka pistnud, nii et isepäisest bioloogist ei jäänud järele muud kui käputäis kollaseid juukseid ja paar kirjaklambrit.

Karubeebi jälgis seda hämminguga. Kui nad olid lõpetanud, küsis ta: "Papa-mamma, mis te olete teinud? Ma mõtlesin, et olete taimetoitlased."

Karupapa rõhatas. "Seda me olemegi, aga me oleme alati valmis uusi asju katsetama. Paindlikkus on üks multikultuuraalsuse hüvesid!"

JAMES FINN GARDNER

TÖLKINUD M. MAAKARU

AKADEEMIA VATSU SIIS USTAV AIME. EDA KA
SEIA TUULI ERATO TARE – ILU TAIES
SUTI VARA MATSATAME – EMATUS TAMARA VITUS
ISE MUGI! NEIU MUIE NIGU MESI

ENE MINISKY

PALINDROOMID – DIMOORDNILAP

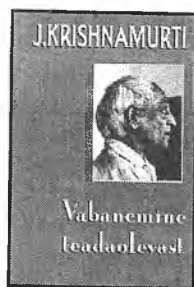
Valimisteni
on
jäänud

5 011 200

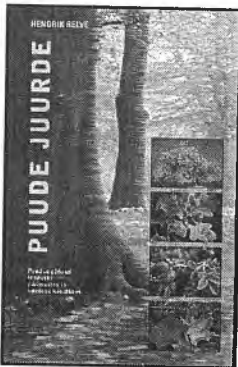
sekundit

R A A M A T U T U T V U S T U S

Jiddu Krishnamurti
VABANEMINE TEADAOLEVAST

India XX sajandi väljapaistvamaid filosoofe vastandab kultuuri-traditsioonist tingitud pettekujutlustel põhinevale teadmisele intuitsiooni varal saavutatava vaimse vabaduse. Käesolevas teoses sisaldub tema paljude esinemiste põhjal loodud kvin-
tessents, erakordselt terav, selge ja kivenenud mõistust põhjaniraputav tekst, mis tõukab lugejat inimlikust agoniast ja agressiivsusest täielikule psühholoogilisele uuenemisele. Tõlkinud Jaanus Sarapuu, kujundanud Raivo Haab, keeletoimetaja Loore Mäger. Eessõna Anti Kidronilt. Dharma, 2543 (1999). 142 lk.

Hendrik Relve
PUUDE JUURDE

Rohkete värvifotodega varustatud raamat jutustab puudest ja põosastest looduses, pärimustes ja nüüdses kasutuses. Tegu on teosega, mis on ühtaegu poeetiline, arendav ja praktiline. Kujundus Kersti Tormis, joonised Ene Aomets, retsensendid Mall Hiimäe ja Toomas Kukk, toimetaja Mall Johanson. Eesti Loodusfoto, 1998. 215 lk.

Kalev Kesküla
VABARIIGI LAULUD

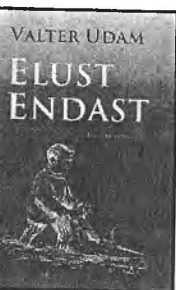
Juba 1976.aastal Nõukogude Eestis sotsiaalselt hella luuletaja esile kerkinud ning viimastel aastatel peamiselt veini kirjanduseks muundamisega tegelnud autori (s.1958) uus raamat annab värsivormis ülevaate Eesti Vabariigi iseloomust ning tundeelust, valgustab tema palet ning kombeid. Kujundus Tõnu Kaalep, fotod Tiit Blaas, Tõnu Kaalep, Vallo Kruuser ja Ingmar Muusikus, korrektor Linda Uustalu. Tuum, 1998. 67 lk.

Peeter Sauter
KOGU MOOS

Paljurünnatud ja -pärjatud noorepoolse prosaisti, sauterliku stiili rajaja järjekordne raamat riimub kujunduselt eelmisega, "Luusiga", ning sisaldab kuus novelli: "Kõhu valu", "Kodu ja muu", "Tõlkija", "Kunagi ammu", "Persedes miks?" ja "Tuimus". Kujundus Manfred Vainokivi, küljendus Sven Saag, korrektuur Inna Lusti. Tuum, 1998. 204 lk.

Robert Kreem
ESTO TEE TORONTOST TALLINNA. Eestlaste elujõu ja vabadusaate aastad 1972 – 1996

Saaremaal 1923. a. sündinud ning Nõukogude okupatsiooni ajal pagulusse siirdunud autori missiooniks on olnud ühenda-
da üle maailma laiali paisatud eestlaste grupe globaalseks eestluseks. Käesolev raamat jäädvustab ühe ühiskondliku liikumise, Ülemaailmsete Eesti Päevade kroonika. Saatesõna Lennart Merelt, Ernst Jaaksonilt ja Jüri Danielilt, toimetaja Jaan Sõra, keeletoimetaja ja Mihkels. Kujundajad Andrus Peegel, Tarmo Rajamets, Kaido Linde. Eesti Entsüklopeediakirjastus, 1998. 433 lk. + fotod.

Valter Udam
ELUST ENDAST

Vabakutselise ajakirjaniku, nõukogude ajal keskastme partei-
juhi ehk teisisõnu tolaaegse maavanema mälestusteraamatus on lisaks avaldatud veel tema publitsistlik näidend "Vastutus". Saatesõna kirjutanud Ülo Tuulik, toimetaja Aime Kons, makett ja teostus Maaja Kukerman. Ilo, 1999. 287 lk.

TUNA

Ajalookultuuri ajakirja esimene number sisaldab peale peatoimetaja veeru veel Ilmar Vene, David Vseiovi, Indrek Jürjo, Iring Fetscheri, Ants Viirese, Peep Pillaku, Jüri Andi, Tõnis Ritsoni, Priit Raudkivi, Ea Janseni, Jüri Tammoja jpt. kirjutisi. Edaspidigi hakkab ajakiri avaldama arhiivmaterjalide publikatsioone, tõsiteaduslikke analüüse arhiivindustooriast ajaloo filosoofiliste vaatlusteni, diskussioone, populaarseid ja alternatiivseid käsitusi, lisaks arvustusi, tutvustusi ning asjakohast informatsiooni. Peatoimetaja Ott Raun, toimetaja Velly Roots, kujundus Jaan Klõseiko ja Tõnu Soo, korrektor Anu Seidla. Arhivaaride Ühingu väljaanne. 160 lk.

Verena Kast
LEIN

Süvapsühholoogiline uurimus psüühilise protsessi faasidest ning nende ületamise teedest, leina ravitoimelisest tähtsusest. Võrreldes leinamise tähtsusega hingetervisele, on lähedase inimese surmaga kaasneva trauma üleelamisele siiani pööratud teenimatult vähe tähelepanu. Autoriks on 1943. a. sündinud filosoofiadoktorist psühhoterapeut, kes oma praktika põhjal on kirjutanud väärtusliku eneseabiraamatu. Tõlkinud Ilme Rebane, toimetanud Helju Vals, kujundus Alide Zvorowsky, tehniline teostus Urmas Tamm. Johannes Esto Ühingu, 1998. 148 lk.

EESTI KUJUNDUSGRAAFIKUTE LIIT

EESTI KIRJASTAJATE LIIT

kuulutavad välja kujunduskonkursi "25 PAREMAT RAAMATUT"

Konkureerivad 1998. aastal Eestis ilmunud raamatud, mida võivad konkursile esitada kirjastused, kunstnikud, autorid, trükikojad, tellijad jne.

RAAMATUD PALUME TUUA

11. – 15. JAANUARINI 1999 kl. 10 – 17 EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU NÄITUSTE OSAKONDA (Tõnismägi 2, Tallinn).

Trükise juurde lisada info kujundaja, kirjastuse, trükikoja kohta. Samuti esitaja kontaktandmed.

Kujunduskunstnikest ja kirjastajatest žürii valib välja 25 paremat, lisaks valdkonniti parima õpiku, lasteraamatu, teatmeteose, dokumentalistika, albumi, eesti autori ja välis autori ilukirjandusteose, luule-, sari- ja teadusliku raamatu ning tarbe-
trükise.

Samaaegselt valib eraldi žürii välja eesti kunstnike kujundatud ja eelmisel aastal ilmunud

VIIS ILUSAMAT LASTERAAMATUT

Konkursi tulemused selguvad 1. veebruariks 1999. Koostööpartner on Eesti Rahvusraamatukogu, kus pannakse välja ka parimate raamatute näitus.

Lisainfo: Eesti Kujundusgraafikute Liidu juhatuse liige Viive Noor, tel. 634 0080, Eesti Rahvusraamatukogu näituste osakonna juhataja Kersti Tiik, tel. 630 7150, Eesti Kirjastuste Liidu juhatuse esimees Tõnu Koger, tel. 625 9415.

Vaike Vahi 9. V 1928 – 28. XII 1998

Jõuluajal suikus vaikselt viimsele unele Vaike Vahi – andekas pianist, kelle kunstist on rõõmu tundnud tuhanded muusikasõbrad, kelle suurepärase partnerlust on nautinud paljud meie solistid ja kellele mõtlevad sõsises tänutundes sadakond kunagist kontsertmeistriklassi üliõpilast.

Vaike Vahi sündis Aluksnes, kus ta viieaastasena E. Malmgreni käe all klaverit õppima hakkas ja peatselt "eesti soost ime-lapseks" kuulutati. Kohalike rahvusaaslaste soovitusel kolis Vaike koos lesetunud emaga Tallinna. Pärast mõningaid eksirännakuid jõudis ta keskastmes Erika Franzi ja konservatooriumis Bruno Luki klassi.

Juba õpingupäevil töötas noor pianist saatjana A. Arderi lauluklassis, pärast konservatooriumi lõpetamist sai Vaike Vahist kaheksateistkümneks aastaks Eesti Riikliku Filharmonia kontsertmeister.

Vaike Vahiga oli suurepärane musitseerida – kohusetundliku, siira ja targa muusikuna rikastas ta oma solistide kunstilisi taotlusi omapoolsete, sageli üllatavalt eredate väljendusvahenditega. Pikemat aega töötas ta nuusuguste meistriga nagu Georg Ots, Ott Raukas, Vladimir Alumäe, Vladimir Sapožnin jpt. Vaike Vahi andis üheksa soolokontserti, mängis korduvalt koos sümfooniaorkestriga ja esines loendamatu kammerkontsertidel, lektooriumidel, isegi estradikontsertidel.

Ligi 20 aastat jagas Vaike Vahi oma rikkalikke saatealaseid teadmisi konservatooriumi üliõpilastele ja võinuks teha seda veel kaua, kui poleks pidanud vajalikumaks hoolitseda lastelaste eest.

Vaike Vahi jääb kolleegide ja sõprade südamesse kui harukordselt peenetundeline, tasakaalukas ja südamluk inimene, kellelt pole kuulnud ühtki teravat sõna. Ka oma üliõpilasi juhendas ta positiivsete emotsioonide toel, lähtudes olemasolevatest, mitte puuduvatest omadustest.

Valusast leinast aitavad meid üle saada Vaike Vahiga koos elatud aastate ilu ja rõõm.

Eesti Muusikaakadeemia

Herman Aunapuu 12. III 1915 – 29. XII 1998

Vanade pallaslaste read hõrenasid läinud aasta lõpupäevil ühe aristokraatliku hinge võrra. Kunstiõpingute ajal peeti Herman Aunapuu peenemaks ja tundlikumaks maalijaks endale siis juba nime teinud Elmar Kitse ja Endel Kõksist. "Peent värvimeelt koos maheda maalimisviisiga ja valitud maitsega näitab Herman Aunapuu," kirjutas Hanno Kompus ühe sak-saaegse Tallinna näituse puhul. Need jooned jäid Aunapuu hapraid väikseformaadilisi vaikelusi, maastikke, linnavaateid, portreid ja figuurimaale iseloomustama edaspidigi. Ja ei kadunud kuhugi ka hiljem vene vangilaagrist kodumaale saadetud kujutluslikes kohvikumotiivides.

Herman Aunapuu sündis Kokandis, Kesk-Aasias, kus tema isa oli jaamaülem. Kui sündis Eesti Vabariik, kolis pere Tartusse. 1933. aastal astus Aunapuu Pallase kunstikooli, kus tema õppejõud olid Jaan Vahtra, Voldemar Mellik ja Villem Ormisson. Olulisimaks kujunes aga mitu aastat Ado Vabbe ateljeed. Vabbe ateljeest ta 1945. aasta kevadel ka arreteeriti. Tähelepan-dav oli Aunapuu väljapanek Pallase õilasena 1940. aasta märtsis koos Viktor Karsuse, Elmar Kitse ja Endel Kõksiga kohvikunäitusel Ko-Ko-Kos Tartus, millele järgnesid esinemised mitmel sõjaaegsel Tartu ja Tallinna näitusel. 1943. aastal tuli saksa sõjavägi, 1944. aasta sügisel Tartu Riiklik Kunstiinstituut, siis aga 1955. aastani vene vangilaagrid.

Lisaks maalimisele valdas Herman Aunapuu ausaksjäämise kunsti, sellepärast ei saanud ta erinevalt kaaslasist hakkama vangilaagrite portreede tegemisega, sellepärast ei andnud ta järele kunstilisele ja tõrjuti tollaste funktsionäride poolt ruttu Tartu kunstinäitustelt, millest ta mõned aastad pääl vangilaagrit agaralt osa oli võtnud. Kõnelemata Kunstnike Liitu võt-misest. Alles 1993. aastal nõustus inimesena äärmiselt tagasihoidlik Aunapuu andma oma pilte näitusele KÜÜ-galeriis, mil-lega Tartu Kunstiühing tähistas Kunstiühingu Pallas 75. aastapäeva. Hää mõelda, et eesti kunstnike hulgas on olnud ka mehi, kelle valik, kutsumus ja tee on ausaksjäämine.

Tartu Kunstiühing

Aurora Tippe 23. I 1913 – 2. I 1999

2. jaanuaril 1999 lahkus meie seast üks vanemaid eesti keraamikuid Aurora Tippe.

Aurora Tippe sündis 23. jaanuaril 1913. a. Stockholmis inseneri peres. Üldhariduse tunnustuse sai ta 1929. a. Simferoopolis, kõrgema kunstihariduse diplomi 1949. a. Surikovi nim. Dekoratiiv- ja Tarbekunsti Instituudis Moskvast. Seejärel suunati ta tööle kompositsiooni ja portselanimaali õppejõuna Tallinna Riikliku Tarbekunsti Instituuti (praegune EKA) keraamika kateedrisse, kus ta töötas 1957. aastani. Seejärel tegutses vabakutselise kunstnikuna, aastast 1953 Eesti NSV Kunstnike Liidu liige.

Tippe sulas kiiresti eesti keraamika koolkonda. Alustanud realistliku joonistuslaadiga, läks ta käekiri peagi lihtsamaks ja dekoratiivsemaks, kuni ta loobus täiesti igasugusest dekoorist ja väljendas end ainult vormi kaudu. Tema õhnesvormid on lopsakad, liigendamata siluetiga, kompaktsed, sageli ebasümmeetrilised, käsitsi modelleeritud kõrgkuumuse dekoratiiv- ja tarbend. Viimased aastakümned töötas ta rohkem pisiplastika valdkonnas, lemmikteemaks naisakt. Kunstniku töid on eksponeeritud peaaegu kõigil eesti tarbekunsti näitustel, nii siseriiklikel kui ka välisnäitustel ligi 140 korral, sealhulgas esimesel iseseisval eesti tarbekunstinäitusel välismaal, Helsingis (1960), rahvusvahelisel Keraamika Akadeemia näitusel Prahas (1962), Osakas EXPO-I (1970) jne. Tema looming pälvib diplomi NSVL näitusel "Kunst ja kodu" Moskvast (1961), kuld- auraha ülemaailmset rahvusvahelisel keraamikanäitusel Prahas, kusjuures see töö on reprodutseeritud kaasaja keraamika näite-na keraamika ajaloo tähtsaimas teoses – R. Charlestoni koostatud ülevaates "World Ceramics".

Kunstniku töid on Tallinna tarbekunsti-, linna- ja ajaloomuuseumi kogudes.

Kolleegina oli Aurora Tippe alati sõbralik ja abivalmis. Tema ärasaatmine on täna kell 15 Pärnamäe krematooriumis.

Keraamikute Liidu nimel
Helene Kuma

I N M E M O R I A M 1 9 9 8

Maailm

Santiago **Alvarez**, kuuba filmilavastaja (8. III 1919 — 20. V)
 Eric **Ambler**, inglise kirjanik (28. VI 1909 — 22. X)
 Gene **Autry**, ameerika näitleja ja laulja (29. IX 1907 — 2. X)
 sir Derek **Barton**, inglise keemik (8. IX 1918 — 16. III)
 Lucio **Battisti**, itaalia laulja (5. III 1943 — 9. IX)
 Svetlana **Beriosova**, inglise baleriin (24. IX 1932 — 10. XI)
 Sonny **Bono**, ameerika laulja ja poliitik (16. II 1935 — 5. I)
 Alain **Bosquet**, prantsuse kirjanik (28. III 1919 — 17. III)
 Carlo **Bragaglia**, itaalia filmilavastaja (8. VII 1894 — 4. I)
 Lloyd **Bridges**, ameerika näitleja (15. I 1913 — 10. III)
 Rolan **Bõkov**, vene näitleja ja filmilavastaja (12. XI 1929 — 6. X)
 Clara **Calamai**, itaalia näitleja (7. IX 1909 — 21. IX)
 Carlos **Castaneda**, ameerika etnoloog ja kirjanik (25. XII 1935 — 27. IV)
 César (César **Baldaccini**), prantsuse kujur (1. I 1921 — 6. XII)
 Catherine **Cookson**, inglise kirjanik (20. VI 1906 — 11. VI)
 Lucio **Costa**, brasiilia arhitekt (27. II 1902 — 13. VI)
 John **Derek**, ameerika näitleja (12. VIII 1926 — 22. V)
 Vladimir **Dudintsev**, vene kirjanik (29. VII 1918 — 23. VII)
 Todd **Duncan**, ameerika laulja (12. II 1903 — 28. II)
 Alice **Faye**, ameerika filminäitleja ja laulja (5. V 1915 — 9. V)
 Edwige **Feuillère**, prantsuse näitleja (29. X 1907 — 13. XI)
 Per Anders **Fogelström**, rootsi kirjanik (22. VIII 1917 — 20. VI)
 Kenichi **Fukui**, jaapani keemik (4. X 1918 — 9. I)
 Jefim **Geller**, vene maletaja (2. III 1925 — 17. XI)
 André **Gertler**, belgia viiuldaja (26. VII 1907 — 23. VII)
 Julien **Green**, ameerika kirjanik (6. IX 1900 — 13. VIII)
 Florence **Griffith-Joyner**, ameerika kergejõustiklane (21. XII 1959 — 21. IX)
 Gérard **Grisey**, prantsuse helilooja (17. VI 1946 — 11. XI)
 Kaarina **Helakisa**, soome kirjanik (22. VI 1946 — 21. IV)
 Zbigniew **Herbert**, poola kirjanik (29. X 1924 — 28. VII)
 Joan **Hickson**, inglise näitleja (5. VIII 1906 — 17. X)
 George **Hitchings**, ameerika biokeemik (18. IV 1905 — 27. II)
 sir Alan Lloyd **Hodgkin**, inglise füsioloog (5. II 1914 — 20. XII)
 Miroslav **Holub**, tšehhi kirjanik (13. IX 1923 — 14. VII)
 Ted **Hughes**, inglise luuletaja (17. VIII 1930 — 28. X)
 Terho **Itkonen**, soome keeleteadlane (21. X 1933 — 29. III)
 Egill **Jacobsen**, taani maalikunstnik (16. XII 1910 — 21. IV)
 Wanda **Jakubowska**, poola filmilavastaja (10. XI 1907 — 28. I)
 Horst **Jankowski**, saksa pianist, helilooja ja orkestrijuht (30. I 1936 — 29. VI)
 Oke **Jokinen**, soome ajakirjanik (13. III 1918 — 12. III)
 Ernst-Hugo **Järegård**, rootsi näitleja (12. XII 1928 — 6. IX)
 Stig **Järrel**, rootsi näitleja (8. II 1910 — 1. VII)
 Ernst **Jünger**, saksa kirjanik (29. III 1895 — 17. II)
 Viljo **Kajava**, soome kirjanik (22. IX 1909 — 2. II)
 Konstantinos **Karamanlis**, Kreeka riigitegelane (8. III 1907 — 23. IV)
 Jaakko **Kaurinkoski**, Soome suursaadik Eestis 1991 — 1996 (25. VII 1934 — 25. VII)
 Jozef **Kroner**, tšehhi näitleja (20. III 1924 — 12. III)
 Akira **Kurosawa**, jaapani filmilavastaja (23. III 1910 — 6. IX)
 Matti **Kuusi**, soome rahvaluuleteadlane (25. III 1914 — 16. I)
 Gabriel **Laub**, tšehhi kirjanik (24. X 1928 — 3. II)
 Halldór **Laxness**, islandi kirjanik (23. IV 1902 — 8. II)
 Hermann **Lenz**, saksa kirjanik (26. II 1913 — 12. V)
 George **Lloyd**, inglise helilooja (28. VI 1913 — 3. VII)
 Jean-François **Lyotard**, prantsuse filosoof (10. VIII 1924 — 21. IV)
 Jean **Marais**, prantsuse filminäitleja (11. XII 1913 — 8. XI)
 Roddy **McDowall**, inglise näitleja (17. IX 1928 — 3. X)
 Bernhard **Minetti**, saksa näitleja (26. I 1905 — 12. X)
 Paul **Misraki**, prantsuse helilooja (28. I 1908 — 30. X)
 Maureen **O'Sullivan**, ameerika näitleja (17. V 1911 — 22. VI)
 Alan J. **Pakula**, ameerika filmilavastaja (7. IV 1928 — 19. XI)
 Victor **Pasmore**, inglise maalikunstnik ja graafik (3. XII 1908 — 23. I)
 Octavio **Paz**, mehhiko kirjanik (31. III 1914 — 19. IV)
 Juhani **Peltonen**, soome kirjanik (12. V 1941 — 25. II)
 Péteris **Pétersons**, läti lavastaja (24. IV 1923 — 9. X)
 Vladimir **Prelog**, šveitsi keemik (23. VII 1906 — 7. I)
 Hermann **Prey**, saksa laulja (11. VII 1929 — 23. VII)
 Frederick **Reines**, ameerika füüsik (16. III 1918 — 26. VIII)
 Gregor von **Rezzori**, Austria kirjanik (13. V 1914 — 23. IV)
 Jerome **Robbins**, ameerika koreograaf (11. X 1918 — 29. VII)
 Jimmy **Rogers**, ameerika kitarrist (3. VI 1924 — 19. XII)
 Anatoli **Rõbavk**, vene kirjanik (14. I 1911 — 23. XII)
 Leonie **Rysanek**, Austria laulja (14. XI 1926 — 7. III)
 Antonio **Saura**, hispaania maalikunstnik (22. IX 1930 — 22. VII)
 Ulrich **Schamoni**, saksa filmilavastaja (9. XI 1939 — 9. III)
 Alfred **Schnitke**, vene helilooja (24. XI 1934 — 3. VIII)
 Theodore **Schultz**, ameerika majandusteadlane (30. IV 1902 — 26. II)
 Alan **Shepard**, ameerika astronaut (18. XI 1923 — 21. VII)
 Frank **Sinatra**, ameerika laulja ja näitleja (12. XII 1915 — 14. V)
 Benjamin **Spock**, ameerika lastearst (2. V 1903 — 15. III)
 Galina **Starovoitova**, Vene poliitik (17. V 1946 — 21. XI)
 Georgi **Sviridov**, vene helilooja (16. XII 1915 — 5. I)
 Alla **Selest**, vene baleriin (26. II 1919 — 7. XII)
 Aleksandr **Zguridi**, vene filmilavastaja (23. II 1904 — 16. IX)
 Todor **Živkov**, Bulgaaria riigitegelane (7. IX 1911 — 5. VIII)
 Haroun **Tazieff**, prantsuse vulkanoloog (11. V 1914 — 2. II)
 Klaus **Tennstedt**, saksa dirigent (6. VI 1926 — 11. I)
 sir Michael **Tippett**, inglise helilooja (2. I 1905 — 8. I)
 Vico **Torriani**, šveitsi laulja (21. IX 1920 — 25. II)
 Galina **Ulanova**, vene baleriin (8. I 1910 — 21. III)
 Anatol **Vieru**, rumeenia helilooja (8. VI 1926 — 9. X)
 Dušan **Vukotić**, horvaadi animafilmlavastaja (7. II 1927 — 8. VII)
 André **Weil**, prantsuse matemaatik (6. V 1906 — 6. VIII)
 Dorothy **West**, ameerika kirjanik (2. VI 1907 — 16. VIII)
 Casper **Wrede**, soomerootsi lavastaja (8. II 1929 — 28. IX)
 Tammy **Wynette**, ameerika kantrilaulja (5. V 1942 — 6. IV)
 Freddie **Young**, inglise filmioperaator (9. X 1902 — 1. XII)
 Robert **Young**, ameerika näitleja (22. II 1907 — 21. VII)

Eesti

Ants **Aamer**, majandusteadlane (25. VI 1939 — 4. XI)
 Enn **Adusson**, näitleja (29. V 1930 — 18. VI)
 Mait **Agu**, tantsujuht (1. X 1951 — 1. IX)
 Helju **Agur**, klaveripedagoog (27. IV 1930 — 15. I)
 Richard **Antik**, bibliograaf ja raamatuteadlane (11. IV 1901 — 16. IV)
 Olev **Anton**, ajakirjanik (24. IX 1935 — 18. IX)
 Zelia **Aumere**, viiuldaja (4. III 1919 — 13. VIII)
 Stanislav **Davõdov**, ajakirjanik (22. VIII 1937 — 14. XI)
 Heino **Eelsalu**, astronoom (8. V 1930 — 26. VII)
 Jaan **Eilsen**, kirjastustöötaja (8. II 1942 — 4. V)
 Helmi **Eller**, kirjandusteadlane ja tõlkija (8. XII 1902 — 18. VII)
 Karl **Gailit**, kirjamees (3. X 1922 — 23. VII)
 Anatoli **Garšnek**, helilooja (17. XI 1918 — 24. X)
 Ülo **Haldna**, keemik (30. I 1932 — 9. VI)
 Toomas **Hint**, vehkleja (9. VI 1960 — 11. XII)
 Heldur **Hiop**, tennisist (7. X 1928 — 23. XI)
 Maret **Hurt**, koorilaulja, Eesti Naislaulu Seltsi esinaine (3. VIII 1933 — 8. IX)
 Ernst **Jaakson**, diplomaat (11. VIII 1905 — 4. IX)
 Hillar **Jaanus**, maalikunstnik (10. XI 1930 — 22. XI)
 Svetlana **Järvi**, balletipedagoog (30. VII 1926 — 21. IV)
 Rein **Kaarepere**, ärimees (3. V 1954 — 8. I)
 Juhan **Kahk**, ajaloolane (1. VIII 1928 — 28. VI)
 Jaano-Mart **Kangur**, ajakirjanik (10. XI 1936 — 16. III)
 Eugen **Kask**, maalikunstnik ja kujur (18. I 1918 — 11. V)
 Karin **Kask**, teatriteadlane ja -kriitik (22. IX 1919 — 22. V)
 Udo **Kolk**, rahvaluuleteadlane (4. V 1927 — 25. VII)
 Elvi **Koppel**, telelavastaja (21. I 1925 — 29. VII)
 Johannes **Kotkas**, maadleja (3. II 1915 — 8. V)
 Klara **Kotter**, laulja (7. VIII 1937 — 21. XII)
 Märt **Kraav**, muusikapedagoog (5. XII 1935 — 23. VI)
 Roland **Kriit**, klarnetist (31. V 1917 — 2. VIII)
 Ulrika **Kristian**, viiuldaja (10. X 1959 — 1. I)
 Helga **Kross**, tõlkija (12. X 1917 — 7. XI)
 Jaanus **Kuum**, jalgrattur (2. X 1964 — 27. VIII)
 Berta **Kuusberg**, tõlkija (27. I 1921 — 13. IV)
 Küllö **Kõiv**, maadleja (14. VII 1972 — 29. VI)
 Uno **Kärbis**, teatrikunstnik (19. V 1926 — 29. VII)
 Kaja **Kärner**, maalikunstnik (3. VIII 1920 — 1. VII)
 Valter **Külvet**, kergejõustiklane (19. II 1964 — 2. VII)
 Eino **Laks**, teatritegelane (11. V 1921 — 15. X)
 Ervin **Lange**, tennisist (16. IX 1951 — 8. VIII)
 Leida **Leesment (Liidak)**, võimlemisjuht (11. VI 1918 — 3. VII)
 Enn **Leisson**, ajakirjanik (11. VII 1942 — 10. VI)
 Maret **Lepik**, pedagoog, Kodutütarde peavanem (28. VII 1930 — 24. VII)
 Boris **Luik**, farmatseut (16. VIII 1914 — 25. III)
 Olga **Lund**, laulja (31. V 1912 — 1. III)
 Vello **Lõugas**, arholoog (6. IV 1937 — 21. V)
 Vilma **Mallene**, pianist ja pedagoog (18. III 1928 — 7. III)
 Hugo **Mitt**, graafik (11. X 1926 — 14. IX)
 Viktor **Mutt**, biokeemik (29. XII 1923 — 9. IX)
 Erich **Mõtlik**, spordipedagoog (5. V 1912 — 24. II)
 Valdur **Ohakas**, maalikunstnik (26. XII 1925 — 16. II)
 Artur **Ots**, näitleja ja lavastaja (7. XII 1917 — 4. II)
 Olaf **Paesüld**, nukunäitleja (26. VI 1923 — 16. VIII)
 Tõnu **Parming**, ajaloolane ja poliitik (28. VI 1941 — 30. X)
 Harald **Peep**, kirjandusteadlane (26. III 1931 — 8. X)
 Agu **Pihelga**, maalikunstnik (3. VIII 1910 — 5. I)
 Endel **Pillau**, kirjastustöötaja (16. IV 1931 — 4. VI)
 Taavet **Poska**, kultuuritegelane (23. X 1896 — 15. XII)
 Ellu **Puudist**, näitleja ja näitejuht (22. X 1929 — 8. VI)
 Naan **Pöld**, laulja (19. X 1921 — 27. I)
 Alfred **Raadik**, rahvatantsujuht (17. XII 1918 — 28. I)
 Peet **Raig**, võrkpallur (12. XII 1938 — 29. VII)
 Henno **Rajandi**, tõlkija ja keeleteadlane (19. X 1928 — 1. III)
 Ella **Rajari**, luuletaja ja kunstnik (23. IV 1915 — 25. IV)
 Valentin **Rajasaar**, ajakirjanik (8. I 1927 — 15. I)
 Adolf **Rammo**, kirjanik (25. IX 1922 — 2. II)
 Helju **Rammo**, kirjanik (9. V 1926 — 25. VII)
 Aleksander **Ratt**, põllumajandusteadlane (23. VIII 1902 — 5. IX)
 Vladimir **Raudsepp**, ajakirjanik (24. VII 1907 — 2. XI)
 Helju **Rauniste**, ajakirjanik (11. IV 1938 — 9. VII)
 Ingrid **Renser**, ajakirjanik (11. V 1961 — 24. VII)
 Peeter **Rõigas**, metsateadlane (13. VII 1914 — 21. XII)
 Gustav **Ränk**, etnoloog (18. II 1902 — 5. IV)
 Helmut **Rüdmik**, pastor (8. IV 1923 — 19. VIII)
 Väino **Saviauk**, orkestrijuht (17. I 1917 — 28. I)
 Tõnu **Seero**, ajakirjanik (25. VII 1957 — 27. IX)
 Reet **Selg**, pedagoogikateadlane (16. VI 1927 — 23. V)
 Ivar-Jüri **Siimon**, majandusteadlane (9. II 1937 — 20. XI)
 Ilmar **Sikemäe**, kirjanik (18. XII 1914 — 25. VII)
 Aare **Sirel**, mälumängur (17. X 1946 — 15. I)
 Eve **Suits**, vibulaskur (19. III 1947 — 3. VI)
 Endel **Sõgel**, kirjandusteadlane (17. VI 1922 — 7. XII)
 Heiko **Sõot**, näitleja (26. II 1968 — 14. II)
 Kadi **Taniloo-Tekkel**, näitleja ja laulja (25. I 1911 — 14. II)
 Emilda **Trepp**, metallikunstnik (21. VII 1912 — 30. I)
 Boriss **Troškin**, näitleja (26. VI 1946 — 9. III)
 Margus **Turu**, muusikaärimees (19. XI 1961 — 21. VII)
 Albert **Tükk**, haridustegelane (6. I 1928 — 3. IX)
 Johannes **Uiga**, maalikunstnik (12. II 1918 — 23. X)
 Laine **Ustav**, koorijuht ja muusikapedagoog (15. XII 1923 — 5. VIII)
 Vaike **Vahi**, pianist ja pedagoog (9. V 1928 — 28. XII)
 Lembit **Vaik**, tehnikateadlane (2. IV 1920 — 9. VIII)
 Maimu **Vannas**, teatrikunstnik (20. IX 1914 — 24. X)
 Enn **Veskimägi**, keeleteadlane (18. IX 1932 — 12. VIII)
 Rein **Virkus**, pedagoogikateadlane (18. VI 1930 — 14. VIII)
 Elmar **Vrager**, luuletaja ja ajakirjanik (31. V 1916 — 22. X)

K A L E N D E R

1. jaanuar 1999

100 aastat tagasi (1899) sündis Peterburis graafik **Eduard Järv**. Suri 27. aug. 1941 Tallinnas.
 70 aastat tagasi (1929) sündis Tallinnas arvutiteadlane **Ustus Agur**. Suri 1. jaan. 1997.
 70 aastat tagasi (1929) sündis Tallinnas arstiteadlane **Heinart Sillastu**.
 50 aastat tagasi (1949) sündis Tallinnas kunstiajaloolane ja -kriitik **Sirje Helme**.
 2. jaanuar
 75 aastat tagasi (1924) sündis Tallinnas helilooja **Ülo Vinter**.
 4. jaanuar
 90 aastat tagasi (1909) sündis Järvamaal Väätsa vallas Piiumetsa külas klarnetist **Juhan Kaljaspoolik**. Suri 14. nov. 1979 Tallinnas.
 70 aastat tagasi (1929) sündis Keila vallas arhitekt **Voldemar Herkel**.
 5. jaanuar
 125 aastat tagasi (1874) sündis Kuusalus maalikunstnik **Ludvig Oskar**. Suri 1. juunil 1951 Sak-samaal Oldenburgis.
 6. jaanuar
 70 aastat tagasi (1929) sündis Pärnu-Jaagupis karikaturist **Hugo Hiibus**.
 70 aastat tagasi (1929) sündis Tallinnas keraamik **Evi Mardna**.
 7. jaanuar
 100 aastat tagasi (1899) sündis prantsuse helilooja ja pianist **Francis Poulenc**. Suri 30. jaan. 1963.
 70 aastat tagasi (1929) sündis Tartus filmilavastaja **Jüri Müür**. Suri 17. nov. 1984 Tallinnas.
 60 aastat tagasi (1939) sündis Rakveres tõlkija **Jüri Pärni**.
 8. jaanuar
 90 aastat tagasi (1909) sündis Tallinnas kirjanik **Helmi Rajamaa**.
 9. jaanuar
 100 aastat tagasi (1899) sündis Tallinnas ajakirjanik ja spordimees **Harald Tammer**. Suri 6. juunil 1942 Gorki oblastis.
 80 aastat tagasi (1919) sündis Saaremaal Leisi vallas Veski külas kirjanduskriitik ja tõlkija **Olev Jõgi**. Suri 27. jaan. 1989.
 80 aastat tagasi (1919) sündis Tallinnas keemik **Enno Siirde**.
 75 aastat tagasi (1924) sündis Viidandimaal Aidu vallas matemaatik **Karl Ariva**. Suri 21. apr. 1979 Elvas.
 10. jaanuar
 90 aastat tagasi (1909) sündis Valgamaal Omuli vallas klaasikunstnik **Maks Roosma**. Suri 3. dets. 1971 Tallinnas.
 11. jaanuar
 70 aastat tagasi (1929) sündis Riias arhitekt **Dmitri Bruns**.
 12. jaanuar
 120 aastat tagasi (1879) sündis Läänemaal Haimre vallas ehitusinsener ja omavalitsustegelane **Anton Uesson**. Lasti maha 13. apr. 1942 Sverdlovskis.
 90 aastat tagasi (1909) sündis Võrumaal Veriora vallas ihtüoloog **Linda Rannak**. Suri 28. okt. 1990 Tallinnas.
 80 aastat tagasi (1919) sündis Harjumaal Raiküla vallas Lipa külas laulja **Ilmar Kuusemets**.
 70 aastat tagasi (1929) sündis Tallinnas pedagoogikateadlane **Viivi Maanso**.
 13. jaanuar
 100 aastat tagasi (1899) sündis Võrumaal Rõuge vallas Sänna külas kirjanik **Juhan Jaik**. Suri 10. dets. 1948 Rootsis Södertäljes.
 90 aastat tagasi (1909) sündis Järvamaal Väinjärve vallas lavastaja ja näitleja **Enn Toona**. Suri 22. märtsil 1973 Tallinnas.

14. jaanuar

110 aastat tagasi (1889) sündis Pärnumaal Tammiste vallas Kiisa külas maalikunstnik **August Pulst**. Suri 22. nov. 1977 Tallinnas.
 15. jaanuar
 100 aastat tagasi (1899) sündis Võrumaal Meeksi vallas õigusteadlane **Artur-Tõeleid Kliimann**. Mõrvati juulis 1941 Tartus.
 16. jaanuar
 75 aastat tagasi (1924) sündis Tartus maalikunstnik **Ilmar Malin**. Suri 15. märtsil 1994 Tartus.
 70 aastat tagasi (1929) sündis Tallinnas nahakunstnik **Silvi Kalda**.
 17. jaanuar
 80 aastat tagasi (1919) sündis Peterburi kubermangus Schlüsselburgis etnoloog ja kirjanik **Ilmar Talve**.
 18. jaanuar
 120 aastat tagasi (1879) sündis Tartumaal Suure-Kambja vallas ajakirjanik, tõlkija ja merendustegelane **August Hanko**. Suri 25. mail 1952 Kemerovo oblastis.
 100 aastat tagasi (1899) sündis Helmes näitleja ja lavastaja **Eduard Tinn**. Suri 27. märtsil 1968 Tallinnas.
 70 aastat tagasi (1929) sündis Tallinnas limnoloog **Aare Mäemets**.
 50 aastat tagasi (1949) sündis Räpinas arhitekt **Marie Hammer**.
 21. jaanuar
 60 aastat tagasi (1939) sündis Tallinnas näitleja **Tõnu Aav**.
 23. jaanuar
 90 aastat tagasi (1909) sündis Peterburis füüsikapedagoog **Anatoli Mitt**. Suri 15. mail 1980 Tartus.
 70 aastat tagasi (1929) sündis Tartumaal Mäksa vallas etnoloog **Kalju Konsin**.
 24. jaanuar
 50 aastat tagasi (1949) sündis Tartus graafik **Esta Kamsen**.
 25. jaanuar
 80 aastat tagasi (1919) sündis Tartumaal Kodijärve vallas farmakoloog **Johannes Tammeorg**. Suri 10. sept. 1986 Tartus.
 50 aastat tagasi (1949) sündis Permi oblastis balletitantsija **Rufina Noor**.
 26. jaanuar
 110 aastat tagasi (1889) sündis Peterburis graafik **Günther Reindorff**. Suri 14. märtsil 1974 Tallinnas.
 60 aastat tagasi (1939) sündis Tartus näitleja **Sander Raus**. Suri 29. nov. 1984 Tallinnas.
 27. jaanuar
 110 aastat tagasi (1889) sündis Harjumaal Kuivajõe vallas lavastaja, näitleja ja näitekirjanik **Jaan Metua**. Suri 22. okt. 1945 Harjumaal Alaveres.
 28. jaanuar
 100 aastat tagasi (1899) sündis Viidandimaal Võisiku vallas kirjanikusteadlane ja tõlkija **August Annist**. Suri 6. apr. 1972 Tallinnas.
 29. jaanuar
 80 aastat tagasi (1919) sündis Järva-Jaanis keeleteadlane **Helmi Viires**. Suri 3. märtsil 1984 Tallinnas.
 75 aastat tagasi (1924) sündis Võrumaal Koida vallas põllumajandusteadlane **Arnold Pihõ**. Suri 8. dets. 1978 Kuusikul.
 75 aastat tagasi (1924) sündis Narvas maletaja **Ortvin Sarapuu**.
 30. jaanuar
 100 aastat tagasi (1899) sündis Peterburis kirjanik ja kirjandusteadlane **Valmar Adams**. Suri 15. märtsil 1993 Tartus.
 50 aastat tagasi (1949) sündis Paides korvpallur ja treener **Jaak Salumets**.

T E A T E R

RAHVUSOOPER ESTONIA

R, 8. I kl. 19 J. Offenbachi operett "Ilus Helena". Esietendus!
L, 9. I kl. 19 P. Tšaikovski ballett "Luikede järv".
P, 10. I kl. 14 "Ilus Helena". Esietendus!
K, 13. I kl. 19 G. Verdi ooper "Nabucco".
N, 14. I kl. 19 A. Adami ballett "Giselle".
R, 15. I kl. 19 "Nabucco".

L, 16. I kl. 12 A. Bournonville'i ballett "Armastuse muinasjutt".
L, 16. I kl. 19 "Ilus Helena".

P, 17. I kl. 14 "Nabucco".

ESTONIA TALVEAED

L, 9. I kl. 14 laulab prof. Taru Valjakka (sopran, Soome) oma õpilastega Eesti Muusikaakadeemiast.

P, 10. I kl. 14 "Elulõng". Avatud kirik. Küläs piiskop Einar Soone, keelpillikvartett Mai Rosenroth ja Kristina Kriit (viulid), Arne Pilliroog (vioola), Pärt Tarvas (tsello). Kontsertkohtumist juhhib Ene Pilliroog.
K, 12. I kl. 18 "Kolmapäevaõhtu Valgrega".

Laulavad Katrin Karisma ja Tõnu Kilgas (reserveeritud).

P, 17. I kl. 18 "Pühapäevaõhtu Valgrega".

Laulavad Katrin Karisma ja Tõnu Kilgas.

EESTI DRAAMATEATER

R, 8. I kl. 19 "Armastuse leiutajad";
kl. 19 Thomas Bernhardi "Harjumuse jõud" väikeses saalis.

L, 9. I kl. 17 Alfred Bradley "Võlur Oz".

Kl. 17 "Stseenid ühest abielust" väikeses saalis.

P, 10. I kl. 12 "Võlur Oz";

kl. 19 "Pereringmäng" (reserveeritud);

kl. 19 "Stseenid ühest abielust" väikeses saalis.

T, 12. I kl. 19 "Armastuse leiutajad";

kl. 19 "Harjumuse jõud" väikeses saalis.

K, 13. I kl. 19 "Pereringmäng";

kl. 19 "Kured läinud, kurjad ilmad" väikeses saalis.

N, 14. I kl. 19 "Kalmistuklubi".

Kl. 19 "Kured läinud, kurjad ilmad" väikeses saalis.

R, 15. I kl. 19 Ayn Randi "16. jaanuari õhtu" (lõbimäng).

Kl. 19 "Kunst" väikeses saalis.

L, 16. I kl. 17 "16. jaanuari õhtu" (esietendus);

kl. 17 Torgny Lindgreni "Mao tee kalju peal" väikeses saalis.

P, 17. I kl. 12 "Võlur Oz";

kl. 18 "Täna õhta kell kuus viskame lutsu" (lõbimäng).

Kl. 17 "Mao tee kalju peal" väikeses saalis.

TALLINNA LINNATEATER

R, 8. I kl. 11 "Tere!";

kl. 18 H. Ibseni "Naine merelt".

L, 9. I kl. 11 "Tere!" ja kl. 14 "Tere!" (viimast kord);

kl. 18 reserveeritud etendus!

E, 11. I kl. 18 "Arkaadia".

T, 12. I kl. 18 "Arkaadia".

K, 13. I kl. 18 "Naine merelt".

N, 14. I kl. 18 E. Albee "Habras tasakaal".

R, 15. I kl. 18 A. Conan Doyle'i "Sherlock Holmes ja Doktor Watson".

Kl. 19 "Ristumine peateega" Haljala rahvamajas.

L, 16. I kl. 11 "Onu Teodor, kass ja koer";

kl. 18 "Arkaadia".

VANALINNASTUUDIO

R, 8. I kl. 12 ja 16 Ch. Perrault'i ainetel "Uinuv kaunitar".

L, 9. I kl. 12 ja 16 "Uinuv kaunitar".

P, 10. I kl. 12 N. Simoni "Päikesepoisid".

K, 13. I kl. 19 G. Feydeau "Täitsa lõpp".

N, 14. I kl. 19 R. Vitraci "Victor".

R, 15. I kl. 19 G. Feydeau "Täitsa lõpp".

L, 16. I kl. 19 "12 tooli". Lavastaja E. Baskin.

Lisaetendus!

P, 17. I kl. 12 "Uinuv kaunitar"; kl. 19 N. Simoni "Päikesepoisid".

VON KRAHLI TEATER

R, 8. I kl. 19, L, 9. I kl. 19 P, 10. I kl. 19, E, 11. I kl. 19, K, 13. I kl. 19, N, 14. I kl. 19, R, 15. I kl. 19, L, 16. I kl. 19 "Kodanikud!".

P, 17. I kl. 19 "Libahunt".

THEATRUM

K, 13. ja N, 14. I kl. 18 M. Maeterlincki "Pelléas ja Mélisande".

VAT TEATER

P, 10. I kl. 13 PERESAFARI.

T, 12. I kl. 10 "Mütsimehike" Eidapere kultuurikeskuses ja kl. 12 Valtu rahvamajas.

TARTU LASTETEATER

R, 8. I kl. 18 "Kõu ja Pikker".

L, 8. I kl. 12 "Päevakoer ja peegel".

Kl. 17 "Kuidas kirjutada Suurt Päkikipuraamatut" (broneeritud).

P, 10. I kl. 12 ja kl. 17 "Kuidas kirjutada Suurt Päkikipuraamatut" (publiku palaval soovil veel kord).

K, 13. I kl. 18 "Kõu ja Pikker".

N, 14. I kl. 11 "Üle linna Vinski".

R, 15. I kl. 18 "Viimane üksikarvik".

L, 16. I kl. 17 "Olevused".

P, 17. I kl. 12 "Päevakoer ja peegel".

Kl. 17 "Kõu ja Pikker".

VILJANDI DRAAMATEATER UGALA

R, 8. I kl. 19 Boris Körveri "Ainult unistus" suures saalis,

kl. 13 James Matthew Barrie "Peeter Paan" väikeses saalis.

L, 9. I kl. 19 "Ainult unistus" suures saalis.

E, 11. I kl. 17 "Mary Poppins" suures saalis.

T, 12. I kl. 17 "Mary Poppins" suures saalis.

K, 13. I kl. 19 Sigurd Hoeli "Patused suvepäikesel all" väikeses saalis,

kl. 19 "Kosjasõit" Kuressaare kultuurikeskuses. N,

14. I kl. 19 "Patused suvepäikesel all" väikeses saalis.

kl. 20 "Kosjasõit" Salmel kultuurimajas.

R, 15. I kl. 19 Nicky Silveri "Lendsaurused" väikeses saalis,

kl. 18 "Kosjasõit" Tornimäe kultuurimajas.

L, 16. I kl. 15 Marc-Gilbert Sauvajoni "Ciao!" suures saalis (soodusetendus).

PÄRNU ENDLA

L, 9. I kl. 19 "Mees, kes arvatavasti on" väikeses saalis (esietendus!).

E, 11. I kl. 19 "Mees, kes arvatavasti on" Mõniste rahvamajas.

T, 12. I kl. 19 "Mees, kes arvatavasti on" Võru kultuurimajas Kannel.

K, 13. I kl. 19 "Mees, kes arvatavasti on" Misso rahvamajas.

N, 14. I kl. 19 "Mees, kes arvatavasti on" väikeses saalis.

L, 16. I kl. 19 "Putukate elust" (esietendus!).

Lavastaja Jaan Tooming.

RAKVERE TEATER

R, 8. I kl. 13 "Pipi Pikksukk".

E, 11. I kl. 11 "Pipi Pikksukk" Vanemuise väikeses saalis.

E, 11. I kl. 19 "Vahva sõdur Švejki" Vanemuise väikeses saalis.

K, 13. I kl. 19 "Hind" Käina kultuurikeskuses.

N, 14. I kl. 19 "Hind" Kärdla kultuurikeskuses.

R, 15. I kl. 19 "Hind" Vana-Vigala rahvamajas.

R, 15. I kl. 19 "Vahva sõdur Švejki".

K O N T S E R T

EESTI KONTSERT

6. — 9. I VANEMUISE KONTSERDIMAJAS talveaheaja muusika- ja teatriprogramm lastele "Üks väike rõõm".

L, 9. I kl. 12 "Kolmas rõõm", nukuteatri etendus "Mustlõusturõõm" (muusikaline poeem). Pilet 30 krooni.

R, 8. I kl. 19 VANEMUISE KONTSERDIMAJAS Real Group. Jõulukava ABBAST Bittliteni. Kehtivad 27. XII piletid!

P, 10. I kl. 16 VANEMUISE KONTSERDIMAJAS Aare-Paul Lattik (orel). Kaastegev Tatjana Romanova (sopran). Kavas Guilain, Mozart, J. S. Bach, Duruflé, A. Kapp. Piletid 30 — 60 krooni.

P, 10. I kl. 14 MÄETAGUSE MÕISAS NYDD Ensemble (kammerkoosseis). Mihkel Peäske (flööt), Kalev Kuljus (oboe), Meelis Vind (klarnet), Peeter Sarapuu (fagott), Kalle Koppel (metsasarv), Jana Peäske (klaver). Kavas Saint-Saënsi "Caprice sur des airs danois et russes" op. 79, Milhaud' "Sonaat, D'Indy' Saraband ja menuett, Poulenci Sekstett, Rousseli Divertissement op. 6, Francaix' "L'heure du berger".

K, 13. I kl. 17.30 VALGA MUUSIKAKOOLIS

P, 17. I kl. 16 RAKVERE KAURI KOOLIS

T, 19. I kl. 18 KURESSAARE RAKEOJAS

K, 20. I kl. 18 HAAPSALU PEREKONNASEISUAMETI BÜROOS

L, 23. I kl. 18.30 PÄRNU AGAPE KESKUSES

"Allikatund". Tatjana Lepnurm (harf), Virgo Veldi (saksofon).

R, 15. I kl. 14 VANEMUISE KONTSERDIMAJAS

L, 16. I kl. 16 ESTONIA KONTSERDISAALIS

perekontsert "Lapsed tuppa, tali tuleb!", Eesti Riiklik Sümfooniaorkester. Dirigent Anu Tali. Kavas Panula "Orkestriprekord", Haydni "Lahkumissümfoonia". Piletid 30, 60 krooni.

L, 16. I kl. 16 VÄRAVATARNIS "See võrattu saar".

Gambakonsort väike riNG Inglise XVI — XVII sajandi fantaasiad, laulud, tantsud ja divisionid gambadega. Kavas Byrd, Hume, Coperatio, Purcell.

Piletid 30, 60 krooni.

P, 17. I kl. 16 VANEMUISE KONTSERDIMAJA KAMMERLAVAL

T, 19. I kl. 19 ESTONIA KONTSERDISAALIS Suur Muusikaakadeemia. Grigory Sokolov (klaver, St. Peterburg). Kavas Byrdi Lühipalad.

Eesti Kontserdi kassa on lahti E — R kl. 12 — 19, L kl. 12 — 17, P üks tund enne kontserdi algust.

Pileteid on võimalik tellida hooaja kõikidele kontsertidele, info tel. 644 3198. Piletite broneerimine ja tellimine tel. 644 1308, faks 641 830, e-mail: info@concert.ee

TALLINNA MUUSIKAKESKKOOL

P, 10. I kl. 13 MUSTPEADE MAJA OLAVI SAALIS

esinevad Maigi Pakri klaveriklassi õpilased

Rein Rannapi klaveriohtud kavaga "Draama"

R, 15. I kl. 18.30 Paldiski muusikakoolis

L, 16. I kl. 19 Otepää Raekoja

P, 17. I kl. 19 Võru kultuurimajas

E, 18. I kl. 17.30 Valga muusikakoolis

T, 19. I kl. 19 Jõgeva kultuurikeskuses

N, 21. I kl. 19.30 Tapa kultuurikoja

R, 22. I kl. 19 Rannu rahvamajas

L, 23. I kl. 18 Põlva muusikakoolis

E, 25. I kl. 19 Tartu ülikooli aulas

T, 26. I kl. 19 Paide kultuurikeskuses

K, 27. I kl. 19 Pärnu raekoja

N, 28. I kl. 19 Viljandi kultuurimajas

R, 29. I kl. 19 Tõrva kammersaalis

P, 31. I kl. 17 Rägavere mõisas

Kavas: Beethoveni Pateetiline sonaat, Chopini ballaadid, Bach ja Pärt.

TARTU KUNSTIMAJA

Tartu, Vanemuise 26
Tartu kunstnike aastalõpu-näitus "FOORUM"
kuni 12. I.
Avatud K — E kl. 12 — 18.

EESTI RAAMATU AASTA PEAKOMITEE

asub Tartus Vanemuise 19.
Telefon 27 427 087,
faks 27 427 320,
e-mail: era@ilmamaa.ee

LASTEKUNSTIKOOLI GALERII

Tartu, Jakobi 52
Silver Vahtre "KALEVIPOEG"
kuni 15. I.
Avatud E — R kl. 12 — 17.

SOOME INSTITUUT Harju 1, 10146 Tallinn, tel. 631 3917

Soome Instituudi raamatukogus saavad huvilised kasutada internetti ja tutvuda meie CD-ROMidega. Juurde on tulnud uuemat soome kirjandust. Instituut on lahti kolmapäeviti kl. 10 — 18, teistel tööpäevadel endiselt kl. 10 — 16.

R, 8. I kl. 14 avatakse Soome Instituudi ruumides (Harju 1) näitus "Langenud sangarite pikk tee koju". Näitus põhineb soomlaste 1992. a. alanud uurimistöö, mille eesmärgiks leida sõdades Venemaa lahinguväljadele jäänud langenud. Avamisel võtavad sõna kolonelleitnant Sven Ise, Soome sõjaväeatasee Kenneth Nyholm, sõjaväepastor Lauri Palva jt. Näituse avab Soome Sõjaveteranide Liidu auesimees Simo Kärävä. Sissepääs vaba.

L, 9. I kl. 14 annavad Estonia talveaia kontserdi Eesti Muusikaakadeemia üliõpilased professor Taru Valjakka lauluklassist. Kavas Mozarti, Schuberti, Bizet', Šostakoviči, Rossini, Kuula jt. vokaalloomingut. Manuel de Falla lauludega esineb professor Taru Valjakka

SOOME INSTITUUT Vanemuise 19, 51014 Tartu, tel. 827 427 319, faks 427 097, e-mail: soome@ilmamaa.ee. Lugemissaal ja raamatukogu on avatud E — R kl. 10 — 16.

BRITI NÕUKOGU Vana-Posti 7, EE0001 Tallinn, tel. 631 4010, e-mail: british.council@bctallinn.ee, interneti aadress: www.bctallinn.ee

PRANTSUSE KULTUURIKESKUS Kuninga 4, EE0001 Tallinn, tel. 449 505

PÕHJAMAADE MINISTRITE NÕUKOGU INFOBÜROO Pikk 11, EE0001 Tallinn, tel. 640 6626, faks 640 6622.

PÕHJAMAADE MINISTRITE NÕUKOGU INFOBÜROO Raekoja plats 8, Tartu, tel. 827 433 944

UNGARI KULTUURIESINDUS Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn, tel. 6440 817 e-mail: uke@eki.ee

TALLINNA SAKSA KULTUURIINSTITUUT / GOETHE INSTITUUT Tolli 2, Tallinn, tel. ja faks 641 1439 dki.gi@online.ee http://www.goethe.de/ne/tal

AMEERIKA ÜHENDRIIKIDE SAATKONNA INFOTEENISTUS Kentmanni 20, EE0001 Tallinn, tel. 631 2212, faks 631 2026, e-mail: vaiko@usislib.ee; www.usislib.ee Infokeskus avatud külastajatele E, K, R kl. 14 — 17, teistel aegadel eelneval kokkuleppel telefoni teel.

TAANI KULTUURIINSTITUUT Vene 14, EE0001 Tallinn, tel. ja faks 6466 373.

Eesti Kirjanduse Selts kuulutab välja teadussekretäri ametikoha konkursi.

Ametikohustuste hulka kuuluvad nii EKSi sisulise tegevuse korraldamine (üritused, kirjastamine jne.) kui ka asjaajaja ülesanded (dokumentatsioon, kirjavahetus jne.). Nõutavad on suhtlemisoskus, algatusvõime, kirjanduses ja vaimuelus orienteerumine, kõrgharidus, keeled.

Töökoht asub Tartu kesklinnas. Avaldusele palume lisada CV ja kontaktandmed.

Avalduse palume saata 20. jaanuariks aadressil Eesti Kirjanduse Selts, Vanemuise 19, 51014 Tartu.

KUKU

Tallinnas 100,7 Mhz

Järvamaal 100,5 MHz

Mulgimaal 100,8 MHz

Haapsalus 100,9 MHz

Tartumaal 101,2 MHz

Otepääl 102,4 MHz

Niitväljal 102,7 MHz

RAADIO MÕTLEVALE INIMESELE

Ajaleht

nädaline

see on uudised
Rapla maakonnast.

Toimetis: Tallinna mnt 15, RAPLA 79513

Tel (248) 55 275,

Faks (248) 56 994

e-post: nadaline@estpak.ee

Tellimisindeks 00512

Kes mees, end ise aitab! Ei ta iial karju,

et temal abi tuleks imedelt.

Kes mees ei õnne-sepil ise rauda

võind taguda: see läheb kehvalt hauda.

Nende La

V A A L G A L E R I I

Väike-Karja 12

Rein Tammiku "ORGASMES"
kuni 9. I.Avatud T – R kl. 11–18 ja
L kl. 11–16.

Raekoja plats 14

Sütevaka Andrese
MAALID kuni 18. I.Avatud E – L kl. 11 – 22,
P suletud.
Kunstimüük E – L kl. 11 – 17,
tel. 644 2758.

LÜHIKESE JALA G A L E R I I

Lühike jalg 6

TARBEKUNSTI NÄITUSMÜÜK.
Ehali Halliste GOBELÄÄNID
"PANTA RHEI".Avatud E – R kl. 10 – 18,
L – P kl. 10 – 17,
tel. 699 7825.

E E S T I K U N S T I M U U S E U M

RÜÜTELKONNA HOONE (Kiriku plats 1)

Püsiekspositsioon eesti kunsti klassikast.

Avatud K – P kl. 11 – 18. Iga kuu viimane reede ja laupäev tasuta!

TARBEKUNSTIMUUSEUM (Lai 17)

Püsiekspositsioon "Eesti professionaalne tarbekunst".

"Hõbe ja kuld". Väärismetallasjade ja märkide tehas Roman Tavast ning juveelitööstus läbi 75 aasta kuni 17. I.

Avatud K – P kl. 11 – 18. Iga kuu viimane reede ja laupäev tasuta!

K. RAUA MAJAMUUSEUM (Nõmmel K. Raua 8)

Püsiekspositsioon K. Raua loomingust.

Jõulunäitus "Talveidüll" kuni 31. I.

Avatud K – P kl. 11 – 18. Iga kuu viimane reede ja laupäev tasuta!

ADAMSON-ERICU MUUSEUM (Lühike jalg 3)

Püsiekspositsioon Adamson-Ericu loomingust.

"15 aastat Adamson Ericu muuseumi" kuni 24. I.

Avatud K – P kl. 11 – 18. Iga kuu viimane reede ja laupäev tasuta!

MIKKELI MUUSEUM (Kadriorus Weizenbergi 28)

Johannes Mikkel kollektsioon (XVI – XVIII sajandi lääne-euroopa, vene, hiina kunst). Ikoonid XIV – XIX sajand.

Avatud K – P kl. 11 – 18.

NIGULISTE MUUSEUM (Niguliste 3)

"Vana kunst".

Avatud K kl. 12 – 18, N – P kl. 11.30 – 18. Igal L kl. 12 koorimuusika kontsert.

Tasuta külastuspäev iga kuu viimane reede.

Eesti Kunstimuuseumi kodulehekülge aadressil: www.ekm.ee

DRAAKONI G A L E R I I

Pikk 18

Maali ja graafika
NÄITUSMÜÜK.Avatud E kl. 10 – 17, T – R kl.
10 – 18, L kl. 11 – 16.
Piltide raamimine.

Tartu, Ülikooli 5

Stassise fotod
"SÜGISENE JA TALVINE
KADRIORG".

Avatud iga päev kl. 11 – 02.

G A L E R I I K A K S

Lühike jalg 1

TARBEKUNSTI
MÜÜGIVÄLJAPANEK.Avatud E – L kl. 10–18,
P kl. 10–17.

Vabaduse väljak 6

Pille Kängsepa
NAHKKOSTÜÜMID, Galina
Gaidukova KERAAMIKA ja Astri
Müüli SIIDIMAAL "..."
kuni 16. I.
Avatud T – L kl. 11–18.

Kadriorus, Roheline aas 3

Mari Roosvalti maalid
"MÄRK" kuni 10. I.
I korrusel E. Viide muuseum.Avatud K – E kl. 11 – 18.
Info tel. 426 300.E E S T I
V A B A Õ H U M U U S E U MPark ja Kolu kõrts
on avatud iga päev kl. 10 – 18.Eesti Vabaõhumuuseumi
telefoninumber 654 9117,
faksinumber 654 9127,
indeks 13521.

KUNSTIHOONE GALERIIS

Vabaduse väljak 8

Siim-Tanel Annus, külalisena
Abraham David Christian
kuni 17. I.

Avatud K – E kl. 12 – 18.

Harju 12

Jaak Arro "BUDUAAR"
kuni 10. I.

Avatud K – E kl. 12 – 18.

Viru 19

SALONGIMÜÜK.
Kellad. Autoriehted.Avatud T – R kl. 10 – 18,
L kl. 11 – 15.

R O T E R M A N N I S O O L A L A D U

Ahtri 2

Eesti Arhitektuurimuuseumi saalis "Kokkupuuteid Aaltoga" kuni 24. I.
Keldrisaalis Katrin ja Peeter Pere "Pimedusele vastu.1998" kuni 17. I.

Galeriis "Ungari kaasaegne arhitektuur" kuni 24. I.

Eesti Kunstimuuseumi näitusesaalis "Kalev Mark Kostabi maalid
1984 – 1998" kuni 10. I.Avatud K – P kl. 11 – 18. Tasuta külastuspäevad iga kuu viimane reede,
laupäev ja pühapäev.

Hobusepea 8

Aknal Heljo Tassa ehted.
Müügil AUTORIEHTED.Avatud E – R kl. 10 – 18,
L kl. 11 – 16.

Pärnu, Rüütli 30

12. – 23. I Nandor Mikola
AKVARELLID.Avatud T – R kl. 11 – 18,
L kl. 11–17.

V I L J A N D I K U N S T I S A A L

Viljandi, Vabaduse plats 6,
II korrus

JÕULUNÄITUS

"LEMBIT SOOTS – 75"
kuni 28. I. Maalid ja joonis-
tused.

Avatud L – N kl. 12.30 – 17.

K O N R A D A D E N A U E R I
F O N D I R U U M E S

Tallinn, Vana-Viru 3

Anneli Säre MAALID "KARGE
JA KAUNIS NORRA" kuni 29. I.Avatud tööpäeviti kl. 9 – 17,
lõuna kl. 13 – 14.

TARTU KUNSTIMUUSEUM

Vallikraavi 14

Eduard Wiiralti GRAAFIKA.
Johannes Uiga.Avatud K – P kl. 11 – 18.
Tasuta külastuspäev on reede.

KIVISILLA GALERII

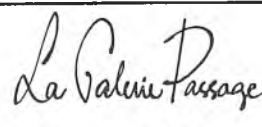
Raekoja plats 18

EESTI KUNSTI PÜSIEKSPOSIT-
SIOON, KONRAD MÄE MÄLES-
TUSNÄITUS kuni 14. II 1999.
Michelangelo "Viimne kohtupäev"
Konrad Martin Metzi
(1749 – 1827) ofortidel.Avatud K – P kl. 11 – 18.
Tasuta külastuspäev on reede.A.H.Tammsaare muuseum
L.Koidula 12 aPéter Balazs Kovacsi ja Péter
Tökey TEMPERAMAALIDE
NÄITUS kuni 11. I.

Avatud K – E kl. 11 – 18.

Tartu, Baeri 2

Urmas Viigi GRAAFIKA
kuni 23. I.Avatud E – R kl. 11 – 18,
L kl. 10 – 15.
Raamimistööd.CHAPLINI KUNSTIKESKUS
Pärnu, Esplanaadi 10Ellen Hanseni ja Aet Ollisaare ühis-
näitus "VANAEMA JA TÛTRETÛ-
TAR", Lääne-Eesti tekstiile Heinz
Valgu erakogust "SÄNGIS"
kuni 14. I.Kuni 9. I V rahvusvaheline instal-
latsiooninäitus "JÕULUPUU
2000". Kuraator Reiu Tüür.Kaljo Põllu maalinäitus "KOLMAS
SILM" Pärnu mudaravilas
kuni 12. I.Näitused on lahti iga päev
kl. 9 – 21, Väikeses Texases
kl. 12 – 24 ja mudaravilas
kl. 9 – 17.Internetis: www.chaplin.ee Info
tel. 8244 30 772.

Narva mnt. 15

(Aedvilja tn. poolt)

PÜSIEKSPOSITSIOON.

Avatud E – R kl. 10 – 18 ja
L kl. 10 – 15. Tel. 631 2551.
Galeriis aidatakse valida raame ja
raamitakse pilte.

Tartu, Kuperjanovi 9

Püsiekspositsioon
"EESTI. MAA, RAHVAS,
KULTUUR" (suletud 11. – 19. I),
"PORTSELANNUKUD"."IŽMAKOMID" (kuraator Art Leete)
kuni 14. II,
"STIILNE MÖÖBEL" (kuraatorid
Piret Õunapuu ja Vaike Reemann)
kuni 7. II.Reedeti sissepääs tasuta.
K – P kl. 11 – 18.
Avatud kohvik ja müügilett.
ERM internetis
<http://www.erm.ee>

TEEMA

Võistluse eesmärk on luua istepink, tuua sellega Tallinna tänavale kõrgetasemelist ja omanäolist disaini ning tõsta avaliku linnaruumi kvaliteeti.

Pink peaks ühteaegu sobima nii Tallinna vanalinna unikaalse miljööga kui ka toimima meeli erutava elemendina uuemates linnaosades, väljendama linna soovi olla kaasaegne, eesrindlik ja kultuurne keskkond, mis hoolitseb nii oma tänavatel kulgevate elanike, aga ka samas ülitavate turistide eest.

Istepink on mõeldud välitingimustesse: Tallinna tänavatele, väljakutele, hoonedesse või parkidesse.

OSALEMISÕIGUS

Võistlus on avatud kõigile huvitatutele, välja arvatud žürii liikmed ja nende lähedased.

TÖÖD

Võistlusele esitatavad tööd peavad olema uued ja seni avaldamata. Iga osaleja või osalejate grupp võib esitada

piiramatu arvu töid.

Esitamisele kuuluvad istepingi makett mõõtvas 1:5 ja joonised, joonistused või fotod, mis annavad selge ettekujutuse istepingi konstruktsioonist ja materjalidest ning idee lühike kirjeldus (tekst mitte üle 300 sõna).

Joonised, pildid ja selgitav tekst tuleb esitada A3 plaanšettidel, kuid mitte enam kui kolmel plaanšetil.

Võistlustööd tuleb tähistada kuuest numbrist koosneva koodiga. Kood kirjutatakse maketi alusele ja iga plaanšeti alla paremasse nurka. Autorite nimed ja kontaktandmed kirjutatakse sedelile, mis suletakse sama koodiga märgistatud ümbrikusse.

TÄHTAEG

Võistlustööd palume tuua Eesti Sisearhitektide Liitu Suur-Kloostri 11A, 10133 TALLINN, hiljemalt 01.03.1999. Postiga saates peavad tööd kandma kuupäeva postitemplit.

ZÜRII

Ivi Eenmaa
eesistuja, Tallinna linna peaa
Leonhard Lapin
professor, arhitekt, kunstnik, EAL, EKL
Maile Grünberg
sisearhitekt, ESL, EKL
Signe Kivi
professor, kunstnik, EKL
Mari Kurismaa
sisearhitekt, kunstnik, ESL, EKL
Leonardo Meigas
disainer, EKL
Meeli Truu
arhitekt, EAL
Mare Mikkof
Tallinna linna peakunstnik, EKL

AUHINNAD

Zürii valib välja kolm kõige paremat ja Tallinna linna kõige sobivamat ideed.
Peapreemia -
50 000 krooni.
Kaks ostupreemiat -
à 20 000 krooni.

Kõik kolm väljavalitud tööd teostatakse ja paigaldatakse linna. Kui tekib vajadus, võib zürii võitnud tööde autoritelt nõuda lisamaterjale. Zürii valib välja ka äramärgitud tööd, mis eksponeeri-

takse näitusel "Ruum ja vorm 2000" Rottermanni soolalaos. Züriil on õigus preemia-summa teisiti jaotada.

TÖÖDE AVALIKUSTAMINE

Võistluse võitnute nimed avalikustatakse kahe kuu jooksul pärast tööde laekumise tähtaega. Tallinna rahvusvahelisele näituse "Ruum ja vorm 2000" raames paigaldatakse linna kõik kolm premeeritud pinki ja äramärgitud tööd eksponeeritakse näitusel "Uus". Näituse avamine ja võitjate pidulik autastamine toimub 17.12.1999 Rottermanni soolalaos.

ÕIGUSED

Autoriõigus jääb töö autorile. Tallinna linn kui võistluse korraldaja saab endale õiguse valmistada ja üles seada ühe eksemplari kõigist kolmest võitnud tööst. Ilma autori täiendava nõusolekuta ei tohi linn ega keegi kolmas rohkem pinke toota.

TÖÖDE TAGASTAMINE

Tööd tagastamisele ei kuulu. Väljavalitud tööd antakse üle Eesti Arhitektuurimuuseumile.

MÕTLEJAD LOEVAD -

LUGEJAD MÕTLEVAD

kuusk on 2 nädalaga kütü, SIRPKäib terve aasta!

Tallimindeks 69786

EESTIS 1 kuu 28 krooni 3 kuu 84 krooni 6 kuu 144 krooni 12 kuu 288 krooni Välisellmusi võetakse vastu Sirbi toimetuses aadressil Pärnu mnt. 8.

RUUM JA VORM 2000

VENE PIANISMI SUURKUJU, "SÜNDINUD JUTLUSTAJA"...

GRIGORI SOKOLOV

(St. Peterburg)

1999

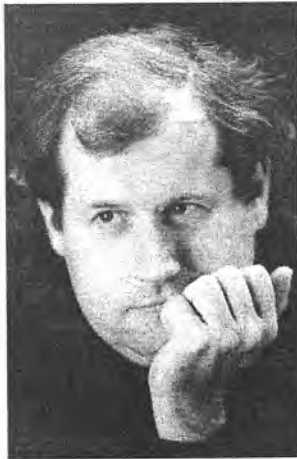
Vanemuise kontserdimajas esimene klaveriõhtu uuel STEINWAY'L!

17. jaanuar kell 16
VANEMUISE KONTSERDIMAJA

19. jaanuar kell 19
ESTONIA KONTSERDISAAL

William Byrd.
Vinginalipalad

Ludwig van Beethoven.
Sonaat C-duur

Maurice Ravel.
Sonatiin ja "Couperini haud"

EESTI KONTSERT

tel. (27) 44 22 72 faks: (27) 44 22 53 e-mail: kontsert@vanemuise.ee

KINO SÕPRUS

Kl. 12.30, 19, 21.15 "Kõik müügis!" ("Holy Man") Touchstone Pictures USA, 1998.a. naljafilm. Peaosades Eddie Murphy, Jeff Goldblum, Kelly Preston. Muusika Alan Silvester.
Kl. 14.45 "Nagu kaks tilka vett" ("The Parent Trap") Walt Disney Pictures, 1998. a. pere-naljafilm kaksiktüdrukutest. Peaosades Lindsay Lohan, Natasha Richardson, Dennis Quaid.
Kl. 17. "Mahvia" ("Jane Austen's Mafia") Touchstone Pictures USA, 1998.a. paroodiafilm. Osades Jay Mohr, Lloyd Bridges, Olympia Dukakis, Pamela Gidley ja Christina Applegate. Lavastaja Jim Abrahams. Neljapäeviti esimesel seansil maksavad piletid 20 krooni, pensionäridele 6 krooni. Kinol on õigus teha repertuaaris muudatusi. Dolby stereo heli. Info telefonil 644 1919.

Sirbi uusaastaturniir välkmales

kunstnikele, kirjanikele, heliloojatele, teatralidele jt. loomingulistele
Tallinna Malemajas 9. jaanuaril kell 12
Turniiri toetab AS Õsel Foods

Saa rikkaks keeleõppe teel! Prantsuse, itaalia, soome, rootsi, saksa, inglise, hollandi ja hispaania keele kursused alates 20. jaanuarist ning laupäevakursused alates 23. jaanuarist.

Info Mare Mandre koolitusfirma tel. 654 2044.

INFOTELEFON 6 448 868
FAXS 6 449 247
e-mail sirp@sirp.ee
Sirp internetis http://www.sirp.ee
Peatoimetaja Mihkel Mutt mihkel@sirp.ee

SIRP

Muusika	Tiina Mattisen	6 443 008
Esseistika	Jan Kaus	6 443 008
Kirjandus	Doris Kareva	6 448 820
Teater	Kristiina Garancis	6 448 820
Kunst	Reet Varblane	6 443 008
Film	Tarmo Teder	6 448 820
Keeletoimetaja	Aili Küstler	6 449 454
Korrektoir	Tiina Kivikas	6 449 454
Raamatupidaja	Maret Raspe	6 449 454
Sekretär	Aire Holtsmeier	6 448 868
Uudised, reklaam	Marju Veikat	6 448 868
Arvutikujundus	Margot Kask	6 448 868

Toimetuse kolleegium: Karin Hallas, Sirje Helme, Jaak Kangilaski, Mart Meri, Reet Neimar, Kristel Pappel, Kristiina Ross, Erkki-Sven Tüür, Udo Uibo, Märt Väljataga.

10503 Tallinn, Pärnu mnt. 8, II korrus
10148 Tallinn, Peapostkontor, postkast 388
Väljaandja Perioodika AS, Tallinn, Pärnu mnt. 8
Trükk AS Printall, Tatari 64
Tellimise nr. 14.
Kaastööd tuua Word 6.
Praaheksemplaride korral helistada tel. 681 411.
INDEXS 69786

Honorare makstakse T, K kl. 14 - 16.
Lugupeetud autorid! Teatage meile oma aadress, arveldusarve number pangas ja isikukood.
VÄLJAANDMIST TOETAB EESTI KULTUURKAPITAL

KULTUURKAPITAL

Kontserdisari "Avangard või dekadents?"
NYYD Ensemble
rahvusooper Estonia
von Krahli teatri
näitetrupp

Sarja avaetendused
"Variété. Frankenstein.
Õudne kontsertetendus"
rahvusooperis Estonia
22. I kl. 20
24. I kl. 20
M. Kagel — Variété
HK Gruber — Frankenstein!!
Solist Ardo Ran Varres

Dirigent Olari Elts
Lavastaja Peeter
Jalakas
Piletid müügil
Estonia kassas,
tel. 6260 215.

